

Zbor v Portorožu:

Morje bolje izkoristiti za vse gospodarstvo

Berite na peti strani

Aktualen dnevni red predsedstva RS ZSS

V drugi krog akcije

Marjan Horvat

V četrtek je bila deveta seja predsedstva RS ZSS. Vodil jo je podpredsednik Miran Potrč. Prisotni so se seznanili z informacijo o območnih posvetih s predstavniki in sekretarji občinskih in medobčinskih svetov ZSS, največ pozornosti pa so namenili predlogu pravilnika o financiranju v Zvezi sindikatov Slovenije in sprejemu programa v zvezi z uresničevanjem stališč in sklepov problemske konference »Delavka v združenem delu«. Po skorajda enoletni javni in zelo demokratični razpravi o osnutku pravilnika o financiranju v Zvezi sindikatov Slovenije je predsedstvo končno prižgalo zeleno luč za to, da ga RS ZSS sprejme. Tudi tokrat v razpravi ni zmanjkalo dopolnil, vendarle pa velja poudariti, da je usklajeno sta-

lišče obveljalo:

V prihodnje naj bi osnovnim organizacijam sindikata ostalo za njihovo dejavnost 35 odstotkov članarine, občinskim organizacijam 33 odstotkov in za delo republiške in zvezne organizacije 31 odstotkov. Dodati bi še veljalo, da so sprejeli tudi predlog dopolnilne lestvice tako imenovane solidarnostne pomoči občinskim organizacijam ZSS in se poenotili o vseh vprašanih v zvezi s sredstvi konference organizacij sindikata.

Drugi tematski okvir zasedanja predsedstva je bil namenjen sprejemu programa o uresničevanju stališč in sklepov problemske konference »Delavka v združenem delu«. V nekem smislu gre za takšen program, ki zajema celovito angažiranje sindikata na

vseh področjih družbenega udejstvovanja in uveljavljanja ženske. Prav na osnovi tega programa, ki je dovolj splošen in konkreten, pa lahko občinske in osnovne organizacije ZSS oblikujejo svoje konkretne programe, v katerih pa je kajpak treba upoštevati, kaj lahko storimo danes, kaj jutri in kaj v daljšem časovnem razdobju. Ta misel je brzkone hudo potrebna ravno v tem času, ko se pogovarjamo o temeljnih izhodiščih za oblikovanje srednjeročnih načrtov razvoja v prihodnjem obdobju.

V zadnjem času se je razmahnila tudi mednarodna dejavnost RS ZSS. Člani predsedstva so se seznanili s poročili delegacij RS ZSS o obiskih pri avstrijskem sindikatu za Štajersko, oziroma za Koroško, pri federaciji delav-

skih komisij Katalonije ter z razgovorom predstavnikov RS ZSS s predstavniki federacije italijanskih sindikatov za Furlanijo in Julijsko krajino.

Med drugim pa velja opozoriti tudi na informacijo, ki je seznanila člane predsedstva RS ZSS z načrtom dela tega organa v zvezi z uresničevanjem zakona o združenem delu v sestavljenih organizacijah združenega dela. Naloge so številne. Še zlasti pa moramo pri tem opozoriti na odgovornosti koordinacijskih odborov sindikata v SOZD, republiških odborov sindikatov in vseh občinskih organov ZSS. Seveda to velja ne samo za tiste občinske organizacije, kjer je sedež SOZD, temveč za vse »prizadete«.

Več na 2. strani.

»Slovenščina v javnosti«

Berite na dvanajsti strani

Dan gradbincev

Tvoren dogovor

Tretji junij je za vse gradbince izjemen dan. To je njihov praznik — dan gradbincev, ko se vsako leto znova spomnijo pred 43 leti — pod vodstvom komunistične partije in komunistov v sindikalnih vrstah — izvedene splošne stavke slovenskih gradbenih delavcev.

Letošnje praznovanje — osrednja proslava bo v Metliki — naj bi bilo še posebej slovesno, saj sovпада z 60-letnico ustanovitve KPJ, SKOJ ter revolucionarnih jugoslovanskih sindikatov. Kot je bilo rečeno na tiskovni konferenci, kjer so predstavniki RO sindikata gradbenih delavcev zbranim novinarjem povedali nekaj več o pripravah in pomenu, ki ga ima za gradbenike njihov dan, bo letošnje praznovanje še posebna priložnost za nove vzpodbude in programe, s katerimi bodo vnaprej kovali oziroma zidali njihovo, s tem pa tudi srečo nas vseh.

Za letošnje praznovanje dneva gradbincev je značilno tudi to, da poteka v letu, ko so in ko morajo biti že vidni sadovi uresničevanja zakona o združenem delu. Poleg tega pa tudi v letu, ko so v gradbeništvu dosegli pomembne rezultate v razvoju samoupravnih družbenoeko-

nomskih odnosov. In končno tudi ob nekaterih žgočih vprašanih, ki v gradbeništvu terjajo odločno in učinkovito reševanje. Izhajajoč iz teh ugotovitev, republiški odbor sindikata gradbincev delavcev sodi, da imajo delavci v gradbeništvu še posebno priložnost in tudi nalogo, da dan gradbinca obeležijo delovno — ponosni na dosežene uspehe in kritični do slabosti.

Ker so vprašanja nadaljnega razvoja gradbeništvu tesno povezana s celotnim družbenim razvojem, so predstavniki republiškega odbora tudi menili, da naj bi bil tak dan gradbincev — s pregledom rezultatov in dogovori za naprej — prisoten v sleherni TOZD, na gradbiščih ter v vseh drugih oblikah združenega dela v gradbeništvu.

Ker bo osrednja proslava v Metliki, kot že nekaj let nazaj, ne le pomembna manifestacija na področju športa in kulture, temveč slej ko prej tovariško zblizanje slovenskih gradbincev, se republiški odbor sindikata gradbenih delavcev zavzema, da bi se osrednja proslava udeležili delavci vsega slovenskega gradbeništvu in ne le organizacij, katerih delavci nastopajo na športnih igrah.

Koliko resnice je v govoricah, da so se v Celju pri dodeljevanju stanovanj delavcem širšega družbenega interesa ter pri zamenjavah starih ali majhnih stanovanj z novimi in velikimi, ki jih je zgradil ali kupil solidarnostni sklad — dogajale nepravilnosti? Ali lahko organ, ki je odgovoren za delitev stanovanj po nekem samoupravnem sporazumu, ukrepa po svoje? Kdo dovoljuje zamenjavo solidarnostnih stanovanj?

Delne odgovore na ta druga vprašanja, kolikor so te dni možni, boste lahko prebrali na 6. in 7. strani v prispevkih, povezanih v skupni naslov:

Natolcevanje ali žalostna resnica?

Za dan mladosti so letos v Novem mestu že devetič podelili Krkine nagrade študentom preddiplomskega in podiplomskega študija na visokih in višjih šolah v Jugoslaviji in dijakom srednjih šol na Dolenjskem. Nagrade je prejelo 37 študentov kemije, biologije, ekonomije, farmacije in medicine ljubljanskih, zagrebških in beograjskih fakultet ter 40 dijakov. Kot je na priložnostni slovesnosti povedal predsednik

sklada Krkinih nagrad doc. dr. Miha Japelj, je več kot polovica takih nalog, katerih posamezne izsledke že uporabljajo v praksi. Dodal je tudi, da je med nekdanjimi nagrajenci, sedaj delavci Krke, precejšnje število racionalizatorjev in inovatorjev. Ti in še drugi pozitivni rezultati še kako opravičujejo trud in vložena sredstva delovne organizacije.

KAJ SMO STORILI

Preveč
še škriplje...

Marjan Horvat

Svobodna menjava dela med delovno skupnostjo skupnih služb in temeljnimi organizacijami združenega dela v materialni proizvodnji je še pogosto v praksi le načelo, zapisano v mnogih dokumentih in v zakonih, ki ga ne znamo (pa morebiti marsikje tudi nečemo) uveljaviti navkljub možnostim. Nič koliko primerov bi lahko našli, kjer so uveljavili za financiranje skupnih služb delovne organizacije proračunski sistem oblikovanja skupnega prihodka, še več pa tistih primerov, kjer so v resnici napisali delovna opravila in naloge »na kožo« doslej zaposlenim v skupnih službah, ne da bi razmislili o tem, kako se da racionalizirati tudi delo teh služb; zakaj rabijo v delovni skupnosti skupnih služb prav tolikšno število delavcev, kaj šele, da bi njihov delovni prispevek in na tej osnovi tudi pridobljen dohodek povezali z vplivom na gospodarjenje v temeljnih organizacijah združenega dela.

V nekaterih delovnih organizacijah so ubrali tako pot svobodne menjave dela, kot naj bi veljala za odnose med samoupravnimi interesnimi skupnostmi in združenim delom. Bržkone pa navkljub ehotnim izhodiščem ne smemo pozabiti na resnico, da še zlasti v okviru delovne organizacije ali pa tudi sestavljene organizacije združenega dela — kaj hitro lahko najdemo merila, kako povezati, na osnovi dohodkovnih načel, oblikovanje dohodka v skupnih službah z temeljnimi organizacijami združenega dela materialne proizvodnje. Kajpada pri tem velja dodati, da vsak sistem delitve dohodka in sredstev za osebne dohodke, kjer ni upoštevan delovni prispevek posameznega oddelka v delovni skupnosti skupnih služb, njegov vpliv na rezultate gospodarjenja vsake temeljne organizacije združenega dela, kjer nimajo meril za ovrednotenje tega prispevka, prav gotovo vodi v proračunski sistem financiranja skupnih služb. Milo rečeno pa to pomeni, da delavci v skupnih službah dobivajo osebni dohodek ne glede na rezultate gospodarjenja v temeljnih organizacijah združenega dela; pomeni tudi, da njihovi osebni dohodki v tem primeru niso odvisni do prispevka k skupnemu prihodu, dobivajo pač osebne dohodke tudi tedaj, ko v temeljnih organizacijah združenega dela, ki dohodek ustvarjajo, škriplje. Temu je bržkone treba narediti konec. Le redko kje so tako tudi ravnali, saj bi lahko na prste največ dveh rok našli primere,

kjer se je število zaposlenih v delovnih skupnostih skupnih služb morebiti zmanjšalo ali pa je ostalo ob večjem obsegu dela isto. Zategadelj često slišimo od delavcev, da si v »upravah izmišljujejo, kaj bodo delali,« kako birokratske postopke imamo, da pride delavec do kakšnega dokumenta... No, vse to seveda ni v skladu z načeli svobodne menjave, kot smo jih zapisali v številnih družbenopolitičnih dokumentih, v zakonu o združenem delu in še manj v skladu z načeli smotrnega gospodarjenja. Ob dosedanjem razmišljanju o tej problematiki pa prav gotovo velja spomniti na Stališča RS ZSS o delitvi po delu, ki povezujejo ustvarjanje dohodka v skupnih službah z gospodarjenjem vsake in vseh temeljnih organizacij združenega dela. »Med delavci temeljnih organizacij združenega dela in delavci v delovnih skupnostih skupnih služb,« pravijo stališča, »je potrebno uveljaviti takšne odnose, da bodo delavci v delovnih skupnostih pri pridobivanju skupnega prihodka neposredno odvisni od tega, koliko so z izpolnjevanjem programa svojega dela prispevali k ustvarjenemu dohodku delavcev v temeljni organizaciji združenega dela. Pri določanju programa dela morajo zato delavci opredeliti ne le potrebni obseg dela ali nalog, temveč tudi vpliv, ki ga ima izpolnjevanje nalog na doseganje dohodka v posamezni temeljni organizaciji združenega dela. Ta vpliv morajo opredeliti za posamezne dele delovne skupnosti, upoštevaje pri tem specifičnosti funkcij, ki jih opravljajo delavci v tem delu delovne skupnosti.« Gre torej za to, da delavci v skupnih službah niso odvisni le od večjega ali manjšega poprečnega dohodka vseh temeljnih organizacij združenega dela, za katere opravljajo storitve, ampak še zlasti tudi od povečanega ali zmanjšane dohodka vsake od njih in od prispevka, ki so ga dali s svojim delom k tako povečanemu ali zmanjšanemu dohodku posamezne temeljne organizacije združenega dela.

Ta čas pa je pred vsemi družbenopolitičnimi in samoupravnimi dejavniki naloga (niso izvzeti poslovodni organi in strokovne službe), da v tem smislu pristopijo k oblikovanju samoupravnih aktov in odnosov med delovnimi skupnostmi skupnih služb in temeljnimi organizacijami združenega dela.

Seja predsedstva RS ZSS

Velikost odeje
krojimo po svoji meri

Marjan Horvat

Člani predsedstva RS ZSS so na seji v četrtek po skorajda enoletni javni razpravi o osnutku pravilnika o financiranju in finančno-materialnem poslovanju Zveze sindikatov Slovenije prižgali zeleno luč predlogu, ki naj bi ga na eni izmed naslednjih sej sprejel RS ZSS. Sicer pa smo v naši organizaciji že na mariborskem kongresu ZSS ugotovili, da dogovor o financiranju in finančno-materialnem poslovanju sindikatov v Sloveniji potrebam sedanjega časa ne ustreza več, kajti pokazalo se je, da star sistem financiranja ovira uresničevanje z ustavo in drugimi dokumenti opredeljeno družbeno vlogo sindikatov, sprejetih programskih in tekočih nalog. V takih razmerah so se znašle nekatere občinske organizacije zveze sindikatov in njihovi občinski sveti, pa tudi republiški odbori sindikatov Slovenije in RS ZSS. Bržkone je zategadelj prevladalo spoznanje, da je treba sprejeti nov pravilnik, ki bo urejal finančna razmerja znotraj Zveze sindikatov Slovenije in ne nazadnje »prerazdelil« sindikalno članarino med posameznimi ravnimi organizirano. Pomembno je, da so vse analize pokazale, da 0,6 odstotka od neto osebnih dohodkov, ki jih člani sindikata namenijo za dejavnost svoje organizacije za doščca za uresničevanje družbene vloge in nalog, s katerimi se ukvarjajo sindikati. Naj spomnimo, da je v zvezi s tem predsedstvo že v letošnjem januarju, ko je sprejemalo osnutek novega pravilnika, poudarilo, da moramo v praksi spoštovati načelo, da je članarina namenjena za financiranje dejavnosti sindikata v osnovnih organizacijah tako, kot je opredeljena s kongresnimi in drugimi dokumenti, pri tem pa velja na vsak način upoštevati tudi potrebe po solidarnem financiranju občinskih organizacij ZS ter povečati delež za RS ZSS, da bi odpravili motnje v finančnem poslovanju in tudi s te strani omogočili normalno delovanje organizacije.

Prav v zvezi s »prerazdelitvenimi« razmerji članarine je bilo največ hude krvi, največ pripomb, ponekod pa tudi ostrih besed. Osnutek pravilnika so obravnavale številne osnovne organizacije, ki so tudi povedale

svoja mnenja. Ni pa bilo skorajda nobenega območnega posveta, kjer se s temi vprašanji ne bi srečali tudi občinski sveti ter predsedniki medobčinskih svetov. Po nekaterih dopolnilih, ki jih je na četrtkovi seji sprejelo predsedstvo RS ZSS, je med drugim sprejeto tudi novo delitveno razmerje članarine. Osnovne organizacije bodo po novem pravilniku imele v svoji blagajni 35 odstotkov, občinske 34 odstotkov in republiška in zvezna organizacija skupaj 31 odstotkov. K temu pa tudi dodajamo, da so v predlogu pravilnika opredeljena tudi tista vprašanja, ki zadevajo financiranje dejavnosti zveze sindikatov v posebnih družbenopolitičnih skupnostih.

V drugi točki pa so člani predsedstva spregovorili o programu uresničevanja stališč in sklepov problemske konference »Delavka v združenem delu«, ki ga bo na prihodnji seji sprejel republiški svet Zveze sindikatov Slovenije. Gre za konkretno, akcijsko naravnano sindikata na vseh ravneh organiziranosti pri izvajanju tistih nalog, ki sodijo v njegov »delokrog«. Slišali smo lahko poudarke v zvezi z uresničevanjem vseh sklepov problemske konference na področju planiranja prihodnjega družbenoekonomskega razvoja, kjer lahko mnogo storimo za to, da bo jasneje opredeljena razvojna politika v dejavnostih, ki zaposluje pretežno ženske oziroma ki imajo slabši dohodkovni položaj. V zvezi s tem in tudi drugimi nalogami sindikata velja povedati, da mora biti oblikovanje programa z vidika položaja ženske v združenem delu celovito. Ob tem še zlasti velja upoštevati sedanje razmere v temeljnih organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih in v občinah. To pa je bržkone tudi osnovno pri oblikovanju akcijskih načrtov — pa tudi tistih, ki zadevajo »žensko problematiko« na daljši rok — v občinskih organizacijah zveze sindikatov in v osnovnih organizacijah sindikata. Program, o katerem teče beseda, pa tudi razprava o njem na seji predsedstva, je opredelila tudi naloge sindikata na področju razvoja poklicnega usmerjanja in izobraževanja, zdravstvenega var-

stva delavke in materinstva — poudarek je bil na večji skrbi za razvoj preventivnega varstva — razporejanja delovnega časa v organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih, nočnega dela žena, vzgoje in varstva otrok v krajevnih skupnostih, in ne nazadnje, tudi tiste aktivnosti žena, ki sodi v družbenopolitično in samoupravno uveljavljanje žensk. Vsa ta vprašanja so močno prepletena med seboj, zategadelj pa moramo v sindikatih to problematiko tudi v vsakem primeru obravnavati celovito in v vseh njenih razsežnostih. Program uresničevanja stališč in sklepov problemske konference so kajpada člani predsedstva sprejeli, predlagali tudi številne vsebinske dopolnitve in se hkrati tudi zavzeli za to, da spregovorijo o nalogah v zvezi s konkretnimi nalogami tudi občinske skupščine in družbenopolitične organizacije, kot so denimo že storile v Ljubljani. Ob številnih drugih nalogah pa ima RS ZSS tudi dolžnost, da poleg sodelovanja pri različnih analitično-raziskovalnih nalogah v sodelovanju z drugimi institucijami organizira tematske razprave o tistih vprašanjih, ki zadevajo poglobljen in dolgoročni raziskovalni pristop, kjer bodo vključene tudi ustrezne službe RS ZSS.

Vsekakor pa velja ob tem opozoriti tudi na potrebo po mnogo bolj načrtnem in sistematičnem spremljanju uresničevanja stališč in sklepov problemske konference »Delavka v združenem delu«, pri vsem tem pa ne smemo pozabiti tudi na resnico, da se pokrivalo s tako odejo, kot jo imamo. Vedeti je treba torej, kaj lahko storimo danes za izboljšanje položaja žensk, kaj jutri in kaj šele kasneje. Po stari navadi žal v razpravah o pogojih gospodarjenja v tistih dejavnostih, kjer so pretežno zaposlene ženske, obravnavamo slabo akumulativnost le kot »ženski« problem, pozabljamo pa, da so ravno tako prizadeti tudi drugi delavci. Razlog več, bi dejali, da se z nekaterimi vprašanji prihodnjega razvoja in še zlasti prestrukturiranja gospodarstva temeljiteje spoprimemo vsaj ob načrtovanju srednjeročnih programov razvoja.

Celjska akcija

Boj proti
alkoholizmu

Milan Brecl

Celjski sindikati se bodo aktivneje vključili v boj proti alkoholizmu. Komisija občinskega sindikalnega sveta za socialno politiko in družbeni standard bo obravnavala delovanje sindikalnih organizacij v boju proti alkoholizmu v drugi polovici leta. V ta namen bodo v komisiji zbrali podatke o dejavnosti, jo ocenili in sprejeli priporočila za nadaljnje delo.

Ta akcija je naloga, ki izhaja iz sklepov 9. kongresa ZSS, kjer je zapisano, da bomo pri ohranjanju zdravja delavcev sodelovali tudi v boju proti alkoholizmu.

Osnovne organizacije zveze sindikatov morajo sodelovati pri odkrivanju posameznih primerov alkoholikov, pri reševanju nastalih socialnih problemov, pri napotitvi na zdravljenje in seveda pri vključevanju nazaj na delo. Med pomembnimi nalogami je tudi organizacija tople malice v vseh delovnih sredinah. Dobro organizirana družbena prehrana namreč omenjuje odhajanje delavcev izven delovnih organizacij. Sindikati bi morali biti pobudnik preprečevanja točenja alkoholnih pijač v obratih družbene prehrane v OZD in TOZD. Prek informativnih služb in sredstev obveščanja v OZD je treba bolj temeljito seznanjati člane delovnih organizacij o posledicah alkoholizma ali alkoholičnega in njegovo sredino. Sindikalne organizacije morajo biti pobudnik, da se v samoupravne akte vnesejo primerne določbe o postopkih in ukrepih zoper alkoholike in alkoholizem. V svojih programih dela pa si morajo osnovne organizacije sindikata zastaviti nalogo, da vsaj dvakrat letno obravnavajo problematiko alkoholizma v delovni organizaciji.

V akcijo se morajo vključiti tudi občinski svet ZSS in občinske organizacije sindikatov. Na eni izmed sej s predsedniki osnovnih organizacij bodo govorili o tem problemu. Dajali pa bodo tudi pobude za izbris predmeta poslovanja prodaje alkoholnih pijač kot dodatne dejavnosti posameznih delovnih organizacij. Zlasti prodajaln mleka. Dajali bodo pobude za ustanovitev mlečnih restavracij in zajtrkovalnic.

Seveda je nalog še več. O njih pomembnosti ni potrebno izgubljati besed. Pomembno je da akcija steče. Zagotovo bo dobro pripravljena tudi rodila uspeh. Uspeh pa je vsak član naše družbe, ki ga iztrgamo zasvojenosti alkohola.

V RO sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije o proizvodnih tekmovanjih

Sestavina prakse

Marjan Horvat

Na račun proizvodnih tekmovanj, ki jih organizirajo sindikati, je bilo doslej slišati precej kritičnih pripomb. Osnovna hiba na tem področju dela sindikata je bila ta, da se tekmovanja še niso uveljavila kot vsakodnevno tekmovanje delavcev za večjo produktivnost. V republiških odborih je že lani stekla beseda o tej problematiki. Toda, konkretne usmeritve v zvezi s proizvodnimi tekmovanji sprejemajo v glavnem ta čas. Tako so, denimo na seji republiškega odbora sindikata delavcev lesne industrije in

gozdarstva Slovenije sprejeli koncept proizvodnega tekmovanja delavcev v tej panogi, ki naj bi pomagal osnovnim organizacijam ZS, da organizirajo proizvodna tekmovanja v tem smislu, da bodo sestavina delovnega procesa, enkrat na leto pa naj bi v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela razglasili najboljšega inovatorja in racionalizatorja ter najboljšega sekača v temeljnih organizacijah združenega dela in v temeljnih obratih za kooperacijo.

Takšna oblika proizvodnega

tekmovanja pa zahteva tudi sprotno evidenco uveljavljenih inovacij, koristnih predlogov in prispevkov k ekonomičnemu poslovanju. RO sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije zategadelj predlaga osnovnim organizacijam sindikata, da v temeljnih organizacijah najmanj vsake tri mesece, ob periodičnem obračunu, analizirajo tudi rezultate tekmovanja ter potem poimensko objavijo nosilce vseh predlogov s konkretnimi podatki o njihovi učinkovitosti in gospodarski koristi.

Bržkone pa velja take podatke zbrati tudi na ravni delovnih in sestavljenih organizacij združenega dela, saj bo lahko na ta način konferenca osnovnih organizacij sindikata ob koncu leta tudi razglasila najboljšega inovatorja leta. Zelo natančno pa so v tem sindikatu izdelali tudi merila za tekmovanje sekačev, ki temeljijo na količini dela, kakovosti in tudi samoupravni aktivnosti tekmujočih delavcev.

OBIŠČITE KNJIGARNO
»DELAJSKE ENOTNOSTI«
v Ljubljani, Tavčarjeva 5

Poleg vseh edicij naše založbe (knjižnica SINDIKATI in družboslovna zbirka), publikacij ZKOS in prilog tednika Delavske enotnosti lahko dobite tudi knjige drugih založb (marksistična literatura, zbrana dela, leposlovne uspešnice, izdani zakoni in likovne edicije...). Knjige, ki jih sicer nimamo stalno na zalogi, vam naročimo. Poleg knjig pa lahko tudi izbirate med slikami slovenskih umetnikov, izdelki ljudske obrti, revijami, časopisi...

Zakaj zastoji pri uresničevanju ustave in zakona o združenem delu

Uradniško delo ne daje kaj prida sadov

Vinko Blatnik

Najbrž ni človeka ali organa, ki bi lahko sestavil kolikor toliko točen seznam, koliko ustavnih določil še nismo uresničili ali pa še nismo pripravili zakonskih predpisov, na osnovi katerih naj bi jih uveljavili. Resnici na ljubo: tudi zelo težko jih je sestaviti, saj ne gre za enostavno nalogo. Vendar takšne misli o uresničevanju ustave ne smejo zveneti pesimistično. Ustava ni odlok, ki bi ga lahko uresničili takoj, marveč je naša dolgotrajna usmeritev in program, ki terja čas ter politične izkušnje.

Nad tem, kako uresničujemo ustavo, bedi vrsta organov z natančno opredeljenimi pooblastili. Vendar se vsi ukvarjajo z ocenjevanjem uresničevanja bolj ali manj občasno ali samo za določeno področje. Nujno bi zato bilo treba strmiti prizadevanje, da bi usodo ustave lahko spremljali v celoti, njena načela preverjali skozi zakone, pobude za morebitne dopolnitve in spremembe ustavnih rešitev pa organizirano zbirali na enem mestu.

Ustavna komisija Jugoslavije, ki vse to gradivo zbira in preučuje, se je tako znašla pred težavno nalogo. Vsi, od TOZD in krajevnih skupnosti do zveznih organov, pripovedujejo, da delujejo v skladu z ustavo, hkrati pa prebiramo dokaj različne ocene, kako ustavo uresničujemo v praksi. V zadnjih letih smo zelo razvili samoupravni sistem, vendar kljub temu pogosto zatrjujemo, da nekatere sistemske rešitve in sklepi gospodarske politike niso v skladu z ustavo. Strokovnjaki naštevajo vrsto takšnih odprtih vprašanj, od položaja delovnega človeka v družbi do odnosov v federaciji. Pojavljajo se opozorila o morebitni pretirani zakonodajni aktivnosti v federaciji, pa spet, kako zelo zakonodajna pristojnost republik, pokrajin in občin omejuje samoupravne pravice delavcev v TOZD. S tem se približujemo nadvse pomembnemu vprašanju: ali smo sploh ustvarili skladnost med zakonodajnimi aktivnostmi in drugimi nedržavnimi elementi normativnega urejanja — družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi. Tudi pobuda tovariša Tita o kolektivnem delu kaže, kako nujno je, da vodenje in odločanje v naših ustanovah čimprej prilagodimo duhu ustave in in samoupravljanja. Obstaja še vrsta drugih neresenih vprašanj, vendar pa ob takšnem naštevanju spet ne smemo podleciti vtisu, da je pri uresničevanju ustave več pomanjkljivosti kakor rezultatov. Pripravljene moramo biti, da so pri nastajanju novega — to pa je prav uresničevanje ustave — nujni tudi postopnost in celo ovinki. Pri tem je potrebna previdnost. Če se že zatekamo h kompromisom in zavlačevanju nikakor ne sme biti takšno ali tolikšno, da bi ustavna načela zamenjali z dnevnim pragmatizmom.

Delegatski sistem se sooča z birokratizmom

Še najbolj smo lahko nezadovoljni s počasnim uveljavljanjem delegatskega sistema. Analize kažejo, da ga bo nujno treba vsebinsko izpopolniti. Tako bodo strokovne službe morale posvetiti več pozornosti pripravi gradiva za seje in njegovemu pravočasnemu posredovanju delegatom. Gradivo bo moralo biti jasnejše in krajše. Boj za uveljavitev delegatskega sistema bo odločen prav na področju samoupravnega interesnega organiziranja — vendar samo, če bo pokazal prednost pred drugimi sistemi. Zato mora strateško usmerjenost ZK in drugih naprednih sil predstavljati boj za vpliv delegatske baze, združenega dela in celotne družbe na samoupravno interesno organiziranje in odločanje.

Na tem področju ima še vedno prevladujoč vpliv administrativni aparat. Naša družba se je močno birokratizirala. Za otvorenje ene same prodajalne, ki je bila s planom predvidena, je — na primer — potrebnih 24 potrdil. V SIS je zaposlenih okrog 10.000 ljudi, kar je zelo drago. Ti pojavi so se tako razpasli, da jim je treba napraviti konec. Res je sicer, da lahko samoupravljamo predvsem na sestankih, toda na delovnem mestu imamo obveznosti, ki jih je treba opraviti. Delegatski sistem tudi ne sme biti dogmatski; samo demokratičen lahko pritegne milijone delovnih ljudi. Brez njihove udeležbe pa ni revolucije. Največji družbeni problem je oportunitizem, ki ovira revolucionarna gibanja, je pa rezultat mezdnih odnosov. Odprava teh odnosov in zagotovitev demokratičnih odnosov na vseh ravneh — kar je osnovna naloga kolektivnega dela in vodenja — bo pomenila nov korak naprej v procesu demokratizacije družbe. Da pa bi SIS lahko resnično postale nosilke razvoja, kjer prihaja do menjava dela, je treba tudi bolj pravočasno planirati in ponuditi združenemu delu sprejemljive programe. Aktivnost skupščine SIS kot četrtega zbora skupščin družbenopolitičnih skupnosti mora biti prav tako večja kot doslej.

Kaj pa vloga družbenopolitičnih zborov? Ne samo z delom skupščinskega zbora SIS, tudi z delom drugih zborov ne smemo biti preveč zadovoljni. Še zlasti veliko smo si obetali od dejavnosti družbenopolitičnih zborov novih delegatskih skupščin. Tako kakor zbor združenega dela ali zbor krajevnih skupnosti nista

Kaj pa vloga družbenopolitičnih zborov?

zborov teh organizacij, marveč delovnih ljudi in občanov, združenih v njih, tako tudi družbenopolitični zbor ni zbor družbenopolitičnih organizacij, marveč ljudi, ki imajo v teh oblikah organiziranja možnosti za uresničevanje svojih politično opredeljenih potreb in interesov. Toda, ko začnemo razpravljati o delegatski bazi tega zbora in se spraševati, kako se uresničuje njegov delegatski značaj, se zdi, kakor da je prekinjena vez med našo načelno opredelitvijo in tem, kako naj vrednotimo njegovo delegatsko bazo ter odnose. Slišati je mnenja, da za družbenopolitični zbor niso potrebne posebne oblike delegatskega organiziranja in njihovih organov. Zakaj ta izjema? Znano je, da ne sprejemamo politične filozofije, ki enači ljudi z organizacijami prav zato, da bi bile organizacije intrinsetno delovnega človeka za uresničitev njegovih interesov, ne pa, da bi se osamosvojile in dvignile nad tiste, ki so jih ustvarili. Zato tudi v tem primeru ne bi smeli opuščati svojih načelnih opredelitev. V kakovostnem smislu so torej vsi zbori enaki, t.j. delegatski, in izhajajo iz delegatskega organiziranja delovnih ljudi ter občanov, združenih in organiziranih v različne oblike za uresničevanje svojih potreb in interesov na različnih področjih. Iz tega načelnega stališča izhajajo tudi logični odgovori na obe ključni vprašanji družbenopolitičnih zborov: delegatske baze, njihove delegatske narave sploh in njihove pristojnosti ter vsebine dela. Ta vsebina izraža specifične interese in potrebe delovnih ljudi in občanov, organiziranih v družbenopolitične organizacije, ki jih uresničujejo delovni ljudje in občani s celotnim delovanjem svojih družbenopolitičnih organizacij. Le o delu interesov se razpravlja v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti, to je v ustreznem zboru, za to pa se je treba posebej organizirati v

delegatski obliki. Razmejevanje med skupščinskimi zbori, ki v skupščinski strukturi izražajo pluralizem samoupravnih interesov, nikakor ni preprosto in to predvsem zaradi objektivne povezanosti in prepletanosti potreb ter interesov delovnih ljudi in občanov. Veliko razlogov narekuje delitev dela med skupščinskimi zbori, pri takšni delitvi pa je nujno treba upoštevati tudi učinkovitost odločanja in razbremenitev posameznih zborov z zanje manj pomembnimi zadevami, da se bodo lahko posvetili svojim osnovnim nalogam in s tem dvignili kakovost odločanja. Z vsebino sklepov XI. kongresa ZKJ o vlogi subjektivnih socialističnih dejavnikov v delovanju skupščin in delegatskega sistema dobiva prav družbenopolitični zbor nadvse pomembno vlogo pri njihovem povezovanju, samoupravnem organiziranju in delovanju.

Večje veljavo samoupravnemu sodstvu
Analize kažejo, da se uresničevanje ustave pogosto zatika tudi zato, ker še vedno ni čvrste povezanosti pravosodja z delegatskimi skupščinami. Vendar je hkrati tudi res, da podružbljanje pravosodne funkcije, ki se uresničuje z razvijanjem raznih oblik samoupravnih sodišč in z družbenim pravobranilcem samoupravljanja, že pomembno vpliva tudi na redna sodišča kot organe državne oblasti, ki v enotnem sistemu oblasti delavskega razreda in delovnih ljudi izpolnjujejo svojo funkcijo skupaj s samoupravnimi sodišči. Prav ta proces integracije rednih sodišč je zlasti zanimiv, saj odkrivamo v njem elemente bistveno novega, česar ni vseboval še noben pravosodni aparat v zgodovini razredne družbe. Ge zlasti za ustavno in zakonsko obveznost o spremljanju in proučevanju družbenih odnosov ter pojavov in dajanje predlogov v zvezi s tem skupščinam družbenopolitičnih organizacij, državnim organom in drugim samou-

Kako uveljaviti odgovornost za neizvrševanje obveznosti?

Uresničevanje ustave in zakona o združenem delu se torej zatika tudi zato, ker nam še ni uspelo uveljaviti odgovornosti za uresničitev dogovorjenih, demokratsko sprejetih nalog in obveznosti. Pri razvijanju sistema odgovornosti smo šele pred katikm začeli upoštevati spoznanje, da moramo opredeliti odgovornosti tudi za neizvrševanje obveznosti — sicer v družbi ne bo pravega reda. Takšna odgovornost je v pravnih sistemih znana in verjetno bi bila ta načela ter predpisi primeren zgled, da bi obravnavali problem odgovornosti za neizvrševanje nalog tudi na raznih področjih družbenih odnosov poleg kazensko-pravnega sistema in mehanizma. V našem celotnem samoupravnem sistemu so opredeljeni medsebojni odnosi ter pravice in dožnosti posameznih družbenih dejavnikov. Poleg tega so vse bolj jasno opredeljene tudi moralne norme obnašanja v naši družbi, ki jih je prav tako treba upoštevati in spoštovati. Vzpo-

stavljen je torej že celoten sistem pravic in dožnosti. Toda, če se zgodi, da obveznosti niso bile izpolnjene, se pojavi možnost razlikovanja odgovornosti za izvršitev in odgovornosti za neizvršitev. Veliko laže je opredeliti sistem odgovornosti za izvršitev, zlasti če mu sledijo posledice kazensko-pravnega narave. Prav tako lahko rečemo, da smo veliko dosegli tudi pri utrjevanju sistema družbenopolitične odgovornosti, predvsem a izvršitev, za posledice, ki so jih povzročila takšna ali drugačna dejanja. Gre pa za to, da jasno in odločno zagotovimo primerne oblike odgovornosti tudi za neizvršitev, za neukrepanje in podobno in to povsem konkretno: kdo, kdaj, zakaj in kako ni opravil te ali one naloge. Pri zagotovitvi sistema odgovornosti za neizvrševanje moramo izhajati iz tega, da je v našem družbenem sistemu določeno, kaj kdo dela in mora delati. Iz tega bi sledilo, da mora vsak, ki ne izpolnjuje določenih dolžnosti, odgovarjati za njihovo neizvršitev. Če hočemo, da bo ta odgovornost resnično konkretna in učinkovita, jo moramo tako tudi uresničevati. Zato pa je — poleg drugega — nujno treba evidentirati in upoštevati prav vse sprejete obveznosti in jih občasno primerjati ter medsebojno preverjati. To načelo in postopek bi morali uporabljati vse do najvišjih organov oblasti in samoupravljanja, to je na vseh ravneh samoupravnega dogovarjanja in odločanja.

Veliko je torej vzrokov, zakaj se uresničevanje ustave in zakona o združenem delu zatika, med glavnimi pa je dejstvo, da je pomoč družbe združenemu delu preslabo organizirana. Namesto konkretnih nasvetov, kako delati, da bi se samoupravljanje okrepilo in pospešilo razvoj proizvajalnih sil, vse prepogosto poslušamo le načelne razlage ustavnih in zakonskih določil. To pa je premalo za akcijo.

Veliko je torej vzrokov, zakaj se uresničevanje ustave in zakona o združenem delu zatika, med glavnimi pa je dejstvo, da je pomoč družbe združenemu delu preslabo organizirana. Namesto konkretnih nasvetov, kako delati, da bi se samoupravljanje okrepilo in pospešilo razvoj proizvajalnih sil, vse prepogosto poslušamo le načelne razlage ustavnih in zakonskih določil. To pa je premalo za akcijo.

Posvetovanje ob 20. obletnici delavskih univerz

Svobodna menjava ni cilj, je pot v nove odnose

Ciril Brajer

Minulo sredo je bilo v Trbovljah posvetovanje, ki so ga ob 20. obletnici delavskih univerz pripravili Zveza delavskih univerz Slovenije, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, združenje izobraževalnih centrov in služb v delovnih organizacijah SRS in Andragoško društvo Slovenije. Razpravljali so o izobraževanju odraslih in združenem delu, o družbenoekonomskih odnosih svobodne menjave dela na tem področju.

Iz uvodnega referata Dušana Šinigoja, podpredsednika izvršnega sveta Skupščine SRS, v katerem je spregovoril o uresničevanju svobodne menjave dela v izobraževanju, planiranju, oblikovanju cen in samoupravni organiziranosti, smo lahko razbrali, da ne gre le za proslavljanje 20 let uspešnega dela; letošnje leto je, kar je še bolj pomembno, tudi leto novih ciljev in nalog. Povzemimo nekaj osnovnih misli uvodnega referata:

Po treh letih trdega dela, temeljitih razprav na vseh ravneh, sodelovanja številnih strokovnjakov so delegati v skupščini pred nedavnim sprejeli zakon o skupnih osnovah svobodne menjave dela. To je gotovo izrednega pomena, pa vendarle spet le izhodiščna točka v uresničevanju novih odnosov. Po možnostih, ki jih nudi zakon, se bo treba lotiti še težje naloge — dejanskega spreminjanja družbenoekonomskih odnosov na tem področju. Svobodna menjava dela ni cilj, je le pot do nove vsebine odnosov med izvajalci in porabniki. Vsem delavnikom, ki lahko kakorkoli

vplivajo na te odnose (bodisi porabniki bodisi izvajalci) mora biti jasno, da je temeljna kategorija v svobodni menjavi dela dohodek. Kar zadeva dohodek, žal še vedno velja bolj načelo enakih pravic, ne pa tudi še obveznosti. Predvsem porabniki se morajo zavedati, da je potreben dohodek ustvariti, če hočejo uresničevati vse obveznosti, za katere se odločajo v planih. Seveda morajo svoj delež prispevati tudi izvajalci in biti na tej podlagi tudi udeleženi v dohodku.

Pri zagotavljanju sredstev za skupno porabo se še vedno rado dogaja, da porabniki ne financirajo programov storitev, pač pa posamezne institucije. Nemalo je delavcev v združenem delu, ki se jim še ni »zjasnilo« in gledajo na te prispevke enostavno kot na odvečno breme, ki ovira akumulacijo njihovih delovnih organizacij in celo osebni standard. V združenem delu vidijo konglomerat tistih, ki ustvarjajo, in tistih, ki trošijo.

Tudi za delavske univerze velja, da sta njihova vloga in položaj še v marsičem nedorečena. Nanje odpade naravnost zanamrljiv delež sredstev, ki jih združujejo v samoupravnih interesnih skupnostih — sicer pa tako sežejo le do občinske ravni in v posebne izobraževalne skupnosti in SIS na republiški ravni sploh niso vključene. Omenimo še zelo raznovrstna merila za vrednotenje njihovih programov, tržni značaj notranjega preliivanja sredstev v deficitarne dejavnosti (kar velja prav za družbenopolitično izobraže-

vanje, ki naj bi bilo med osnovnimi dejavnostmi delavskih univerz) in še nekaj slabosti, s katerimi se bo treba odločno spopasti — na podlagi planov, srednjeročnih in dolgoročnih, katerih uresničevanje bo treba vsako leto sproti preverjati.

Uvodnemu referatu so sledili štiri koreferati. Tudi iz njih smo lahko razbrali, da so delavske univerze v minulih letih z izredno zavzetim delom in navdušenjem pozele prav lepe uspehe — še daleč pa je do tega, da bi bile s svojim delom zadovoljne. Še se bodo morale boriti za enakopravnejši položaj v sistemu vzgoje in izobraževanja, še bo treba iskati poti za usklajevanje interesov in ustvarjanje širokega prostora svobodne menjave dela, v katerem bo moč najti pravo vlogo pa tudi ceno tovrstnega izobraževanja. Razrešiti bo treba marsikatero vprašanje, s katerim se delavske univerze srešujejo na področju družbenopolitičnega izobraževanja in v svojih odnosih z družbenopolitičnimi organizacijami nasploh. Potrebno po stalnem, strokovnem, načrtovanem in doslednem usposabljanju delovnih ljudi za delovanje v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravno organiziranem delovnem in življenjskem okolju gotovo ni sporna. Če bodo hotele delavske univerze to dejavnost vsaj ohraniti, kaj šele zadovoljiti vse večje potrebe po družbenopolitičnem izobraževanju, bodo morale pač razvijati dejavnost in krepiti svoj družbenoekonomski položaj. Trboveljsko posvetovanje je

jasno opozorilo, da je ovira na poti k tem ciljem dejstvo, da splošni pogoji niso zagotovljeni, financiranje ni urejeno, odnosi z družbenopolitičnimi organizacijami pa so večji del pogodbeni, posamični, kratkoročni in nenacrtovani. Šele plati družbenopolitičnega izobraževanja v teh organizacijah lahko omogočijo materialno, kadrovsko in strokovno planiranje tega področja dejavnosti delavskih univerz (tudi za druge dejavnosti so ugotovili, da bo treba najti in opredeliti njihov pomen, družbeni interes zanje in seveda tudi ceno). Delavske univerze pa se zavedajo, da so kot izvajalke dolžne prevzeti svoje breme nalog in odgovornosti pri planiranju družbenopolitičnega izobraževanja in drugih dejavnosti. Dejstvo je, da same iz dohodka ne zmorejo vložiti dovolj sredstev v še kako potrebno širjenje in posodabljanje družbenopolitičnega izobraževanja in od družbenopolitičnih organizacij pričakujejo predloge za sistemske rešitve in konkretne rešitve v posameznih občinah.

Da nevrojen ne more vzgajati, je jasno — zato zdaj preobrazba šolstva v usmerjeno izobraževanje in novi družbenoekonomski odnosi zahtevajo še večjo skrb za ustrezno število ustreznih kadrov, vrednotenje in nagrajevanje andragoške dejavnosti, usmerjanje novih kadrov v delo z odraslimi in znanstveno proučevanje izobraževalne in vzgojne dejavnosti ter sistema izobraževanja odraslih. Bolj bo moralo zaživeti tudi informa-

tivno delo, predvsem pa bodo svoje delovanje izpopolnili andragoški delavci.

Razprave, ki so sledile referatom, so bile samokritične in vsebovale so dovolj idej za vsebinske spremembe dela delavskih univerz.

Čeprav včasih se lahko slišimo pomisleke o potrebnosti delavskih univerz, so se vsi strinjali, da to ne sme biti vprašanje. Zato pa je toliko bolj aktualno vprašanje, kakšne naj bodo. Žal še vedno igrajo vlogo posrednika, organizatorja in načrtovalca, manj pa opravljajo celovito in kakovostno vlogo vzgojitelja. Kljub številnim vzgojnoizobraževalnim institucijam bo za delavske univerze še vedno dovolj »manevrskega prostora«, saj si zastavljajo zahtevno nalogo — vzgajati človeka kot celovito osebnost, postati center za študij, svetovalno delo, kulturni center, skratka delovati na vseh področjih človekovega dela in življenja. Treba se bo pač organizirati in opredeliti naloge v sodelovanju s porabniki — združenim delom, družbenopolitičnimi organizacijami in skupnostmi. Pomesti pa bodo morali tudi pod lastno streho, saj jim za kakovostno delo primanjkuje kadrov — pri tem pa se dogaja, da študentje prve generacij, ki je končala študij andragogike, zaman trkajo na vrata delavskih univerz. Ko bodo rešili to vprašanje, bo bržčas le prekinjen začarani krog: kadrov ne morejo zaposliti, ker ni denarja, združeno delo pa noče dati denarja, ker pričakuje večjo kakovost... Svobodna menjava

dela je pač specifičen družbenoekonomski odnos, katerega temeljna podmena je enakopraven položaj vseh udeležencev. Zazdela pa se je, da delavci delavskih univerz nikakor niso v enakopravnem položaju v primerjavi z delavci v delu, vsaj kar zadeva ustvarjanja pogojev za svoje delo, torej sredstev za razširjeno reprodukcijo. Za zdaj tudi ne moremo govoriti o poskusu ugotavljanja, kako je delo delavskih univerz vplivalo na večji dohodek v materialni proizvodnji, kaj šele o kakršnikoli udeležbi pri razporejanju s tem dohodkom. Cena stroškov delavskih univerz se še vedno oblikuje na stroškovni podlagi.

Seveda pa so za uresničitev vseh teh ciljev potrebni jasni koncepti brez njih pa bi lahko namesto velikega koraka naprej stopili celo nekaj korakov nazaj. Tako bo treba določiti, kakšne potrebe naj zadovoljujejo delavske univerze; še se dogaja, da so usmerjeni k individualnim, spregledajo pa družbene, še kako aktualne in pereče potrebe. In spet smo pri pomanjkanju dobrih srednjeročnih in dolgoročnih planov. To pa pomeni odrekanje lastnemu in širšemu razvoju.

DE

OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA!

Iz zbirke knjižnice SINDIKATI še vedno lahko naročite:

št. 15: **KLUBI SAMOUPRAVLJALCEV IN SKUPNOST KLUBOV SAMOUPRAVLJALCEV SLOVENIJE**

št. 16.-17: **8. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE — v dveh delih**

Brošure naročite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, oz. jih lahko neposredno kupite v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST nepreklicno naročamo
... kom. knjižnica SINDIKATI št. 15 in

... kom. knjižnica SINDIKATI št. 16-17. Naročeno pošljite na

naslov: _____

Naročeno, dne _____

p. št. kraj: _____

Račun bomo poravnali v
15 dneh po prejemu brošur.

Žig _____

(podpis naročnika — čitljiv)

Velenje

Sklenjena razprava o usmerjenem izobraževanju

Velenje je v zadnjih letih eno izmed razvitejših izobraževalnih središč v Sloveniji, saj obiskuje srednje šole več kot 2400 učencev in dijakov. Zato je tudi razumljivo, da so namenili osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju precejšnjo pozornost.

Na zadnjem posvetu, ki ga je pripravil občinski sindikalni svet, so ocenili javno razpravo in ugotovili, da so že pred izdajo osnutka zakona o usmerjenem izobraževanju imeli v občini več delovnih razgovorov o bodoči organiziranosti šolstva v občini skladno z tedanjimi smernicami zasnovane usmerjenega izobraževanja.

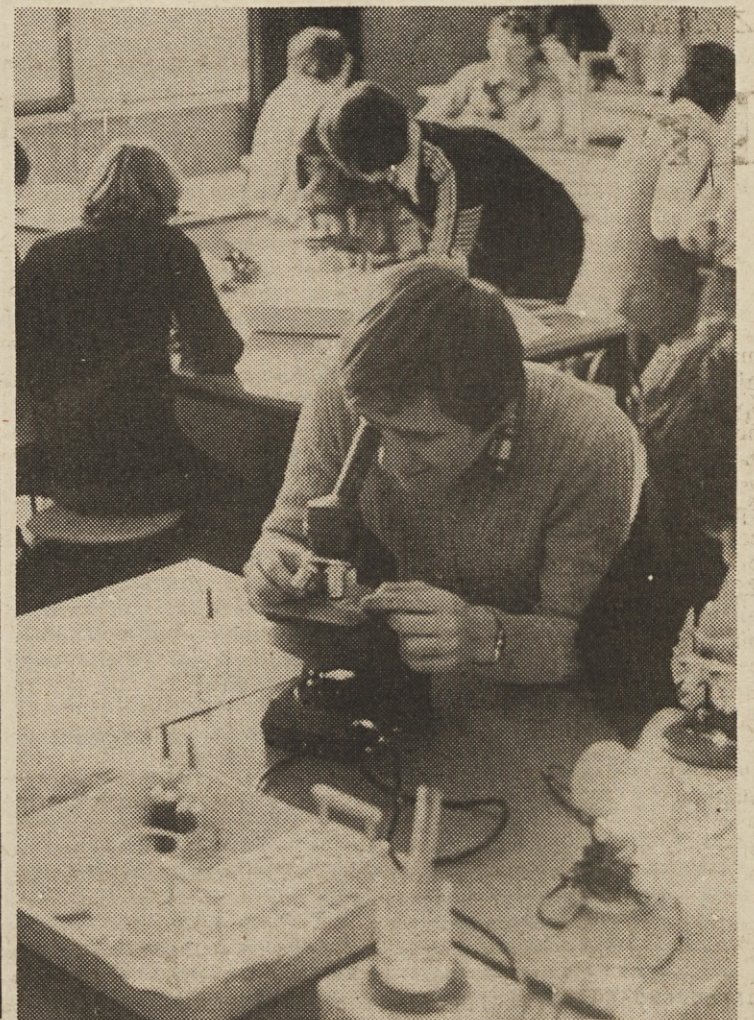
Hkrati z razpravo o osnutku zakona je tekla tudi razprava o informaciji o oblikovanju sistema usmerjenega izobraževanja v občini Velenje, ki so jo obravnavali tudi vsi trije zbori občinske skupščine. Na posvetu so ocenili, da je sicer dobro pripravljena javna razprava premalo odmevala v organizacijah združenega dela glede na to, da je reforma šolstva namenjena predvsem potrebam združenega dela. V OZD so sprejeli razpravo o osnutku tega zakona bolj ali manj kot informacijo o nadaljnjem preraščanju šolstva v usmerjeno izobraževanje, pri tem pa niso v OZD dovolj ocenili

lastne organiziranosti na tem področju.

V razpravah po OZD so dali premalo poudarka usposobljenosti strokovnih (kadrovskih) služb, planiranju kadrov, izobraževanju ob delu in iz dela, zagotavljanju praktičnega pouka in mentorstva, urejenosti tega področja v samoupravnih splošnih aktih in drugim vprašanjem.

Čeprav razprava v OZD po oceni ni bila dovolj poglobljena, je vendarle spodbudila delavce k razmišljanju, kaj bo potrebno storiti v posameznem samoupravnem okolju za vključitev v celovit sistem izobraževanja.

Na osnutek zakona so v velenjski občini imeli več konkretnih pripomb. V splošnih pripombah so predvsem poudarjali, da je potrebno v besedilu zakona odpraviti vse dvoumne formulacije, ki v osnutku še dopuščajo različne razlage. V zakonu bi kazalo bolj opredeliti vlogo delavskih univerz ter zajeti tudi glasbene šole. Bolj bi morali opredeliti izobraževalno organizacijo, pravočasno izdelati nomenklaturu poklicev ter ob pripravi na usmerjeno izobraževanje bolj kot doslej upoštevati mrežo šol usmerjenega izobraževanja, ki mora izhajati iz potreb združenega dela in materialnih možnosti.

jk

Predsednik RS ZSS Vinko Hafner na obisku v koprski luki

Zakonu o svobodni menjavi dela ob rob

Morje bolje izkoristiti za vse slovensko gospodarstvo

Nova pota k sporazumevanju

Med ogledom koprskе luke

Damjan Križnik

Koprška luka si že drugo leto na vse moči prizadeva priti na zeleno vejo. Sanacijski program pa ni odvisen samo od skoraj 1800-članskega kolektiva, temveč od mnogih dejavnikov izven njega. Obisk predsednika RS ZSS Vinka Hafnerja v koprski luki prejšnji petek (z njim je bil tudi predsednik republiške gospodarske zbornice Andrej Verbič) je bil namenjen odkritemu pogovoru s predstavniki kolektiva luke o dosedanjih sadovih sanacijskih težav, s katerimi se srečujejo pri tem in kaj naj naredi sindikat, da bi to naše okno v svet še bolj razvili v korist širšega slovenskega gospodarstva.

Predsednika Vinko Hafner in Andrej Verbič sta si najprej ogledala luko (po srečanju s predstavniki kolektiva sta se udeležila otvoritve potniškega terminala v Kopru, ko je do železniške postaje Koper — mesto pripeljal prvi vlak), potem pa so ju v več kot dveurnem pogovoru seznanili z dosedanjim razvojem in odprtimi problemi kolektiva. Po načrtih ima koprška luka za svojo širitev na voljo okoli 1600 hektarov zemljišča ter ima s te plati ugodnejše možnosti kot katerokoli drugo pristanišče vzdolž Jadrana. Doslej so na okoli 300 hektarih zemljišča, ki so ga večidel iztrgali morju, zgradili pomole, skladišča ter infrastrukturne objekte. V prihodnjem petletnem obdobju naj bi luko tehnološko razvili zlasti za generalni tovor, za kontejnerje, za les ter za sipke in tekoče tovore. Po prihodnjem petletnem programu naj bi za to investirali okoli 5,5 milijard dinarjev.

V pogovoru so predstavniki luke povedali, da je dosedanja gradnja pristanišča, še posebej pa napor za sanacijo, pretežno na plečih kolektiva, osebni dohodki so najnižji v tej stroki, razen tega pa kolektiv ne more nameniti denarja za stanovanja in življenjski standard, kar je toliko bolj pereče, ker je dobra polovica delavcev prišla iz drugih krajev, največ iz drugih republik.

Pristanišča so namenjena gospodarstvu zelo širokega zaledja, pri nas pa se šele razrašča občutek o pomenu luke za celotno slovensko gospodarstvo. Luka ustvarja letno okoli 200 milijonov dinarjev čistega deviznega dohodka, najmanj toliko pa še člani prometne verige — železnica, špedicije in drugih. Luka ustvarja možnosti za mednarodno blagovno menjavo, omogoča pa racionalnejše izkoriščanje prometnih poti, od cest do železnic. Okoli 1,5 milijona ton blaga, prepeljanega po železnici ali iz luke ali v njo, pomeni okoli 10 odstotkov vsega po železnici prepeljanega tovora v Sloveniji.

Med probleme, ki žulijo luko, so med drugim, komajda nakazani, neznatno pa samo z železnico uresničeni dohodkovni odnosi. Sistemski ukrepi, objavljeni že lani, še vedno niso uresničeni, v samoupravni interesni skupnosti za železniško in luško gospodarstvo pa tudi odseva premalo izoblikovana politika do pomorskega gospodarstva v naši republici.

Res je nerazumljivo, zakaj mora luka plačevati prispevek za nerazvite, nekatere druge dejavnosti pa so tega oproščene. Pri graditvi prometne infrastrukture je nesorazmerno majhna teža dana luki kot vozlišču, iz kate-

rega so izpeljane mnoge prometne in železniške poti. V korist vsega slovenskega in širšega gospodarstva bi lahko v luki razvili prosto carinsko cono. Zanj je precejšen interes med nekaterimi neuvrščeni deželami, ki bi rade tu locirale skladišča in objekte za predelavo blaga, namenjenega evropskemu tržišču. Zaradi premajhnega razumevanja take možnosti za razvoj — je danji status proste carinske cone samo administrativni okvir, ki požira denar za upravne stroške.

Poseben problem so zapletene življenjske in stanovanjske razmere luških delavcev. Tu je našlo kruh nad tisoč delavcev iz drugih jugoslovanskih republik. Če bi jim lahko luka priskrbela stanovanja, bi se ustalili, kar bi jim omogočilo normalno samoupravno življenje. Ker ob graditvi temeljnih luških objektov luka ni mogla odmerjati kaj prida denarja za stanovanjski standard, je velika fluktuacija, delavci pa so objektivno potisnjeni v mezdne odnose. Predsednik Vinko Hafner je v pogovoru poudaril, da velja za spreminjanje delavčevega položaja storiti prav vse, da bodo delavci iz drugih republik lahko razvijali svojo nacionalno bit. Stanovanja so eden izmed temeljnih pogojev, hkrati pa je tem delavcem

treba omogočiti, da bodo razvijali svoj nacionalni kulturni ambient.

Pogovor o delu družbeno političnih organizacij, še posebej pa sindikata, se je razpletal tudi o samoupravni organiziranosti in uresničevanju zakona o združenem delu. Dobra polovica članov luškega kolektiva združuje zdaj delo v eni sami temeljni organizaciji. Prav zdaj tečejo razprave, da bi razdelili to veliko TOZD s 1300 zaposlenimi. Ob načrtu, naj bi ena izmed štirih TOZD združevala še vedno okoli 600 delavcev, je predsednik Vinko Hafner opozoril, da v tako veliki temeljni organizaciji ni mogoče brez težav neposredno uresničevati vseh samoupravnih pravic in dolžnosti. Dobro bi veljalo razmisliti, ali ni tako veliko TOZD mogoče zasnovati drugače.

Predsednik Vinko Hafner je ob zaključku pogovora povedal, da je vrsta problemov, ki tarejo kolektiv luke Koper, širše narave. Sindikati bodo skupaj z gospodarsko zbornico preučili možnosti, kako podpreti prizadevanja luškega kolektiva za nadaljnjo uspešno sanacijo, predvsem pa, kako utrditi prepričanje, da je razvoj luke v interesu vsega slovenskega gospodarstva.

Gustav Guzej
Foto: Zoran Vlajič

V zborih skupščine SR Slovenije so prejšnji teden delegati sprejeli zakon o skupnih osnovah svobodne menjave dela, s čimer so dali izredno široki in več mesecev trajajoči aktivnosti zaočkreno vsebinsko celoto tudi na tem, izredno občutljivem področju našega vsakdana. Ni se odveč še enkrat spomniti, da smo tudi v sindikatih v okviru svojih temeljnih nalog — krepitev vloge in položaja delavcev v družbenoekonomskih odnosih in v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja — spremljali priprave in sodelovali v procesu opredelitve sistemskih družbenoekonomskih in organizacijskih osnov izpeljave načel svobodne menjave dela. Zato je delegacija republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije menila, da že rešitve v predlogu zakona predstavljajo zadostno podlago za urejanje svobodne menjave dela v posebnih zakonih, da dajejo tudi zadostno podlago za uveljavljanje samoupravnega sporazumevanja med udeleženci svobodne menjave dela in za opredeljevanje temeljev skupnega plana, izpeljave pravic, obveznosti in odgovornosti, da v lastnih temeljih plana opredelijo potrebne ukrepe za njihovo izpolnjevanje.

V zakonu o skupnih osnovah svobodne menjave dela je zaobseženih več sindikalnih stališč, ki so plod široko zasnovane javne razprave. Poglejmo nekatere najpomembnejše med njimi:

Zagotoviti moramo enak družbenoekonomskega položaja delavcev v družbenih dejavnostih, ki pridobivajo svoj celotni prihodek in dohodek s svobodno menjavo dela. Delavci v družbenih dejavnostih bodo svojo pravico do udeležbe v dohodku OZD, uporabniki pa svoje interese za zadovoljevanje potreb po storitvah usklajevali in določali s samoupravnimi sporazumi o temeljnih planov za srednjeročno obdobje in z letnimi programi dela. Uporabniki teh storitev ter-

jajo, da jim izvajalci obenem predložijo v sprejem predloge planov in programov dela ter da o izpeljevanju svojih obveznosti redno poročajo... Pri tem se bomo zavzemali, da osnove in merila v večji meri upoštevajo neposredne interese posameznih uporabnikov, stopnjo koriščenja storitev, prispevek izvajalcev storitev k povečanju produktivnosti dela ter dohodkovne možnosti in uspešnost gospodarjenja uporabnikov storitev... Pri sporazumevanju o posameznih elementih stroškov, ki so osnova za oblikovanje cen storitev ali povračil družbenih dejavnosti, naj glede ravni in rasti sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev v družbenih dejavnostih upoštevajo doseženo raven osebnih dohodkov in sredstev za skupno porabo delavcev v materialni proizvodnji ter njihovo predvideno rast... Zavzemali se bomo za to, da se oblikujejo čimbolj podrobni in stvarni programi opravljanja storitev družbenih dejavnosti, kriteriji in merila za spremljanje njihovega izpolnjevanja ter zagotovi sprotno obveščanje in kontrola uporabnikov nad izpolnjevanjem sprejetih obveznosti izvajalcev. Neizpolnjevanje programov dela po obsegu in kvaliteti mora postati temeljna podlaga za zmanjševanje prihodka delavcev temeljnih organizacij družbenih dejavnosti... Za uresničevanje v planih in sporazumih dogovorjene razširitve materialne podlage dela (v družbenih dejavnostih, op. p.) so lahko sredstva zagotovljena deloma v ceni storitev ali povračil, v primeru večjih naložb pa z namenskim združevanjem sredstev...

Sindikati se zavzemamo, da bo pri pridobivanju in razporejanju dohodka delavcev v delovnih skupnostih upravnih organov, organov DPS, DPO in drugih veljalo načelo, da bodo osebni dohodki in skupna poraba teh delavcev odvisni od gospodarske uspešnosti občine oziroma republike.

Z obiska delegacije ZSS v Kataloniji (I.)

Prvi vtisi in namen obiska

Ivan Godec

O Španiji sem vedel zelo malo. Seveda človek pozna del njihove zgodovine osvajalcev in špansko državljansko vojno ter nekatere turistično-folklorne zanimivosti, npr. bikoborbo. A vse to je za poznavanje moderne Španije malo ali nič. Tega sem se zavedel takoj, ko sem se začel pripravljati na obisk delegacije ZSS v Kataloniji. Podobne ugotovitve sta imela tudi Jože Pečnik, predsednik sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije in Boris Kralj, predsednik občinskega sindikalnega sveta Koper; tako je bila namreč delegacija sestavljena. Potem ko sem prebral materiale o strukturi političnih strank in sindikalnega gibanja v Španiji in Kataloniji, sem se šele popolnoma zavedel, kako velika je razlika med sistemom samoupravnega socializma pri nas in kapitalistično družbo, ki je poleg tega še pravkar živela v pogojih fašizma.

Namen obiska naše delegacije je bil vrniti obisk delegaciji Delavskih komisij Katalonije, ki je bila na 9. kongresu ZSS lani v jeseni, in obenem malo globlje spoznati vsebino in oblike prizadevanj delavskih komisij za pravice španskih delavcev. Poleg tega so nam iz Beograda in ZSJ sporočili najposkušamo navezati stike tudi z generalno zvezo delavcev (UGT) — drugim sindikatom po velikosti. To da je v našem interesu kot tudi v interesu delavskih komisij, ki se zavzemajo za poenotenje akcij z drugimi sindikati.

Iz Zagreba smo proti Madridu poleteli v lepem sončnem vremenu z boeingom 727. Poleg posadke je bilo v avionu še enajst potnikov. Verjetno je res težko racionalno planirati polete avionov, a nekako mi še vedno ne gre skupaj takšna vožnja z varčevanjem goriva. Cena redne vozovnice je seveda temu primerno vi-

soka. Polet je bil miren in ko smo zagledali špansko obalo in nato leteli v notranjost proti Madridu, se nam je potrdila slika Španije, ki jo človek pozna iz geografije. Gre za pretežno hribovito deželo, zemlja je obdelana, a izsušena. Španija je dežela sonca, dežja je malo. Mesta in vasi so urejene. Lep je pogled na geometrično urejene nasade oljk.

V Madridu nas je na letališču pričakal veleposlanik Rudi Čačinović. V času, ko smo čakali na avion za Barcelono, smo se pogovorili o namenu obiska. Tovariš Čačinović pa nas je še dodatno seznanil z novjšimi dogodki v Španiji. Dela na veleposlaništvu v Madridu je vse več, ker se Španija odpira svetu? interes Jugoslavije pa je tudi vse večji. Kljub temu je ekonomsko sodelovanje šele na začetku in bi morali storiti mnogo več za nadaljnji razvoj odnosov. V Barcelono smo odleteli takoj, ko se je

nabralo dovolj potnikov. Madrid in Barcelona sta povezana z zračnim mostom.

Sprejem v Barceloni

V Barceloni nas je pričakal Jose Tablada, ki smo ga poznali že iz obiska v Sloveniji. Z njim sta bila še tovarišica in tovariš, ki oba profesionalno delata v delavskih komisijah. Kasneje se je izkazalo, da sta istočasno tudi voznika. S svojima avtomobila sta nas nato vse dni vozila na sestanke in pogovore. Sprejem je bil enostaven in prisrčen; z gostoljubnostjo so hoteli napraviti vtis domačnosti. Takoj smo ugotovili tudi to, da so zelo neposredni in da v njihovem vedenju ne bo nobenega formalizma. Pozna se vpliv, da še ni dolgo, kar so prišli iz ilegale. Opazili smo tudi to, da čas ni najpomembnejši faktor pri njihovem delu.

Tako smo tudi v vsem času obiska, kljub popolni točnosti Slovencev, na skoraj vse sestanke prihajali z zamudo.

Nastanili so nas v hotel Manila v centru Barcelone. To ni nov hotel, a je vzorno urejen. Sobe so velike in čiste. Tovariš Tablada nam je takoj predložil tudi predlog programa našega obiska. Videli smo, da je program zelo obsežen, da je v njem predvidena vrsta srečanj z delavci in obiskov tovarn. Že iz predloga programa se je videlo, da imajo resen namen našo delegacijo seznaniti s čim bolj konkretnimi problemi njihove borbe za pravice delavcev. Malo se nam je zdelo čudno, da so že kar za naslednji dan predvideli naše srečanje s predstavniki UGT, a povedali so nam, da je to tudi v njihovem interesu. Program smo sprejeli tak, kot so ga nam predložili. Kasneje se je izkazalo, da so ga pripravili tako, da so v posameznem kraju,

kamor smo prišli v času našega obiska, opravili še druge pogovore in sestanke in tako obisk delegacije izkoristili za delovne dogovore.

Na večerji smo spoznali generalnega sekretarja delavskih komisij Katalonije Joseja Luisa Lopez Bulla. Daje vtis razgledanega in sposobnega političnega delavca. Z nami je bil tudi Jose Marija Rodriguez Rovira, član sekretariata, ki je imel pozdravni govor na 9. kongresu ZSS v Mariboru v imenu vseh tujih delegacij. Pogovarjali smo se predvsem o razmerah v Kataloniji in Španiji. Zelo odprto so govorili o svojih uspehih in težavah. Jedli smo seveda ribe, kar se je ponavljalo vse naslednje dni. Večerja se je zavlekla pozno v noč. Tako smo spoznali, da je v Španiji normalno iti spat ob enih ali dveh. Delovni čas pa se zjutraj začne temu primerno kasneje, ob devetih ali desetih.

Nepravilnosti pri dodeljevanju in zamenjavi stanovanj v Celju

Natolcevanje ali žalostna resnica?

Janez Voljc

V celjski občini so v zadnjih nekaj letih dosegli pomembne uspehe na področju stanovanjske graditve, vendar imajo še kakih 1.200 nujnih prošenj za dodelitev novih ali starih stanovanj. V takih razmerah, ko ljudje leta in leta čakajo, da bi si uredili svoj domek, varčujejo in sami gradijo, je dragocen vsak kvadratni meter novega stanovanjskega prostora, sleherna nepravilnost pri dodeljevanju stanovanj pa povzroča upravičeno ogorčenje.

Zdaj pa, ko sem se o tej zadevi pogovarjal s tovariši na občinskem in medobčinskem svetu zveze sindikatov, na referatu za stanovanjske zadeve pri svetu za urbanizem občinske skupščine in družbenem pravobranilstvu samoupravljanja, moram žal zapisati, da so skoraj vse njihove trditve vredne temeljite družbene raziskave.

Nadaleje Jože Volfand v pogovoru z novinarki Delavske enotnosti povedal, da odbor za dodeljevanje kadrovskih stanovanj lahko vedno zagovarja svoja stališča, kajti oba samoupravna akta, ki določata, da imajo pravico do teh stanovanj samo delavci, ki so prišli v Celje iz drugih občin, »sta zastarela in absurdna« in da ju ni moč upoštevati v celoti; čeprav ju še niso popravili; čeprav je ta odbor že pred dvema letoma dal pobudo za ustrezne spremembe.

»Zato so toliko manj razumljive in toliko bolj graje vredne številne nepravilnosti, ki so se do nedavnega dogajale pri dodeljevanju tako imenovanih kadrovskih stanovanj« delavcem širšega družbenega interesa«, pri zamenjavi manjših ali starih stanovanj za nova in večja, ki so bila zgrajena s sredstvi solidarnostnega sklada in pri razpolaganju s sredstvi amortizacije splošnega stanovanjskega sklada.

Povedali so mi, da so že lansko jesen začeli nekateri občani na sestankih krajevnih skupnosti in delavci v organizacijah združenega dela opozarjati na nepravilnosti pri dodeljevanju in zamenjavi stanovanj. Decembra lani je Franc Kolenc, referent za stanovanjske zadeve, zbral za potrebe komisije za delavsko kontrolno pri samoupravni stanovanjski skupnosti v Celju nekaj podatkov, iz katerih je bilo razvidno, da samoupravna stanovanjska skupnost dopušča in omogoča zamenjavo starih in majhnih stanovanj za nova in velika, ki so bila zgrajena s sredstvi solidarnostnega sklada. V štirih takih primerih, ki jih je poimenoval, naj bi oskodovali solidarnostni stanovanjski sklad, namensko združen za delavce z nizkimi osebnimi dohodki, za 134 kvadratnih metrov stanovanjske površine ali za kakih 1.120.000 dinarjev.

Takih zamenjav — kot sem pozneje zvedel — pa je bilo še več. Ljudje, ki so na tak način pridobili nova stanovanja, so — kot je slišati — govorili, da s tem leti pomagajo revnim delavcem, ki nimajo sredstev, da bi plačevali najemnino za štirisoobno stanovanje, zato bodo v majhnih in starih »kar zadovoljni«. Delavci pa so se spraševali, zakaj solidarnostni sklad sploh gradi ali kupuje tako velika stanovanja. So morda že takrat, ko so sprejemali načrte, nameravali narediti te zamenjave?

Referat za stanovanjske zadeve je tudi opozoril komisijo za samoupravno delavsko kontrolno na nespoštovanje »sporazuma o združevanju, upravljanju in uporabi sredstev za gradnjo stanovanj za delavce širšega družbenega interesa«, in pravilnika o dodeljevanju teh stanovanj, zlasti tistih členov, v katerih oba samoupravna akta določata »da je za delavce širšega družbenega interesa šteti delavec, ki prihaja na posebno odgovorna strokovna in družbenopolitična mesta v celjski občini iz krajev izven občine in kateri delo neposredno prispeva k uresničevanju dogovorjenih družbenopolitičnih ciljev v občini; organizacija združenega dela in skupnosti, kamor prihajajo, pa jim ne morejo za lastnimi sredstvi zagotoviti stanovanja.« S samoupravnim sporazumom, ki so ga sprejeli aprila 1976 so se podpisniki (organizacije združenega dela, delovne skupnosti in samoupravne interesne skupnosti) zavezali, da bodo iz izločenih sredstev (7 odstotkov bruto osebnih dohodkov) namensko združevali 0,20 odstotkov za gradnjo tako imenovanih kadrovskih stanovanj. V treh letih so združili pri samoupravi stanovanjski skupnosti celjske občine skoraj 19 milijonov dinarjev (0,20 odstotka), poseben odbor pa je v soglasju z izvršnim svetom občinske skupščine dodelil 37 stanovanj delavcem širšega družbenega interesa. Toda ta odbor je dodelil stanovanja tudi ljudem, ki stalno živijo v Celju in so v tem mestu že imeli stanovanja (Franc Kolenc je poimenoval naj tujci, ki so se ga udeležili tudi vodilni tovariši iz samoupravne stanovanjske skupnosti, so kot je povedal Kolenc, zavrnili njegovo gradivo, češ da njegovo mnenje ni bilo objektivno in da gre za natolcevanje. Jože Volfand pa trdi, da so se na tem sestanku dogovorili, naj samoupravna delavska kontrola pri stanovanjski skupnosti razišče morebitne nepravilnosti.

Nadalje je Jože Volfand v pogovoru z novinarki Delavske enotnosti povedal, da odbor za dodeljevanje kadrovskih stanovanj lahko vedno zagovarja svoja stališča, kajti oba samoupravna akta, ki določata, da imajo pravico do teh stanovanj samo delavci, ki so prišli v Celje iz drugih občin, »sta zastarela in absurdna« in da ju ni moč upoštevati v celoti; čeprav ju še niso popravili; čeprav je ta odbor že pred dvema letoma dal pobudo za ustrezne spremembe.

Na seji zbora krajevnih skupnosti občinske skupščine 30. januarja letos pa je Stane Kokalj, delegat krajevne skupnosti Dolgo polje, spet načel to vprašanje. Delegatov poročevalec je 14. marca 1979. leta zabeležil: »Stane Kokalj ponovno predlaga, da se poroča o kadrovskih stanovanjih, koliko sredstev je bilo zbranih, koliko stanovanj za to kupljenih in komu so bila ta stanovanja dodeljena. V Celju je glede tega veliko razpravljanja in negotovanja in je treba občane o tem pravilno informirati. Seznam naj bo imenski. Pojasniti je treba tudi, ali so ti ljudje, ki so stanovanja dobili, že imeli stanovanja v Celju in kakšna. Potrebna je širša obrazložitev.« Samoupravna stanovanjska skupnost je v isti številki tega glasila res objavila spisek občanov, ki so dobili stanovanja za delavce širšega družbenega interesa, hkrati pa je »vso stvar prikazala tako, kot da sploh ne gre za nepravilnosti«. Tako so mi rekli Ivan Kramer, predsednik medobčinskega sveta zveze sindikatov, Tone Erjavec, sekretar tega sveta in Stane Mele, predsednik občinskega sveta zveze sindikatov v Celju. »Takrat je bilo očitno, da mora o teh nepravilnostih spregovoriti družbeni pravobranilec samoupravljanja. Tako smo sklenili, da moramo v koreninah odstraniti takšne pojave. Zadnji čas je, da pri tem slečemo rokavice, povemo delavcem vso resnico in ukrepamo proti ljudem, ki so nam povzročili tolikšno družbeno škodo.« Rudi Peperko, družbeni pravobranilec samoupravljanja, ki je nekaj mesecev raziskoval, kako v Celju uresničujejo samoupravno zakonodajo glede dodeljevanja in zamenjave stanovanj, mi je pred dnevi dejal, da je priskava končana in da žal res gre za nepravilnosti, v katere so zapleteni tudi nekateri vodilni ljudje v občini. Zbral je obilo gradiva, ki je odkrilo mnoge niti »stanovanjske afeere« in ki ga bo v kratkem posredoval delegatom zborov občinske skupščine in vodstvom družbenopolitičnih organizacij.

»Nadaleje je Jože Volfand v pogovoru z novinarki Delavske enotnosti povedal, da odbor za dodeljevanje kadrovskih stanovanj lahko vedno zagovarja svoja stališča, kajti oba samoupravna akta, ki določata, da imajo pravico do teh stanovanj samo delavci, ki so prišli v Celje iz drugih občin, »sta zastarela in absurdna« in da ju ni moč upoštevati v celoti; čeprav ju še niso popravili; čeprav je ta odbor že pred dvema letoma dal pobudo za ustrezne spremembe.

»Nadaleje je Jože Volfand v pogovoru z novinarki Delavske enotnosti povedal, da odbor za dodeljevanje kadrovskih stanovanj lahko vedno zagovarja svoja stališča, kajti oba samoupravna akta, ki določata, da imajo pravico do teh stanovanj samo delavci, ki so prišli v Celje iz drugih občin, »sta zastarela in absurdna« in da ju ni moč upoštevati v celoti; čeprav ju še niso popravili; čeprav je ta odbor že pred dvema letoma dal pobudo za ustrezne spremembe.

Pod črto prispevka: Natolcevanje ali žalostna resnica

Kdo potrebuje solidarnost?

Najprej bi kazalo povedati, da se je v Celju ta čas zelo težko pogovarjati o stanovanjih. Namreč, v miru pogovarjati. Psihološki pritisk 1200 nerešenih nujnih prošenj za stanovanja je tudi za tako pomembno industrijsko središče prevelik. To psihološko stanje je vsekakor treba upoštevati, ko se začnemo pogovarjati o domnevnih goljufijah in rokohitrstvu pri dodeljevanju stanovanj. Dovolj je že sum in temperatura nezadovoljstva se začne med ljudmi strmo dvigati, kajti predložilo se čakajo na pojasnilo, kaj je resnica.

Najprej je bilo slišati, da se za denar iz solidarnostnega sklada načrtno grade prevelika stanovanja (štiri in petsobnna), za katera se je že vnaprej vedelo, da delavci z veliko otroki vanje ne bodo mogli priti zaradi previsokih najemnin. Načrtovalci takih gradenj pa nikakor niso bili tako navdignjeni, kot so stanovanja gradili za tržno prodajo. No, vsekakor lepa tržna politika, če potem začneš ugotovljati, kako nične noče kupiti svojega tržnega izdelka! In šele potem, ko stanovanja niso šla v prodajo (prosim, ponavljam samo tisto, kar smo slišali v Celju!), jih je odkupil solidarnostni sklad. Vprašanje, kd in koga je ob tem solidarnostno reševal, seveda ne sodi v vsebinsko naravnost našega sestava...

Bilo tako preseljevanje sploh moč izpeljati. Ko smo spraševali, kdo mu je botroval, smo dobili nazaj samo »presenečen« pogled: »Ne vemol!« »Gre torej za nasilne vselitve?« »Ne. Nihe se ni nasilno vselil. Saj so vendar dobili odločbe.« »Od koga?« Spet presenečeni pogledi in nabad podpisani referent s stanovanjske skupnosti.

Zdaj bi pa radi srečali naivnega, ki bi verjel, da lahko neki referent razpolaga z desetimi in desetimi kvadratnih metrov stanovanj, ne da bi mu bilo treba sproti polagati računov in ne da bi imel vsaj pri sebi (moralno) kritični pogled. Najbolj zabavno bo (toda nikakor ne za referenta), če bomo naposled slišali, kako je bil pravzaprav on tisti negativni element, ki je povzročil negotovanje med ljudmi, odločujoči v senci bodo pa prav zares ostali v senci...

Posebej zanimiva je ob celjskih stanovanjskih dogajanjih vloga izvršnega sveta občinske skupščine. Slišali smo, kako so imeli pred leti velike boje, da bi vsa stanovanjska sredstva iz akumulacije spravili pod eno streho. S tem denarjem naj bi seveda razpolagal samoupravni organ pri stanovanjski skupnosti. Zanimivo je, da si je izvršni svet še vedno ohranil (uradno ali neuradno?) privilegirano vlogo in je sem in tja tudi sam delil stanovanja mimo samoupravnih organov, kakor se mu je pač zdelo prav in primerno. Na stanovanjsko skupnost je samo letela »komanda« — ki je bila tudi izvršena. Ali bi si vendar ta ali oni referent upal dvigniti rep? Nekateri pravijo, da gre za mučne zadeve, drugi spet, da je vse zelo zapleteno. Tretji spet vedno povedati, kako je pri dodeljevanju stanovanj do nepravilnosti vsekakor prihajalo, vendar je vso stvar treba obravnavati s poostrenim občutkom, kajti Celju in njegovi kadrovski politiki (in kadri so seveda v najtesnejši povezavi s stanovanji!) lahko vsako nekontrolirano pisanje močno škoduje. Temu radi pritrudimo, seveda s pripombo, da je lahko v največjo škodo mestu ob Savinji, občini in tudi širši regiji, če se poskuša pod krinko višjih družbenih interesov obiti najbolj osnovne samoupravne pravice delavcev. Za nekoga ironija in za drugega tragika bo pač podatek, da se v vsakdanjem življenju ti »visoki cilji« ob nekaterih primerih zvedenjo v poenostavljeno vprašanje, kateri prijatelj, sorodnik ali pa ljubica bo dobil »primerno« streho nad glavo.

Ob tako naravnem načinu razmišljanja in (kot posledica) tudi ravnania nikakor ni presenetljivo, da se utegne primeriti tudi dogajanje, ob katerem bi si tudi razvjen detektiv z užitek prizgal pipo. Dogajanje si je privoščil zelo odgovoren občinski mož, ki je s svojimi sodniki tako dolgo manevriral s preseljevanjem (na papirju) iz enega stanovanja v drugega, da je naposled lahko držal roko nad štirimi. Priznam, čeprav sem se poglobil v diagrame in puščice preseljevanja, naposled nisem ničesar razumel. Razumel sem le to, da je »zadnji primerek« na spisku trdil, kako potrebuje garsonjero, ker živi v nemogočih razmerah na 8 površinskih metrih.

»Komisija bi vendar morala ugotoviti dejansko stanje?« »Veste, saj komisija je šla ugotavljati dejansko stanje, vendar je lahko ugotovila le to, da hiša, ki bi jo morala pogledati, sploh ne obstaja! No, ker iz objektivnih razlogov ni mogla ugotoviti dejanskega stanja, je prisilna pač dobila garsonjero! In to zelo hitro!«

Izgovarjanje na »govorice sovražnih elementov« so vsekakor slab začetek za konstruktivno reševanje iz zagate. Stanovanjske zagate pa so v Celju prave gotovo realnost in nikakor ne plod domišljije. O tem smo se lahko zelo natančno prepričali v pogovoru s predsednikom OK SZDL Jožem Volfandom, članom OK ZKS Stanetom Seničarjem (v času dogodkov, o katerih govorimo kasneje, je bil sekretar občinskega komiteja) in družbenim pravobranilcem samoupravljanja Rudujem Peperkom.

Najprej je bilo slišati, da se za denar iz solidarnostnega sklada načrtno grade prevelika stanovanja (štiri in petsobnna), za katera se je že vnaprej vedelo, da delavci z veliko otroki vanje ne bodo mogli priti zaradi previsokih najemnin. Načrtovalci takih gradenj pa nikakor niso bili tako navdignjeni, kot so stanovanja gradili za tržno prodajo. No, vsekakor lepa tržna politika, če potem začneš ugotovljati, kako nične noče kupiti svojega tržnega izdelka! In šele potem, ko stanovanja niso šla v prodajo (prosim, ponavljam samo tisto, kar smo slišali v Celju!), jih je odkupil solidarnostni sklad. Vprašanje, kd in koga je ob tem solidarnostno reševal, seveda ne sodi v vsebinsko naravnost našega sestava...

Bilo tako preseljevanje sploh moč izpeljati. Ko smo spraševali, kdo mu je botroval, smo dobili nazaj samo »presenečen« pogled: »Ne vemol!« »Gre torej za nasilne vselitve?« »Ne. Nihe se ni nasilno vselil. Saj so vendar dobili odločbe.« »Od koga?« Spet presenečeni pogledi in nabad podpisani referent s stanovanjske skupnosti.

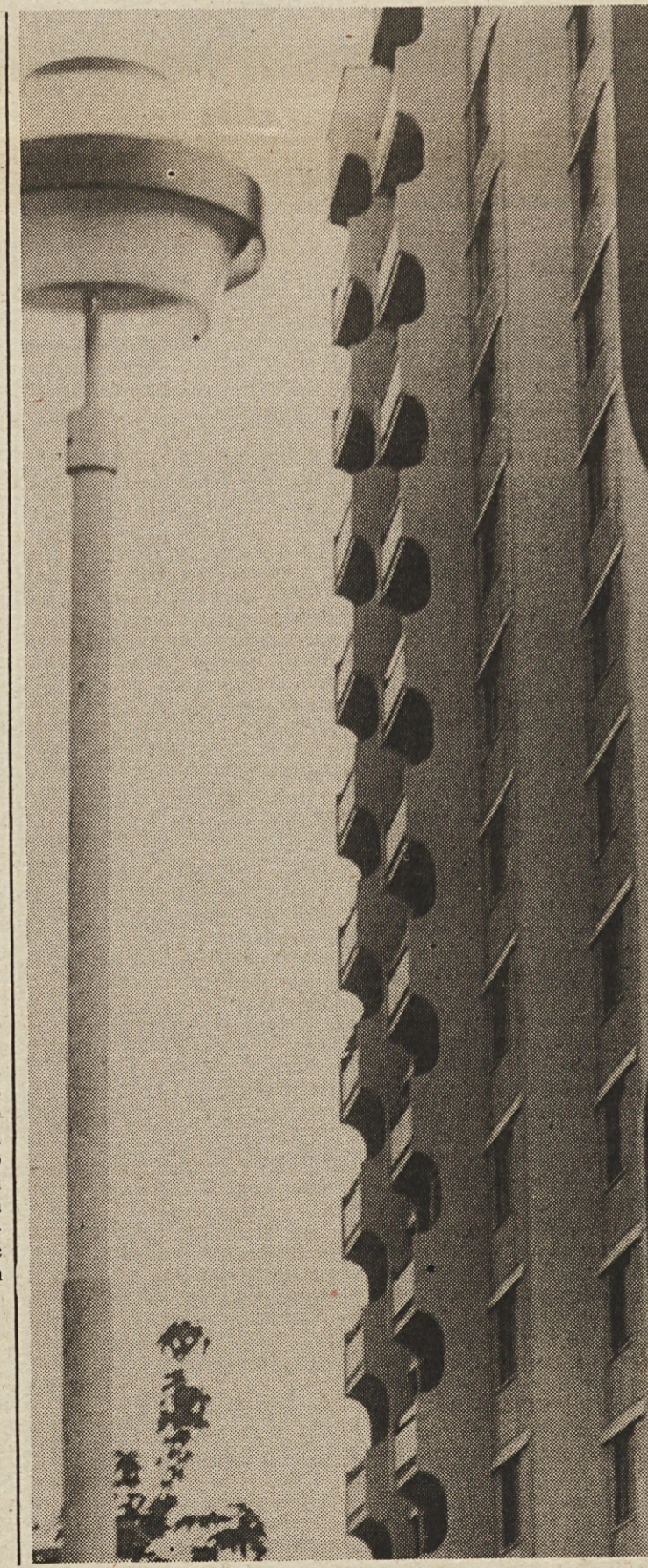
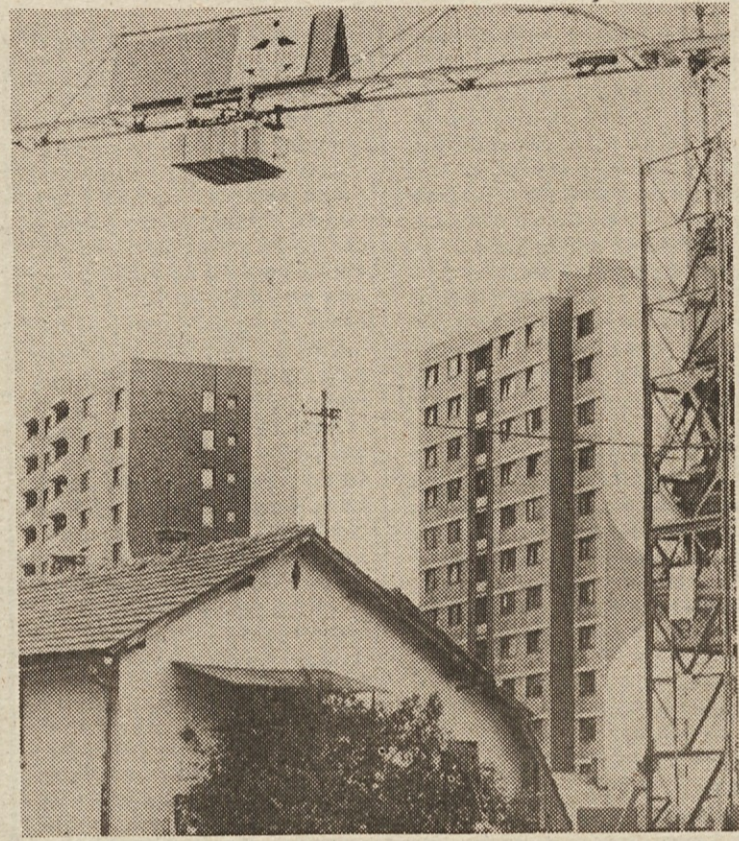
Zdaj bi pa radi srečali naivnega, ki bi verjel, da lahko neki referent razpolaga z desetimi in desetimi kvadratnih metrov stanovanj, ne da bi mu bilo treba sproti polagati računov in ne da bi imel vsaj pri sebi (moralno) kritični pogled. Najbolj zabavno bo (toda nikakor ne za referenta), če bomo naposled slišali, kako je bil pravzaprav on tisti negativni element, ki je povzročil negotovanje med ljudmi, odločujoči v senci bodo pa prav zares ostali v senci...

Posebej zanimiva je ob celjskih stanovanjskih dogajanjih vloga izvršnega sveta občinske skupščine. Slišali smo, kako so imeli pred leti velike boje, da bi vsa stanovanjska sredstva iz akumulacije spravili pod eno streho. S tem denarjem naj bi seveda razpolagal samoupravni organ pri stanovanjski skupnosti. Zanimivo je, da si je izvršni svet še vedno ohranil (uradno ali neuradno?) privilegirano vlogo in je sem in tja tudi sam delil stanovanja mimo samoupravnih organov, kakor se mu je pač zdelo prav in primerno. Na stanovanjsko skupnost je samo letela »komanda« — ki je bila tudi izvršena. Ali bi si vendar ta ali oni referent upal dvigniti rep? Nekateri pravijo, da gre za mučne zadeve, drugi spet, da je vse zelo zapleteno. Tretji spet vedno povedati, kako je pri dodeljevanju stanovanj do nepravilnosti vsekakor prihajalo, vendar je vso stvar treba obravnavati s poostrenim občutkom, kajti Celju in njegovi kadrovski politiki (in kadri so seveda v najtesnejši povezavi s stanovanji!) lahko vsako nekontrolirano pisanje močno škoduje. Temu radi pritrudimo, seveda s pripombo, da je lahko v največjo škodo mestu ob Savinji, občini in tudi širši regiji, če se poskuša pod krinko višjih družbenih interesov obiti najbolj osnovne samoupravne pravice delavcev. Za nekoga ironija in za drugega tragika bo pač podatek, da se v vsakdanjem življenju ti »visoki cilji« ob nekaterih primerih zvedenjo v poenostavljeno vprašanje, kateri prijatelj, sorodnik ali pa ljubica bo dobil »primerno« streho nad glavo.

Ob tako naravnem načinu razmišljanja in (kot posledica) tudi ravnania nikakor ni presenetljivo, da se utegne primeriti tudi dogajanje, ob katerem bi si tudi razvjen detektiv z užitek prizgal pipo. Dogajanje si je privoščil zelo odgovoren občinski mož, ki je s svojimi sodniki tako dolgo manevriral s preseljevanjem (na papirju) iz enega stanovanja v drugega, da je naposled lahko držal roko nad štirimi. Priznam, čeprav sem se poglobil v diagrame in puščice preseljevanja, naposled nisem ničesar razumel. Razumel sem le to, da je »zadnji primerek« na spisku trdil, kako potrebuje garsonjero, ker živi v nemogočih razmerah na 8 površinskih metrih.

»Komisija bi vendar morala ugotoviti dejansko stanje?« »Veste, saj komisija je šla ugotavljati dejansko stanje, vendar je lahko ugotovila le to, da hiša, ki bi jo morala pogledati, sploh ne obstaja! No, ker iz objektivnih razlogov ni mogla ugotoviti dejanskega stanja, je prisilna pač dobila garsonjero! In to zelo hitro!«

Ig. ...atik

Na rob k prispevku: Natolcevanje ali žalostna resnica

Verjeti — ali dvomiti?

Sonja Gašperšič

Občina Celje je ena tistih redkih na Slovenskem, ki bo izpolnila srednjeročni načrt gradnje stanovanj. Je ena redkih na Slovenskem, v kateri so delavci temeljnih in drugih delovnih organizacij, delovnih skupnosti in samoupravne interesne skupnosti že leta 1976 sprejeli samoupravni sporazum o združevanju, upravljanju in uporabi sredstev za gradnjo stanovanj za delavce širšega družbenega interesa.

»a to pomeni, da ga moramo najprej samoupravno popraviti, spremeniti, dopolniti, da bi bil v skladu z življenjskimi potrebami, šele potem lahko v skladu z njim odločamo. Odločati mimo določil veljavnega samoupravnega sporazuma pa pomeni, da pri samoupravljalcih omajamo zaupanje v vrednost, trdnost, zakonitost sporazumov, kar izkoristijo seveda zelo radi tisti, ki niso pristaši urejanja zadev po samoupravnih poteh in ki potem lahko le dokazujejo, kako sporazumi tako in tako nič ne veljajo, dela se lahko drugače. To ni v prid krepitve zavesti o vrednotah samoupravljanja!«

Po tem sporazumu delavci združujejo ta namenska sredstva, bi morali seveda verjeti v to, da bo tisto, o čemer so se sporazumeli, tudi spoštovano. Pojavil pa se je tudi dvom, ali res vse poteka tako, kot so se dogovorili. Za 18.827.254,15 din (skoraj 19 novih milijonov), kolikor se je tega denarja zbralo v prvih treh letih, in še nekaj v letu 1979, so kupili 37 stanovanj, jih razdelili in šele po razdelitvi, 14. marca letos, v Delegatovem poročevalcu objavili imena nosilcev stanovanjske pravice v teh stanovanjih, kot odgovor na ponovno delegatsko vprašanje v zboru krajevnih skupnosti decembra lani.

»Resnici na ljubo je treba povedati, da je odbor za dodeljevanje kadrovskih stanovanj menda že pred dvema letoma in še nekajkrat kasneje terjal od strokovne službe SSS, da pripravi predlog sprememb in dopolnitev sporazuma, kar pa do danes ni bilo storjeno. A zameriti ne kaže le strokovni službi. Politično odgovorne so se sporazumeli, tudi organizacije, ZK, SZDL, sindikati, ki bi morale vse svoje napore vložiti v to, da se sporazum samoupravno, pravočasno in ustrezno preoblikuje, ne pa, da je celo predsednik občinske konference SZDL dopustil, da se je z njegovo vednostjo prej sprejela praksa kot samoupravna določila. Bila je storjena politična škoda, kajti dvom je lahko porodil še drugega, upravičenega ali pa tudi ne.

Ni vzroka, da ne bi verjeli predsedniku odbora za upravljanje s temi sredstvi, da so pri razdelitvi stanovanj dali prednost perspektivnim, angažiranim in sposobnim delavcem, prednost delavcem v zdravstvu, zlasti v splošni medicini, pa v šolstvu in

In kakšni so ti dvomi? Iz spiska dobitnikov stanovanj ni razvidno, kako velike družine so dobile nova stanovanja, ni razvidno, koliko so prispevale k nakupu delovne organizacije, ki zaposlujejo te delavce (naj bi 30 do 50 odstotkov vrednosti stanovanj), ni razvidno, ali so in koliko so po-

STANOVANJSKA SKUPNOST OBČINE CELJE

tistim nekaterim strokovnjakom, ki so nosilci razvoja v občini, oziroma so doslej primanjkovali občini Celje. Toda spisek tistih, ki so dobili najemniška kadrovska stanovanja, hkrati govori o tem, da so stanovanja dobili tudi ljudje, ki so že imeli stanovanja v Celju ali v drugih krajih celjske občine. Lahko verjamemo, da v prihodnje celjski delavci ne bodo nasprotovali taki razširitvi določil samoupravnega sporazuma (sedanje določilo sporazuma govori namreč le o delavcih širšega družbenega interesa, ki prihajajo v občino iz krajev zunaj območja občine), seveda ob mnogo bolj izdelanih osnovah in merilih za pridobitev pravice do takega stanovanja.

»a to pomeni, da ga moramo najprej samoupravno popraviti, spremeniti, dopolniti, da bi bil v skladu z življenjskimi potrebami, šele potem lahko v skladu z njim odločamo. Odločati mimo določil veljavnega samoupravnega sporazuma pa pomeni, da pri samoupravljalcih omajamo zaupanje v vrednost, trdnost, zakonitost sporazumov, kar izkoristijo seveda zelo radi tisti, ki niso pristaši urejanja zadev po samoupravnih poteh in ki potem lahko le dokazujejo, kako sporazumi tako in tako nič ne veljajo, dela se lahko drugače. To ni v prid krepitve zavesti o vrednotah samoupravljanja!«

Tokratna razdelitev nekaterih stanovanj mimo določil veljavnega samoupravnega sporazuma pa seveda ni le formalno-pravno vprašanje, marveč globoko družbenopolitično vprašanje. Nihe si ne bi smel dovoliti ravnanja drugače kot piše v sporazumu. Nihe, tudi ne odbor, v katerem so predstavniki podpisnikov in katerega predsednik je hkrati predsednik občinske konference SZDL Celje, čeprav menijo, da so ravnali »življenjsko«. Pogosto se nam dogaja, da nam neki samoupravni sporazum življenje demantira v nekaterih določilih,

»a to pomeni, da ga moramo najprej samoupravno popraviti, spremeniti, dopolniti, da bi bil v skladu z življenjskimi potrebami, šele potem lahko v skladu z njim odločamo. Odločati mimo določil veljavnega samoupravnega sporazuma pa pomeni, da pri samoupravljalcih omajamo zaupanje v vrednost, trdnost, zakonitost sporazumov, kar izkoristijo seveda zelo radi tisti, ki niso pristaši urejanja zadev po samoupravnih poteh in ki potem lahko le dokazujejo, kako sporazumi tako in tako nič ne veljajo, dela se lahko drugače. To ni v prid krepitve zavesti o vrednotah samoupravljanja!«

S posvetovanja v RS ZSS o problematiki v elektrogospodarstvu

Ne rok, pač pa kakovost

Marjan Horvat

Lanskega novembra smo zapisali številne kritične pripombe na račun samoupravne organiziranosti rudarsko-energetskih kombinatov, Elektrogospodarske skupnosti Slovenije in še posebej na rovaš zelo slabe organiziranosti distribucije v elektrogospodarskem sistemu. Kajpak pri tem ne smemo pozabiti tudi na zelo konkretne rešitve, ki so bile sprejete v zvezi z oblikovanjem skupnega prihodka elektrogospodarstva Slovenije. V letošnjem maju so se zbrali na posvetu, ki ga je organiziral RS ZSS in vodil njegov podpredsednik Miran Potrč, najodgovornejši tovariši in iz nekaterih občinskih svetov in medobčinskih ZS in komitejev ZK ter republiških dejavnikov z namenom ugotoviti, kolikšen korak naprej smo storili v razvoju družbenoekonomskih odnosov v slovenskem elektrogospodarstvu in če so strokovne komisije elektrogospodarstva Slovenije upoštevale pri izdelavi najnovejših samoupravnih aktov za to področje gospodarskega življenja dogovorjena stališča.

V ospredju zanimanja udeležencev posveta so bile osnove in merila za samoupravno organiziranje elektrogospodarstva, nadalje samoupravni sporazum o temeljnih plana razvoja elektrogospodarstva za dve nasled-

nji srednjeročni obdobji, gradivo za samoupravni sporazum o ugotavljanju udeležbe v skupnem prihodu v prometu z električno energijo in osnutek samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v elektrogospodarstvu Slovenije.

Udeleženci posveta so ugotovili, da se politična izhodišča, za katera so se dogovorili v zvezi z oblikovanjem vseh navedenih samoupravnih aktov — dobra, skratka prava podlaga za oblikovanje dohodkovnih odnosov v elektrogospodarskem sistemu. Zategadelj so tudi osnova za nadaljnje delo v celotnem sistemu elektrogospodarstva Slovenije, saj ni bilo — tudi na tem posvetu ne — bistvenih razhajanj med tistimi, kar so se dogovorili lanskega novembra. Opravljenega je bilo mnogo pomembnega dela na področju oblikovanja novih odnosov; bržkone je tudi zato danes lažje razpravljati o nekaterih vprašanih, ki še vedno niso v celoti usklajena z rešitvami, ki jih ponuja zakon o združenem delu oziroma s sprejetimi usmeritvami. No, dodajmo k temu žalostno resnico, da tudi slabosti v pripravi dokumentov, o katerih je govora, ni manjkalo. Na posvetu so menili, da ni bilo gradivo, ki so ga dali v javno razpravo

v elektrogospodarstvu Slovenije, zadosti preučeno, kaj šele, da bi bilo ustrezno politično verificirano. Kritika na rovaš osnovnih organizacij Zveze sindikatov in OO ZK, ki so se — po mnenju udeležencev posveta — premalo angažirale, je povsem na mestu. Še posebej zato, ker smo — sodimo po razpravi nekaterih udeležencev — s premalo domišljenimi gradivi povzročili v nekaterih organizacijah združenega dela precejšnje nezadovoljstvo, saj med drugim ni bilo jasno niti to, ali gre za gradivo za oblikovanje samoupravnih aktov ali pa že za osnutek. V nekem smislu so predlagana gradiva, ki so bila predmet razprave na posvetu, umaknjena iz javne razprave. Dodelati jih je treba! Zbrati pa kajpada velja tudi vse pripombe od tistih organov, organizacij in strokovnih služb, ki jih neposredno ali posredno gospodarjenje, samoupravna organiziranost in še kaj v elektrogospodarskem sistemu Slovenije »zanimajo« — zavoljo najrazličnejših vzrokov in pobud.

Nekam čudno pa so zveneje misli nekaterih, ki so — bržkone — pozabili prebrati novembrsko in sedanje gradivo. Med »vrsticami« smo lahko slišali tudi nekaj kritik na račun zapiranja v regije, podjetniškega vedenja v rudarsko-elektroenergetskih kombinatih in še kaj. Toda,

zakaj zgolj med »vrsticami«? Nesporno je, da smo v Sloveniji v pridobivanju električne energije, v oblikovanju dohodkovnih odnosov in samoupravne organiziranosti dosegli sorazmerno dobre rezultate. Toda, če že govorimo o tem, potem moramo tudi povedati, da često v praksi uporabljamo le stroškovna načela pri oblikovanju cen električne energije, pozablamo pa na širše družbenoekonomske kriterije in odgovornosti na tem področju.

Pripomb kajpada na vsako gradivo — še posebej če gre za samoupravne akte — ne manjka. Resnici na ljubo pa moramo poudariti, da je bilo delo komisij, ki so v SOZD elektrogospodarstva Slovenije pripravljali gradivo, deležno pohvale, čeprav je bilo pripravljeno v zelo skopo »odmerjenem« času. Nedvomno pa drži, da bi bilo zelo narobe, če bi vzeli v javni razpravo o tako pomembni problematiki za slovensko in jugoslovansko družbo za cilj rok, ne pa kakovost zapisanih in tudi uresničevanih odnosov. Na to je še zlasti opozoril podpredsednik RS ZSS Miran Potrč, ko je povzegal zaključke posveta in predlagal program dela sindikata in drugih družbenih dejavnikov pri reševanju spleta žgočih vprašanj — našega elektrogospodarstva.

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Piše: Ivan Žužek

Odpoved stanovanjske pogodbe za solidarnostno stanovanje, dodeljeno mladi družini

V skladu s samoupravnimi splošnimi akti o dodeljevanju stanovanj, zgrajenih s sredstvi solidarnostnega sklada, je imela mlada družina možnost pridobiti stanovanje, če se je delovna organizacija, pri kateri sta bila zakonca zaposlena, zavezala v določenem časovnem roku rešiti stanovanjski problem te družine. Delovna organizacija je morala podati posebno izjavo o izpolnitvi obveznosti, poleg tega pa tudi varstvo v primeru, če take obveznosti ne bi izpolnila. Varstvo je bilo zagotovljeno z izstavitvijo bianko menice, katera je bila vnovčljiva po izteku roka za izpolnitev obveznosti, in sicer v višini kot bi tedaj veljalo stanovanje, ki bi ga morala preskrbeti delovna organizacija.

Nastalo je vprašanje, ali se lahko odpove takā stanovanjska pogodba, ki je bila sklenjena za določen čas 47. člen (Zakona o stanovanjskih razmerjih), če delavec, za katerega je delovna organizacija dala garancijo, preneha delati v tej delovni organizaciji.

Delavec se je odločil, da bo prenehal delati v delovni organizaciji, ki mu je dala garancijo, zato je podal odpoved delovnega razmerja. Ker je delovno razmerje prenehalo po volji delavca, je delovna organizacija umaknila garancijo za zagotovitev stanovanja in zahtevala vrnitev bianko menice. Stanovanjska skupnost je menico vrnila, nato pa zahtevala od imetnika stanovanjske pravice, da ji izroči stanovanje. Ker imetnik tega ni storil, je stanovanjska skupnost od-

povedala stanovanjsko pogodbo pred sodiščem združenega dela. Stanovanjska skupnost je bila mnenja, da so prenehali obstajati pogoji, po katerih je bila sklenjena stanovanjska pogodba.

Sodišče prve stopnje je ugodilo zahtevku stanovanjske skupnosti, ker je menilo, da ni več jamstva delovne organizacije in da je zato stanovanjska skupnost upravičena odpovedati stanovanjsko pogodbo. Delavec bi se moral izseliti iz stanovanja potem, ko bi mu stanovanjska skupnost zagotovila najpotrebnejše prostore. S takim stališčem pa se pritožbeno sodišče ni strinjalo, saj meni, da umik menice ne more biti razlog za odpoved stanovanjske pogodbe. Stanovanjska pogodba je bila sklenjena za določen čas in bo odpovedana lahko šele po preteku tega časa, če ne bodo izpolnjeni pogoji, ki jih je ob sklenitvi prevzela delovna organizacija. Samoupravna stanovanjska skupnost bo torej lahko odpovedala stanovanjsko pogodbo po izteku določenega časa, do takrat pa bo lahko delovna organizacija, pri kateri se je delavec na novo zaposlil, dala stanovanjski skupnosti svoje jamstvo, da bo delavcu zagotovila drugo stanovanje.

Kako meriti in nagrajati delo

Sistemski most je premalo

Vinko Blatnik

Z zakonom o združenem delu smo opredelili le najsplošnejše osnove za delitev sredstev za osebne dohodke delavcev. Tako je v njegovih določilih še veliko »manevrskega prostora« za različne konkretne rešitve.

V Sloveniji sodimo, da je možno doseči napredek pri izpolnjevanju nagrajevanja dela s pomočjo posebnega družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje sredstev za osebne dohodke in delitev osebnih dohodkov. Ta dogovor naj bi bil nekakšen sistemski most med zakonom o združenem delu in njegovimi določili in določeniimi kriteriji, osnovami in merili, ki jih delovne skupnosti uporabljajo v praksi.

Ob tej pobudi se velja spomniti tudi tako imenovanih sporazumov gospodarskih panog o razporejanju in delitvi sredstev za osebne dohodke, ki so veliko prispevali k odstranitvi občutnih razlik pri nagrajevanju v posameznih panogah. Z njihovo pomočjo smo sicer dosegli večjo odvisnost dohodkov od produktivnosti in poslovnega uspeha itd., toda zaradi svoje zaprtosti v dejavnosti ne povezujejo in združujejo vseh odnosov pri pridobivanju dohodka in torej več ne zadostujejo. Družbeni dogovor, ki ga pripravljamo v naši republiki, bi bil lahko zato — čeprav to ni njegov osnovni cilj — nadomestilo za te sporazume ali pa osnova za njihovo izpopolnjevanje.

Da je nujno treba vpeljati več reda na področju nagrajevanja po delu, dokazujejo med drugim tudi številne pritožbe na delitev osebnih dohodkov, ki jih prejemajo družbeni branilci samou-

pravljanja. Tako kažejo podatki, da so sodišča združenega dela doslej prejela v reševanje največ sporov prav s področja delitve osebnih dohodkov. Ti spori pred sodišči združenega dela nedvomno opozarjajo na pojav, da se delo »meri«, še predno je opravljeno. Dohodka torej ne delijo na osnovi rezultatov dela. Mnogi delavci se obračajo na sodišče tudi zato, ker prejemajo manjši osebni dohodek, kot bi ga na osnovi rezultatov svojega dela zaslužili, in to z izgovorom, da nimajo strokovne izobrazbe ali delovnih izkušenj, ki so predpisane za neko delovno mesto. Sodišča dosledno štiti pravo delavcev, da mora biti njihov dohodek vedno in brez izjem rezultat njihovega dela. Če ta rezultat tudi brez upoštevanja njihove formalne strokovne izobrazbe in izkušenj ni manjši, naj delavcu pripada takšen osebni dohodek, kakršnega je zaslužil.

Minulo delo in rizik

Pri oblikovanju meril za odmero osebnega dohodka se znajdemo največkrat v zadregi takrat, ko nanese beseda na minulo delo. O minulemu delu delavca in pravici do njega smo začeli razpravljati hkrati z zmanjševanjem ekonomskih funkcij države v procesu proizvodnje. Prenašanje ekonomskih funkcij na TOZD je zahtevalo odgovor na vprašanje: kdo bo nosil rizik poslovanja in kdo bo odločilno vplival na gibanje akumulacije. Če se odločitev s tega področja prenesejo na delavce v TOZD, kar je nujno v ekonomski demokraciji, se v razmerah blagovne proizvodnje drastično zmanjša podružbljenost rizika. In če se odločimo za

opredelitev nosilcev rizika, je očitno, da je to dodatna »obremenitev« in »naloga« za delavce v TOZD, ki ustvarjajo dohodek na tržišču. Če bi država nosila poslovni rizik, bi bili vsi delavci na katerem koli področju v enakem položaju. Poslovni rizik se (pozitivno ali negativno) materializira v dohodku in v OD delavcev TOZD, ki ustvarjajo dohodek na tržišču. Prav ta del dohodka in OD delavcev pa predstavlja tudi materializacijo njihovega tekočega dodatnega dela. Omenjeno aktivnost delavcev in materializacijo te aktivnosti v dohodku TOZD bi torej lahko upravičeno »spravili« pod splošni in nejasni pojem minulega dela.

Kako iztrebiti privilegije v delitvi?

Takšen način vrednotenja minulega dela je že obrodil prve rezultate. Na primer: pomagal je razčleniti megleni pojem minulega dela in ga — kadar govorimo o minulemu delu v TOZD, ki ustvarjajo dohodek na tržišču — lahko zamenjamo z upravljanjem, ali bolje, gospodarjenjem s sredstvi družbene reprodukcije s strani delavcev v teh TOZD. Drugič, pojem minulo delo lahko ostane sinonim za materialno bogastvo skupnosti, ki ga je ustvarilo človekovo delo in za prednost materialnih dejavnikov proizvodnje. Tretjič, struktura OD delavcev na področju družbenih dejavnosti in delovnih skupnosti, katere usoda ni odvisna od tržišča, je nekako v zatšju pred ekonomskimi dogajanjmi. Torej, OD teh delavcev mora biti revnejši za sestavino, ki vsebuje ekonomski rizik za kombi-

niranje in rabo materialnih ter človeških dejavnikov proizvodnje in za naložbe svobodnih sredstev razširjene reprodukcije. Ta del v strukturi OD delavcev TOZD, ki ustvarjajo sredstva na tržišču, bo kdaj dvignil, drugič pa spet zmanjšal njihov OD v razmerju do OD delavca v družbeni dejavnosti, ki dohodka ne ustvarjajo na tržišču. Tu je tudi opravičilo za ustvarjanje razlike v strukturi osebnih dohodkov delavcev.

Osebnih dohodek delavcev v družbenih dejavnostih in delovnih skupnostih je rezultat dogovorjene cene storitev. Zato zdaj skoraj ni mogoče, da bi TOZD družbenih dejavnosti in delovne skupnosti prišle pod stečaj ali da bi njihovi delavci prejemali zagotovljene OD. Četrtrič: razjasnjevanje in zamenjava abstraktnega pojma minulo delo — če gre za delavčevu minulo delo — s terminom »gospodarjenje in upravljanje s sredstvi razširjene reprodukcije«, njegovo povezovanje z delavci, katere zadeva ta aktivnost in njeno ustrezno vrednotenje, bi tudi prispevalo, da bi se izenačil položaj delavcev v vseh dejavnostih in da bi zavrnil ali vsaj ublažil beg delavcev iz neposredne proizvodnje v TOZD, ki dohodka ne ustvarjajo na tržišču. Tegā ne bo tako lahko doseči, zato je še toliko pomembnejše, da dejavnost, obseg in učinkovitost dela teh TOZD ni v pretiranem razkoraku z možnostmi in potrebami TOZD, ki ustvarjajo dohodek na tržišču.

Tudi sodišče lahko pogojno odloži izvršitev disciplinskega ukrepa

Disciplinska komisija lahko odloži izvršitev izrečenih denarnih kazni in izrečenega ukrepa prenehanja delovnega razmerja za čas, ki ne sme biti daljši od enega leta (156. člen Zakona o delovnih razmerjih). Tako odložitve lahko izreče tudi delavski svet temeljne organizacije ob reševanju ugovora zoper odločbo disciplinske komisije. V tem primeru se izrečeni ukrep izvrši le, če bo delavec storil v preizkusnem roku hujšo kršitev delovnih obveznosti. Če pa delavec v času, za katerega je bila izvršitev kazni odložena, take kršitve ne stori, se šteje, da ukrep sploh ni bil izrečen (198. člen Zakona o združenem delu).

Tudi sodišče združenega dela lahko pogojno odloži izrečeni ukrep denarne kazni ali prenehanja delovnega razmerja. Tako odložitve izreče sodišče takrat, kadar ugotovi, da je delavec storil očitano hujšo kršitev delovne obveznosti, vendar so podane take olajševalne okoliščine, iz katerih izhaja, da bo že sam ukrep vzgojno vplival na delavca, pa tudi sicer na disciplino v temeljni organizaciji, čeprav se ne bo izvršil. Disciplinska komisija v temeljni organizaciji včasih prezre pomembne olajševalne okoliščine, enako pa stori tudi delavski svet, ali pa delavec šele

pred sodiščem uveljavlja določene olajševalne okoliščine, za katere organi v temeljni organizaciji niso vedeli.

Postopek pred sodiščem združenega dela je v bistvu nadaljevanje postopka, ki se je začel pred organi v temeljni organizaciji, zato sodišče združenega dela pri svojih odločitvah uporablja iste samoupravne splošne akte, kot organi temeljne organizacije. Prav zaradi tega je neutemeljen pomislek, češ da sodišča združenega dela nimajo pooblastila v zakonu za take spremembe pri odločitvah samoupravnih organov.

Pri reševanju konkretnega spora je sodišče zavrnilo stališče temeljne organizacije, češ da sodišče ne more pogojno odložiti izrečenega disciplinskega ukrepa. Zmotno je stališče temeljne organizacije, češ da je odločitev o pogojni odložitvi pridržana le samoupravnim organom v temeljni organizaciji. Če sodišče ob zakonitih pogojih lahko celo ustavi disciplinski postopek, je logično, da lahko delavcu izreče tudi milejši ukrep ali pa že izrečeni ukrep pogojno odloži.

TA
TEDEN
V
ŽARIŠČU

KOMUNIST ZA DE

Delovne skupnosti SIS
pod drobnogledom

Boris Kutin

ATENE — Grčija je postala polnopravna članica EGS in ima do januarja 1981 prehodno obdobje za prilagajanje evropski skupnosti, ki pa ne bo tako preprosto, kot je bilo videti pred podpisom sporazuma. Za spremembo v EGS kandidirata zdaj še Španija in Portugalska.

MADRID — Kljub številnim atentatom, ki so povzročili napet položaj v Španiji, je vlada ostala odločno pri svojem stališču, da se vojska ne bo vključila v boj proti terorizmu in da v državi ne bodo uvedli izrednega stanja. Španska vlada je ocenila, da so bile tudi najnovejša akcije teroristov usmerjene k izzivanju armade, da bi posredovala.

BUDIMPEŠTA — Generalni sekretar CK KP SZ in predsednik prezidija vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze Leonid Brežnjev je prispel na uradni in prijateljski obisk na Madžarsko. Pogovori zajemajo širši krog mednarodnih vprašanj ter dvostransko sodelovanje, predvsem na gospodarskem področju.

RIM — Italijanski komunisti so se trajno opredelili za graditev socializma v svobodi. Generalni sekretar KPI Berlinguer je opozoril, da se KP bojuje za bistvene spremembe v družbi, pri čemer skromnejši reformistični cilji niso več v prid italijanski družbi.

ZENEVA — Kitajska in Vietnam bosta do konca junija zamenjala vse ujetnike iz nedavnega spopada. O tem so se sporazumeli predstavniki vietnamskega in kitajskega Rdečega križa. Sredi junija pa naj bi se v Peking nadaljevala pogajanja o spornih vprašanjih, zaradi katerih je februarja izbruhnil med državama oborožen spopad.

MIK

Število zaposlenih v delovnih skupnostih skupnih služb samoupravnih interesnih skupnosti, teh je v Sloveniji že več kot tisoč, nenehno narašča. Danes je v teh službah zaposlenih že 5.637 delavcev, to je za 25 odstotkov več kot leta 1976. V resoluciji o izvajanju politike družbenega plana za leto 1978 smo sklenili, da bi zaposlenost lahko povečali največ za 3 odstotke. Gospodarstvo je to upoštevalo, negospodarstvo pa je zaposlilo za 9 odstotkov več, tako da je bilo poprečno 4 odstotki. Tisti, ki pa so najbolj prebijali dogovorjene okvire, pa so bili v delovnih skupnostih SIS družbenih dejavnosti. Njihov odstotek povečanja se je povzpela kar na 15. Ob tem je treba takoj dodati, da je resolucija terjala tudi zmanjšanje števila delavcev za opravljanje administrativnih nalog, da je zahtevala združevanje teh služb, smotno organizacijo, racionalizacijo in modernizacijo dela.

Tega dela so se sicer lotili kar v 45 občinah, kjer so združevali strokovne službe, vendar pa rezultatov ni videti. Zelo enotne pa so si tudi ocene, da te delovne skupnosti še zdaleč niso postale strokovne službe organizacij združenega dela in skupnosti za nadaljnji razvoj ali za razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov.

Gre pa tudi za druge, še bolj negativne težnje, ko si v samoupravnih skupnostih prisvajajo oblast in vsiljujejo svoje odločitve, ko zato, ker imajo denar, prevzemajo naloge drugih, ko z denarjem pobirajo kadre od tam, kjer bi jih najbolj potrebovali ipd.

Sploh pa se je treba slednjč dokončno odločiti, ali naj sa-

moupravne interesne skupnosti imajo »aparate« ali ne. Če so zares samo prizorišče dogovaranja, potem je na dlani, da potrebujejo zelo malo zaposlenih. Bržkone ne bi bilo nič narobe, če bi naredili bolj odločen korak naprej in čisto jasno rekli, da ima določena interesna skupnost lahko toliko in toliko zaposlenih. Kajti prav gotovo ni njihova samoupravna pravica ta, da bi se organizirali, kakor jih je volja.

Predsedstvo CK ZKS je sklenilo, da je v zvezi z vsem tem treba sprožiti široko družbeno akcijo, ki bo ne le pokazala, zakaj v delovnih skupnostih SIS nesprijemljivo raste njihov prihodek, zlasti pa čisti dohodek in osebni dohodki, marveč začela tudi odločnejše odpravljati zaostajanje razvoja vloge delegatskih skupščin in odnosov svobodne menjave dela v SIS.

V letu 1977 so republiške SIS upravljale s 46 odstotki celotnih sredstev, regionalne oziroma mestne SIS s 25 odstotki, občinske pa z 29 odstotki. Lani pa je prišlo do pomembne spremembe: republiške SIS so sicer še vedno upravljale s 46 odstotki vseh sredstev, regionalne oziroma mestne le še z devetimi odstotki, občinske pa že kar s 45 odstotki.

Celoten prihodek delovnih skupnosti SIS družbenih dejavnosti se je v letu 1978 v primerjavi s prvimi devetimi meseci leta 1977 povečal za 32 odstotkov, porabile so za 23 odstotkov več sredstev in dosegle za 34 odstotkov večji dohodek.

Celoten prihodek delovnih skupnosti SIS materialne proizvodnje pa se je v enakem obdobju povečal za 33 odstotkov,

poraba sredstev je bila z 4 odstotke manjša, dohodek pa za 46 odstotkov večji.

Delovne skupnosti SIS družbenih dejavnosti pridobivajo v poprečju 70 odstotkov dohodka iz prihodka, ki ga ustvarjajo na podlagi svobodne menjave dela v SIS, ostalo pa iz drugih virov. Delovne skupnosti SIS materialne proizvodnje pa v poprečju pridobivajo kar 42 odstotkov prihodka izven svobodne menjave dela v SIS.

Med vsemi 542 SIS družbenih dejavnosti jih je imelo leta 1977 le 73 odstotkov organ delavske kontrole, pa še ta je deloval le v 28 odstotkih vseh SIS.

Poprečni čisti osebni dohodek na delavca v delovnih skupnostih SIS je za več ko 50 odstotkov višji od dohodka na delavca v gospodarstvu. Poprečen znesek skupne porabe na delavca v teh delovnih skupnostih pa je kar za 67 odstotkov višji od poprečne porabe na delavca v gospodarstvu.

V gospodarstvu so tako lani v poprečju izplačali 5.624 din čistega osebnega dohodka na delavca, poprečen znesek skupne porabe nanj pa je bil 9.480 dinarjev. V organizacijah združenega dela družbenih dejavnosti sta bili ti vsoti 6.315 oziroma 9.072 din. V delovnih skupnostih družbenopolitičnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij je šlo za 6.965 din in 13.793 dinarjev, medtem ko delovne skupnosti SIS družbenih dejavnosti kraljujejo z 8.897 oziroma 15.827 dinarji.

Še ena Titova pot miru

Naše neuvrščeno
Sredozemlje

Florjan Laimiš

Uradni obisk predsednika republike Josipa Broza Tita v treh prijateljskih sredozemskih državah Alžiriji, Libiji in Malti bo zanesljivo okreplil stike naše države z upoštevanimi, zelo aktivnimi neuvrščenimi državami arabskega dela Afrike in Sredozemlja. Vzporedno s tem se obisk že zdaj spreminja v velik mednarodni dogodek, kajti Jugoslavija, Alžirija, Libija in Malta si nenehno prizadevajo za mir in popuščanje napetosti na svetu, za uveljavitev nove mednarodne gospodarske ureditve, za demokratizacijo mednarodnih odnosov, za krepitev neodvisnosti vsake države in za njihov družbeni napredek. Vse to pa so značilnosti nepretrgane dejavnosti in sodobne politike neuvrščenosti.

Ob vsakem srečanju z našim predsednikom in drugimi predstavniki Jugoslavije poudarjajo prijateljski Alžirci, da nihče ne more skaliti odnosov, utrjenih v letih najhujše preizkušnje za alžirski narod, v letih njegovega neizprosnega in s hudimi žrtvami plačanega boja za neodvisnost. Prijateljstvo se je poglabljalo, ko so se pri nas zdravili alžirski ranjenci, kasneje pa sta dve državi, ustanoviteljici gibanja neuvrščenosti, tesno sodelovali v vseh akcijah za poglobljanje in razvijanje ter bogatitev politike, ki je pritegnila v svoje okrilje dve tretjini našega sveta.

Zmagoviti boj alžirskega ljudstva in ustanovitev samostojne alžirske države sta močno spremenila zemljepisno podobno Afrike in tudi Sredozemlja. Neizogibno je bilo, da sta Jugoslavija in Alžirija, dve državi, ki sta prehodili zelo podobno zgodovinsko pot, polni medsebojnega zaupanja in spoštovanja ter razumevanja stopili v prvo vrsto gibanja neuvrščenih. Po alžirskem boju za neodvisnost in kasneje za gospodarsko enakopravnost so se zgledevale mnoge neuvrščene države in dežele v razvoju. Dosežki Alžirije od razglasitve neodvisnosti do zdaj v notranji graditvi z vso pravico veljajo za revolucionarna dejanja. Dosledna pot in aktivnost v gibanju neuvrščenih sta prinesla Alžiriji velik ugled in viden položaj med neuvrščenimi državami.

Tudi Libija je po revolucionarni preobrazbi pod vodstvom predsednika Gadafija postala simbol za marsikatero po svobodi hrepeneče ljudstvo, obenem pa je prispevala velik delež k osvobodilni preobrazbi Afrike in sedanji podobi Sredozemlja. Na zunanjepolitičnem področju je Libija zelo aktiven član gibanja neuvrščenih, saj si politiko tega gibanja razlaga kot jamstvo za varno prihodnost in kot pogoj za svoboden in uspešen razvoj. Veliko je razlogov, zaradi katerih je ta dežela po vsej pravici pomembna politični in gospodarski dejavniki današnjega sveta, njegovih težnj, njegovih bojev in predvsem njegovih uspehov. Nas in Libijo vežejo skupna politika in akcije neuvrščenega gibanja ter razgibano medsebojno sodelovanje. Predsednika Tito in Gadafi sta upostavila iskrene odnose zaupanja in prijateljstva.

Treba je poudariti, da visoka stopnja sodelovanja med Libijo in Jugoslavijo ter zelo dobri politični odnosi dokazujejo, kako je mogoče res uspešno uresničevati sklepe neuvrščenih držav glede

razširjanja sodelovanja in povečevanja pomoči med samimi državami v razvoju. Obisk predsednika Tita v tej deželi je izrecno priznanje tudi tej obliki političnega delovanja Libijske Džamahirije polkovnika Gadafija.

Za obisk na Malti upravičeno trdijo, da je veličastna krona medsebojnega razumevanja in spoštovanja, ki je prihajala do izraza ves čas številnih obiskov zgodovinskega malteškega voditelja Dominika Mintoffa v naši državi. Prav zaradi zavzetega izvajanja politike neuvrščenja je Malta ne le ponovno utrdila svojo neodvisnost, temveč je znova poudarila tudi splošni politični napredek v odnosih med sredozemskimi državami ter njihov delež za premagovanje kriznih žarišč in za odpravo sveta, v katerem bi prevladovali blokovski interesi.

Zdaj, ko je Malta od 1. aprila letos postala resnično sama svoj gospodar — zadnji dan marca letos so jo namreč zapustili še zadnji britanski vojaki, želi njenih 300.000 prebivalcev dobro izkoristiti rezultate vztrajnega, marsikdaj skoraj brezupnega boja za samostojnost, za svojo narodno identiteto, za posebnost svojega jezika in kulture.

Maltežani zdaj želijo, da bi njihov otok postal namesto nekdanje strateške trdnjave, ki je toliko časa ločevala vzhod in zahod, most sodelovanja v Sredozemlju. Njihova politika, za katero se zelo viharno, včasih tudi preambiciozno zavzema sedanja laburistična vlada Doma Mintoffa, je politika aktivne in pozitivne nevtralnosti s temeljnim ciljem: ohraniti lastno neodvisnost in utrjevati mir na področju Sredozemlja.

Malta je pritegnila posebno pozornost javnosti s svojimi stališči, elementi svoje politike v procesu pred podpisom zaključnega akta helsinške konference o varnosti in sodelovanju v Evropi leta 1975. Med državami, ki so se zavzemale za vključitev tako imenovane sredozemske dimenzije v proces KVSE in opozarjale na neločljivost varnosti Evrope od varnosti v vsem Sredozemlju, je bila Malta verjetno najbolj vztrajna, vsekakor pa najmanj pripravljena na kompromise.

Titovo potovanje v te tri prijateljske sredozemske države, od katerih je vsaka zase zglebna predstavnica gibanja neuvrščenosti, je ne le reafirmacija gibanja, temveč tudi njegove nadaljnje krepitev pri samih koreninah njegovega nastanka. Da bi bil mir v Sredozemlju, v Evropi in na vsem svetu stabilen, da bi bilo popuščanje napetosti v odnosih med narodi stvar vseh narodov in držav, da bi bila demokratizacija mednarodnega življenja stvar naših dni, je treba krepiti stvar neuvrščenja. Tudi ob njenih koreninah, tam, kjer se je gibanje začelo.

KDO JE KDO

OD SOBOTE DO SOBOTE

ABEL TENDEKAJI MUZOREVA
»črni« premier rasistične Rodezije

To prvo Muzorevo politično podobo je kaj kmalu skalila njegova omahljivost, pripravljenost na kompromise, zaradi katere je pri Smithu in na Zahodu dobil vzdevek »zmerni črni vodja«, domoljubna fronta Zimbabweja, edina, ki se bojuje za resnično svobodo in neodvisnost Zimbabweja, pa ga je razglasila za izdajalca svojega ljudstva.

To je Muzoreva dokazal, da je tvorno sodeloval v tako imenovani notranji rešitvi, katere vrhunec je bila aprilska volilna farsa. Iz te Smithove igre, ki jo tiho podpira Zahod in ki bi ji lahko rekli »spreminjaj tako, da se nič ne bo spremenilo«, je izšel kot novi predsednik vlade, v resnici pa kot Smithova lutka in črni kvisling Abel Tendekaji Muzoreva.

Muzoreva je imel »bosonogo otroštvo«, ki ga je preživel v gorah vzdolž meje z Mozambikom, kjer je sanjaril o tem, da bi postal duhovnik. Šolal se je v metodistični misiji v Umtali, po večletnem učiteljevanju pa je odšel na šestletni študij v ZDA. V politiko ga je menda vrgl stavek, ki ga belci na jugu Afrike tako radi ponavljajo: »Bog ne bi imel bele kože, če ne bi bili črni manjvredni«, toda ogorčenje, je kot kaže, zamenjal s pristankom.

B. K.

Nedelja, 27. maj

— V Čepovanu so proslavili 60-letnico SKOJ in 35-letnico prve pokrajinske konference SKOJ za Primorsko.

— Na Urhu je bila sklepna slovesnost ob 30-letnici organizirane vzgoje mladih za SLO. V tekmovanjih, ki so bila pred tem po vsej Sloveniji, je na vprašanja s tega področja odgovarjalo 100.000 mladih.

Ponedeljek, 28. maj

— Predsednik SFRJ Josip Broz-Tito je začel uradni in prijateljski obisk v Demokratični ljudski republik Alžiriji. Predsednika Tito in Bendžedid Sadli sta posebno pozornost v pogovorih posvetila tokovom neuvrščenosti.

— Predsedstvo CK ZKS je obravnavalo kadrovanje v osnovnih organizacijah ZK ter delo strokovnih služb samoupravnih interesnih skupnosti, ki zaposlujejo vse več delavcev in si delijo nadpovprečno visoke dohodke.

— Na Bledu se je začel 3. kongres zdravstvenih organizacij Jugoslavije, na katerem so v ospredju vprašanja samoupravne organiziranosti zdravstva, družbenoekonomskih odnosov ter možnosti smotnejšega gospodarjenja.

Torek, 29. maj

— Gospodarska zbornica Jugoslavije je sklicala okroglo mizo o vprašanjih cen ter oblikovanja temeljnih izhodišč za samoupravno sporazumevanje na tem področju.

Sreda, 30. maj

— Predsedstvo RK ZSMS je oblikovalo nekatera izhodišča za uveljavljanje pobude predsednika Tita o razvijanju kolektivnega vodenja in odgovornosti.

— Izvršni odbor predsedstva RK SZDL je opredelil izhodišča za teden socialistične solidarnosti delovnih ljudi in občanov pri odpravljanju posledic naravnih nesreč, ki bo od 1. do 7. junija.

Četrtek, 31. maj

— Predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov je med drugim obravnavalo informacijo o regijskih posvetih ter o mednarodni aktivnosti republiškega sveta.

— Predsedstvo skupščine SRS je obravnavalo poročilo o delovanju delegatskega sistema.

Zvezni odbor sindikata delavcev grafične, časopisne in založniške dejavnosti Jugoslavije

Moči in zmožnosti pešajo

Zorica Bosnić-Vujadinović

Dotacije, ki jih informativno politična glasila dobivajo za svoje delo, se v glavnem vračajo družbi na petnajst načinov, časopisnim delovnim organizacijam pa ostaja vse manj sredstev za razširitev materialnih osnov dela. Cene papirja so spravile v težaven gospodarski položaj tudi mnoge založniške delovne organizacije, v grafični industriji pa so papir celo preprodajali med seboj.

To so med drugim ugotovili na seji zveznega odbora sindikata delavcev grafične, časopisne in založniške dejavnosti Jugoslavije, ko so razpravljali o lanskem poslovanju v tej panogi. Prav takšne ocene ob podatkih, da reproductivna sposobnost teh delovnih organizacij upada in da skupni stroški nenehno naraščajo, zgovorno pričajo, da tudi časopisno-založniška in grafična podjetja poslujejo s precejšnjimi težavami. Res pa je, da so govorili tudi o subjektivnih slabostih, o nezadostni ekonomič-

nosti in storilnosti, o počasnem dohodkovnem povezovanju, o čemer morajo sindikalne organizacije temeljiteje razmišljati. Jasno pa je, da se sindikat mora še zmeraj boriti za izboljšanje materialnega položaja, zlasti politično-informativnih glasil, prek boljše prodaje časopisov, medtem ko radiodifuzne ustanove, ki sicer dobivajo dohodek pod ugodnejšimi pogoji, morajo svoj položaj uskladiti z zakonom o združenem delu.

Zelo živahna je bila razprava o položaju kolporterjev in prodaji tiska. Nove rešitve je mogoče najti v novi organizaciji prodajne mreže, katere ustanovitelj bi bila republiška glasila. Razpravo o položaju prodajalcev časopisov je treba razširiti na probleme prodaje časopisov in prodajne mreže, ki ni zadovoljiva in je precej draga. Sindikat se bo v tej dejavnosti zavzemal za družbeni dogovor, ki bi na enoten način reševal prodajo tiska prek enotne prodajne

mreže in ob enakih pogojih za vse. Zato so predlagali ustanovitve delovne skupine predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, ki bi v okviru konference SZDLJ, ki sicer vodi do dejavnosti, morala najti ustrezne rešitve.

Čeprav je beneficirana doba novinarjev zelo aktualna tema že od leta 1972, pa rezultatov še ni. Prav zato bo verjetno moral zvezni odbor vso akcijo začeti znova in pri tem upoštevati tisto, kar je bilo storjeno doslej. Sindikat se bo predvsem zavzemal za boljše delovne pogoje novinarjev, daljši letni oddih, boljše stanovanjske razmere, vendar vse to je izključuje potrebe po beneficiranju delovne dobe v časopisnozaložniški in grafični dejavnosti. Da bi s tem čimprej začeli, bo zvezni odbor do konca prihodnjega meseca oblikoval koordinacijski odbor za določitev beneficirane delovne dobe novinarjev.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Hrvaške

Preobremenjeno gospodarstvo

Vukašin Miljević

Temeljna značilnost gospodarskih gibanj v prejšnjem letu in prvem trimesečju tega leta ter izvajanja stabilizacijskih ukrepov — je bila sicer druga točka dnevnega reda nedavne seje predsedstva Zveze sindikatov Hrvaške, vendar so o tem temeljito razpravljali. To je tudi razumljivo, saj gre za eno izmed »vročih« tem našega vsakdanjika.

Joško Nikolić je podal oceno, da so gospodarska gibanja v prvem trimesečju tega leta v bistvu ohranila enake ali zelo podobne značilnosti kot lani. To pa pomeni, da se v glavnem nadaljuje visoka raven gospodarskih dejavnosti in s tem rast industrijske proizvodnje. Obenem pa se zaostrojuje vprašanja neusklajenosti na posameznih področjih družbene produkcije. Povečuje se razkorak med proizvodnimi možnostmi in vsemi oblikami porabe, cene čezmerno naraščajo, to pa velja tudi za življenjske izdatke. Slabša se tudi likvidnost gospodarstva, pogloblja nesora-

zmerje med uvozom in izvozom. Vse to pa slabi akumulativnost in reproductivno sposobnost gospodarstva.

Sicer pa so na seji navedli podatke, iz katerih je razvidno, da je na primer celotna industrijska proizvodnja v lanskem letu narasla za več kot 8%, v prvem trimesečju tega leta pa kar za 9,2% v primerjavi z enakim obdobjem lani. Najbolj je proizvodnja povečana v proizvodnji delovnih sredstev. Visoka stopnja rasti je bila dosežena tudi v turizmu, saj je bilo število nočitev v lanskem letu večje za 15%, turistov iz tujine pa kar za 21%.

Skupna zaposlenost se je na Hrvaškem povečala za 4,4%, v prvem trimesečju tega leta pa za 4,1%.

Posebno pozornost v razpravi so vzbudili podatki, iz katerih očitno izhaja, da je v primerjalnem obdobju prišlo do čezmerne porabe na vseh področjih in v vseh oblikah in to daleč nad realnimi možnostmi, torej nad rastjo družbenega proizvoda in dohod-

ka. Ocenili so, da je to eden izmed najresnejših dejavnikov v nestabilnosti gospodarjenja.

Med razpravo pa je bilo slišati tudi več kritičnih pripomb zaradi drugih pojavov. Predvsem gre za to, da izdatki za splošne družbene in skupne potrebe že nekaj let čezmerno naraščajo in s tem znatno prispevajo k nestabilnosti gospodarstva. To se je nadaljevalo tudi v prvem trimesečju tega leta, saj je bila splošna poraba za 28%, ali skoraj za 10%, višje od načrtovane. Ti podatki so spodbudili Nikolo Šeguto in Mirka Mečavo, da sta v dokaj čustvenem govoru celo s prizvoikom revolta zahtevala, da se zauzstavi ali pa celo zmanjša splošna poraba. To je bil tudi povod za kritike izvršnega sveta Hrvaške, katerega predstavnik je skušal pojasniti napovedane ukrepe republiške vlade v že začeti, lahko bi dejali frontalni bitki za stabilizacijo gospodarstva.

V Metalografičnem kombinatu na Reki se odreka, da bi pridobili sredstva za novo tovarno

Slovo od ljubega starega »doma«

Mario Barak

V začetku tega stoletja so se v neugledni trinadstropni hiši v reški Industrijski ulici zbirali tisti naši ljudje, ki so s trebuchom za kruhom odhajali v širni svet, najpogosteje čez Atlantik. Pogosto so s celo družino čakali na odhod ladje. Temu poslopju so pravili Emigrantski dom, potem pa se je po Danunzijevi reški avanturi spremenila v vojašnico celotnega regimenta fašistične soldateske.

Vojna vihra je tudi v poslopje globoko zarezala krvave kremplje in nekaj let svobode je moralo miniti, da bi postala tisto, kar je zdaj — sedež Metalografičnega kombinata.

Tisto, kar je zdaj?

— Ne nikakor! Plesati je bilo mogoče v nekaterih dvoranah, nam pripoveduje predelavec mehanične delavnice Marijan Herceg, ki je sam prišel z železnice pred 1. majem 1964.; ko je prišel je imel kolektiv približno 500 delavcev, zdaj jih je že več kot tisoč.

— Ko sem prišel, se spominja, je bila le litografija kompletna. Takratni direktor Josip Felkner je z beležko v roki obiskoval delovna mesta, da bi zadovoljen vzkliknil »vse je v redu«, ko je naletel na proizvodnjo 30.000 pločevink za mesni zajtrk na dan. Delali so ročno. Največ, kar smo imeli, so bili polavtomatski stroji. Danes pa smo na eni liniji naredili v eni izmeni po 70.000 takšnih pločevink. Vsaka četrta pločevinka v državi je naš izdelek. 50 delavcev naše TOZD »Plastika« na Viškovo pa na leto izdela 50 milijonov plastičnih čaš.

V glasu Marjana Hercega je čutiti ponos. Domnevamo, da tudi zaradi njegovega prispevka k vzponu tega kolektiva, vendar je z besedami skop in našteva imena: Rudolfa Zovića, Stanka

Kukeca, Ivana Hrabrića, Rudija Smojdera, Ivana Tomovića in drugih, imena ljudi, ki so zrastle v tej tovarni in postali izvršni mojstri — mehaniki ali orodjarji. Ni mogoče pojasniti, kaj vse jih povezuje s to staro zgradbo, vemo pa, da si želijo, da bi se iz nje čimprej izselili.

Kesanje zaradi obnove...

Nedavno so izdelali serijo dvanajstih krožnih škarij za pločevino. Delovna organizacija enostavno ne bi imela desetstosečev dolarjev, kolikor bi veljal uvoz. Pred nekaj meseci so uvozili 2 avtomatska stroja za izdelavo pločevink, enega so razrdli, ga precej časa preučevali in nato vanj vnesli lastne konstrukcijske rešitve, ki so boljše od izvornika. Na podlagi tega prototipa zdaj pripravljajo 6 drugih avtomatov, ki bodo kmalu usposobljeni za proizvodnjo. Po vsem tem se je OD samo nekoliko povisala.

Ljudje v tem kolektivu pa si še naprej vztrajno in zavestno prizadevajo, da bi premagali poglavito težavo, tj. prostor. Novega novega stroja ni mogoče več montirati, ne da bi odstranili starega. Notranji transport je zelo težaven — škatle je treba prenašati po nadstropjih, najbolj na tsemu pa so v mehanični delavnici in orodjarni, kjer bi lahko naredili še marsikaj več, tudi za druge delovne organizacije, samo da bi imeli prostor.

Marjan Herceg pravi, da so za to kriva prejšnja vodstva; meni, da je za to kriv tudi sam — tudi on je bil predsednik sindikata in drugih samoupravnih struktur, ko so odločali o naložbah v razne obnove sedanjega poslopja. Denar bi lahko porabili za nove tovarniške dvorane in to na prostoru, kjer bi jih lahko širili, tako kot to terjajo rastoče potrebe ju-

goslovanskega tržišča po embalaži.

Če pa bi vnaprej vedeli, da bo ena poteza boljša od druge, potem ne bi bili ljudje, ampak čarovniki. Tudi mesto bi nam lahko pomagalo pri ureditvi kakšnega prostora, ki bi mejil na nas, pripoveduje Marjan Herceg, vendar tudi tam menijo, da se moramo zaradi lastnega razvoja čimprej seliti. Gotovo, to moramo storiti tudi zaradi lastne storilnosti. Naš OD je nižji od reškega povprečja, lahko dobimo tudi doktorja znanosti, vendar ne bo dobil več kot znaša vednost opravljenega dela. Cena, ki smo jo postavili za to delo, je odsev naše storilnosti, ki je pa še vedno slaba zaradi omenjenih težav, nekoliko pa tudi zaradi cene naših proizvodov, ki nam jih vsiljujejo administrativno.

— Torej varčujete zato, da bi se čimprej izselili?

— Naša prihodnost je nova reška industrijska cona, zato izdelujemo lastne stroje, zato se odkrekamo OD in marsičemu. Na leto rešimo samo 30 stanovanjskih problemov. Tudi jaz se bom po šestnajstih letih v tovarni vselil v stanovanje, verjetno šele čez 2 leti. Vse bo potekalo dobro, če se nam ne bo zgodilo tako kot pred 3 leti, ko nam je nenadno zvečanje carine za uvoženo pločevino, to je naša osnovna surovina, povzročilo hude težave in 10 milijonov din primanjkljaja. Z eno potezo peresa so bila odpravljena vsa naša samoupravljalska in delovna prizadevanja.

Sindikati in svobodna menjava dela

Skupni govorici naproti

Zoja Jovanov

Bodisi zaradi potrebe, bodisi po sili zakona je svobodna menjava dela v družbenih dejavnostih institucionalno rešena najpogosteje z oblikovanjem SIS. Počasi pa se uresničujejo vsebinske spremembe, ker materialni odnosi v menjavi najpogosteje temeljijo na stopnjah prispevka. Gre za linijo najmanjšega odpora za obe strani: porabnike in dajalce storitev. Za prve zato, ker nimamo dolgoročnih programov potreb, za drugo stran pa je to zanesljiva pot do sredstev. Tako v svobodni menjavi dela še zmeraj poteka bitka dveh nasprotnih interesov.

Kako sicer izmeriti resnični prispevek družbenih dejavnosti k skupnemu bogastvu?

Merila za prispevek obeh strani so zmeraj storilnost in dohodek. Otipljive vrednosti so torej v organizacijah združenega dela, katerih dohodek je edino merilo menjave dela pri dajanju

sredstev. Njihovo povratno delovanje ni merljivo z enakimi merili, vendar bistveno vpliva prav na storilnost in dohodek tistih, ki dajejo sredstva. Z več »posluha« za družbeno naravo dohodka bi nedvomno hitreje našli samoupravno pot za koristnike in dajalce storitev.

Kolikšna je njihova usklajenost potreb in možnosti, je težko reči. Dejstvo je, da negodujemo čez samoupravne interesne skupnosti zaradi čezmerne porabe, vendar nimamo dovolj niti šol niti bolnišnic, pa tudi kulturnih domov ne. Gre za nekaj drugega. V svobodni menjavi dela ni odločilne besede delavcev.

To so povedali na seji predsedstva sveta ZSJ. To je bil odmev na besede delavcev skopske Mebel-Treske, premogovnika v Plevlju, novosadskega »Novokabla« in mnogih, ki trdijo, da bi tudi več sredstev vključili v svobodno menjavo dela, če bi

vedeli, kam gre denar in za kaj je porabljen.

Dilema ni v tem, da svobodne menjave dela v okviru SIS brez te samoupravne institucije in drugih, kot kaže, ne bo več. Resolucija o svobodni menjavi dela v družbenih dejavnostih je pravi učbenik za prakso. Ta dokument je predsedstvo sveta ZSJ sprejelo, pričakovati pa je, da ga bo sprejela tudi skupščina SFRJ.

Na omenjeni seji predsedstva sveta ZSJ so oblikovali naloge sindikata v uresničevanju svobodne menjave dela in interesnem organiziranju. Vpliv sindikata bo osredotočen na ključno vprašanje menjave dela, pa tudi vse naloge odsevajo potrebo, da naj bo ta oblika dohodkovnih odnosov izraz razrednih težav in osvobajanja dela.

Izvirna slovenska študija o velikem humanistu Erichu Frommu:

Dr. Vladimir Struk:

FROMMOVA HUMANISTIČNA VIZIJA

Knjigo lahko naročite po ceni 290 din na naslov: ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 ali kupite v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost nepreključno naročamo izvodov knjige FROMMOVA HUMANISTIČNA VIZIJA. Knjig(ote) pošljite na naslov:

(naziv OD, TOZD)

(ULICA, POŠTNA ŠT., KRAJ)

Naročeno, dne: Račun bomo plačali v 15 dneh.

(Čiljiv podpis naročnika) Zlg

Viktor Seitel o nalogah koroške medobčinske gospodarske zbornice

Nova tiskarna v Velenju

Marjan Lipovšek

Pred letom dni so položili v industrijski coni v Velenju temeljni kamen za nove organizovane prostore za delovno organizacijo Tiskarna Velenje, pred kratkim pa so nove prostore že predali namenu. Delo v novih prostorih pa je steklo še precej pred tem.

Tiskarna Velenje, ena od delovnih organizacij v okviru sestavljene organizacije združene delo Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje, se je veskozi srečevala z velikimi prostorskimi težavami, onemogočeno pa je bilo tudi večizmenjsko delo. Z novimi prostori, proizvodnih površin je za skoraj 1100kv. m, investicija pa je veljala okrog 14 milijonov dinarjev, so si delavci velenjske Tiskarne naposled zagotovili ustrezne pogoje za delo, prav tako pa tudi za nadaljnji razvoj, kar je še posebej pomembno zaradi tega, ker je prav ta delovna organizacija nosilka razvoja grafične dejavnosti v Šaleški dolini. V primerjavi z letom 1978 bodo to leto, ob istem številu zaposlenih, povečali obseg proizvodnje za skoraj tretjino.

Pomembno je, da so za gradnjo novih prostorov Tiskarne Velenje del potrebnih investicijskih sredstev zagotovili z združenjem sredstev delovnih organizacij v okviru sestavljene organizacije združenega dela Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje. Torej so novi proizvodni prostori Tiskarne Velenje, kot je ob otvoritvi poudaril predsednik delavskega sveta Mitja Lavrič, rezultat skupnih prizadevanj in združevanja sredstev vseh delavcev Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje, z novimi prostori pa so dani tudi pogoji za nadaljnji razvoj te najmlajše gospodarske dejavnosti v Šaleški dolini.

Podirajo občinske plotove

Ivo Kuljaj

Ko smo v Sloveniji pred časom ustanavljali medobčinske gospodarske zbornice, smo imeli pred očmi predvsem učinkovitejšo območno povezovanje gospodarstva. Nova medobčinska gospodarska telesa naj bi se zlasti porušila — ponekod zelo trdožive — občinske plotove, ki krnijo moč tako občinskega in območnega kot republiškega gospodarstva.

Resda od ustanavljanja medobčinskih gospodarskih zbornic še ni preteklo dosti časa, kar pa ne pomeni, da nekatere od njih nimajo že jasno začrtanih programov svoje dejavnosti. Obiskali smo Koroško, kjer je o nalogah medobčinske gospodarske zbornice za to območje stekla beseda z Viktorjem Seitlom, njenim predsednikom. Takole je pripovedoval:

»Zbornica si je že na svoji ustanovni skupščini zastavila dosti obširen program dela, ki je rezultat javne razprave v organizacijah združenega dela in družbenopolitičnih organizacij. Zajema tiste dejavnosti, ki bodo pripomogle k skladnejšemu in hitrejšemu gospodarskemu razvoju koroške regije. Predvsem si bo zbornica prizadevala, da bi pri posameznih gospodarskih panogah, ki terjajo medobčinsko povezovanje, odmislili občinske meje. Pri nas je to vprašanje še posebej žgoče, čeprav Koroška sama po sebi ni velika, kaj šele njene štiri občine.«

»Kaj je po vašem mnenju glavna naloga koroške medobčinske gospodarske zbornice?«
 »Ta čas bržkone spodbujanje k čimprejšnji sklenitvi samoupravnega sporazuma o uveljavljanju dohodkovnih odnosov v proizvodnji, predelavi in prometu lesa, in sicer na območju Koroške, Maribora in Celja. Gre za to, da bi se delovne organizacije vseh treh gozdnogospodar-

skih območij dogovorile za specializacijo in proizvodnjo z več vloženega dela. To velja še zlasti za Koroško, ki je za zdaj še bolj proizvajalka surovin, manj pa predelovalka. Sicer pa imamo na Koroškem veliko možnosti za razvoj lesnopredelovalne industrije, ker imamo ogromno lesa, poleg tega pa tudi dovolj takšnih delavcev, ki bi bili v tej industriji pripravljeni delati (Seitel je s tem mislil največ na ženske). Tudi sicer moramo razvoj vse industrije našega območja voditi tako, da bomo v izdelke vlagali več znanja. V to nas sili tudi pomanjkanje delavcev, ki bi bili pripravljeni poprijeti za težja fizična dela. Ta trenutek je na Koroškem še kako prisotna zamisel o prestrukturiranju našega gospodarstva, kjer naj bi prav medobčinska gospodarska zbornica odigrala veliko vlogo...«

»In s čim se zbornica trenutno ukvarja?«

»Predvsem se ta čas poleg že omenjenega razvoja lesno-predelovalne industrije ubadamo z vprašanjem tako imenovanega agro-živilskega kompleksa. Menimo, da imamo na Koroškem ugodne pogoje za hitrejši napredek kmetijstva, zlasti živinoreje in mlečne proizvodnje. Zbornica se bo v zvezi s tem posebej zavzemala za pospeševanje živinoreje v hribovitih in obmejnih območjih. Želimo obdržati »živo« mejo. Kako to doseči? Najbrž tako, da se dogovorimo za pravilno usmeritev gospodarjenja v hribovitih predelih kjer je naš glavni cilj zagotoviti kmetom njihovo socialno varnost. Da pa bi to dosegli, se moramo na koroškem območju enotno dogovoriti za graditev in širitev mesnopredelovalnih mesnopredelovalnih zmogljivosti. Pri tem nam gre največ za to, da kmeta v prihodnje ne bi več ogrozila pogosta

tržna nihanja. To pa pomeni, da bomo morali graditi takšne mesnopredelovalne zmogljivosti, ki bodo sposobne pobrati trenutne tržne presežke, tako da bo proizvodnja tekla nemoteno. Bržčas moram pri tem omeniti tudi sovlaganje ostalega gospodarstva (industrije), kajti koroško kmetijstvo samo ne bi zmoglo tolikšnih novih vlaganj.

Celoten agroživilski kompleks bomo sklenili s »poperstrenimi« prizadevanji za še hitrejši razvoj kmečkega turizma. Ta je v precejšnji meri odvisen od »razvejane« cestne infrastrukture, ki pa naj ne bi služila zgolj potrebam kmečkega turizma, temveč slej ko prej tudi gozdarstvu, športu, rekreaciji, lovu itd. V ta namen moramo torej nujno zgraditi čimveč cest.

Na Koroškem tudi sicer damo precej na razvoj turizma, zato smo se z medobčinskimi zbornicami Maribor in Celje tudi pogovarjali o ustanovitvi poslovne skupnosti za razvoj turizma na Pohorju, od katerega se tudi Koroška lahko precej obeta.

To sta le dve poglobljeni nalogi, s katerimi se ta čas ukvarja naša medobčinska gospodarska zbornica. Poleg njiju pa bi lahko naštel še kopico drugih. Zbornica sodeluje v družbenem svetu za sanacijo rudnika Mežica. Tvorno se vključuje v vse akcije sindikata, ki zadevajo boljše gospodarjenje. Delegati zbornice se namreč zavedajo, da je sodelovanje z osnovnimi organizacijami sindikata nujno, saj oboji delujemo v temeljni organizaciji. Tu je tudi zelo pomembno, da razprave o določenih gospodarskih vprašanjih v temeljni organizaciji ne potekajo po dveh tiri, temveč da se s sindikatom dogovarjamo za pametno porazdelitev dela.«

Komentatorjev stolpec

Nova opredelitev lastninskih odnosov

Vinko Blatnik

Prva verzija predloga zakona, s katerim naj bi prvič po vojni načelo in celovito opredelili pojem lastnine in lastninsko pravnih odnosov, je bila na zveznem pravnem svetu deležna precejšnje kritike. Začeli so jo že s samim vprašanjem, ali ima federacija ustavna pooblastila za to nalogo in ali je družbeno potrebno, da področno ureja mnoge vidike lastništva in lastninskih odnosov, ali pa je morda treba to nalogo prepustiti republikam in pokrajinam. Slišati je bilo moč tudi veliko konkretnih pripomb k terminom in formulacijam posameznih predloženih členov.

Lastništvo v naši socialistični ureditvi nikakor ne more biti oblika eksploatacije in izkoriščanja tuje dela, temveč samo ena od oblik, ki vzpodbujajo dejavnost in delo ter s tem povečujejo družbeno bogastvo. Nesporna je tudi načelna razdelitev na tri oblike lastnine: osebno, delovno privatno in družbeno lastnino. Osebna lastnina je lastnina na stvarih, pridobljenih z lastnim delom s proizvodnimi sredstvi in drugimi delovnimi sredstvi v družbeni lastnini, ki služijo za zadovoljevanje potreb in interesov delovnega človeka. V zasebni lasti je lahko tudi družinska stanovanjska zgradba ali stanovanje kot poseben del zgradbe, če se uporablja za zadovoljevanje stanovanjskih potreb lastnika ali njegovega gospodinjstva. Za to obliko lastnine predvideva zakon svobodno uporabo, izkoriščanje in razpolaganje. Delovno privatna lastnina je lastnina na delovnih sredstvih, kmetijskih in drugih zemljiščih, poslovnih zgradbah ali poslovnih prostorih, kakor tudi na drugih stvarih, s katerimi delovni ljudje samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom zaradi pridobivanja dohodka. V delovno zasebni lastnini je lahko tudi družinska stanovanjska zgradba ali stanovanje kot poseben del zgradbe, če s pretežnim delom ne služi za zadovoljevanje stanovanjskih potreb lastnika in članov njegovega gospodinjstva. Nosilci osebne lastnine in delovne privatne lastnine so lahko samo občani — posamezniki. Nosilci družbene lastnine pa so lahko družbene organizacije, združenje občanov in druge civilne pravne osebe, in to na premoženju, ki služijo za zadovoljevanje skupnih interesov njihovih članov in ciljev, zaradi katerih so ustanovljeni, na poslovnih zgradbah in poslovnih prostorih kakor tudi na stanovanjskih stavbah in stanovanjih, ki se uporabljajo za osebne in družinske stanovanjske potrebe njihovih delavcev. Družbene organizacije in združenja imajo lahko v mejah, določenih z zakonom, tudi lastninsko pravico na zemljišču, če se uporablja za zadovoljevanje skupnih interesov in ciljev članov, ki so ustanovili organizacijo ali združenje.

Vse torej kaže, da bomo v kratkem nove proizvodne in družbenolastninske odnose, ki smo jih vpeljali z novo ustavo in zakonom o združenem delu, opredelili in uveljavili tudi s pravnimi normami.

Pesek za livarje

Matjaž Brojan

Delavci domžalskega podjetja TERMIT, ki združuje delavce v dveh temeljnih organizacijah in strokovnih službah, bodo v Drtiji pri Moravčah uresničili eno največjih naložb letošnje leto v domžalskem gospodarstvu. Gre za naložbo v TOZD Peskokopi. Kremenov pesek v velikih količinah potrebujejo livarji pri svoji tehnologiji, v naši republiki pa so Slovenske železarne največji porabnik tega peska. Doslej je bilo treba uvažati iz tujine ter iz oddaljenih predelov države.

Da ga industrija zelo potrebuje sta pokazali odzivnost in pripravljenost sodelovati v združenju dela in sredstev med slovenskimi in hrvaškimi pa tudi bosanskimi in srbskimi kovinarji, saj je interes sodelovati v naložbi pokazalo kar 28 tovarn. Večina med njimi je samoupravni sporazum tudi že podpisala.

Vrednost naložbe znaša 174 milijonov dinarjev. Večino potrebnega denarja bodo prispevali delavci Termita. 80 milijonov

dinarjev pa bodo za naložbo prispevali podpisniki samoupravnega sporazuma, t. j. livarne in železarne.

Kot so poudarili ob nedavnem podpisu samoupravnega sporazuma v Moravčah, gre pri tem za širši družbeni interes. Uresničen bo lahko le zato, ker je po enoletnih prizadevanjih uspelo povezati moči tako proizvajalca surovin kot tudi porabnikov. V hitrem razvoju slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva bo na ta način možno premagovati težave, ki jih pogoji v dinamičnem procesu gospodarjenja prinašajo.

Poleg vsega omenjenega pa gre tudi za pridobitev v infrastrukturi kraja: zgrajena bo nova cesta, nova transformatorska postaja, nova tehtnica, ne nazadnje pa velja omeniti tudi čistilne naprave, ki bodo omogočile, da ne bo več prišlo do onesnaževanja moravških voda, zlasti Drtjiščice.

Napori delavcev v Utoku Kamnik rojevajo prve sadove

Ostalo je zdravo jedro

Ciril Brajer

Tovarna usnja UTOK v Kamniku je bila v začetku sedemdesetih let eden najboljših kolektivov v svoji občini. Pred štirimi leti pa so se začeli nad Utokom zbirati temni oblaki in v začetku leta 1976 je tovarna usnja začela bresti v vse resnejše težave, s kakršnimi se v 557letni zgodovini še ni spopadla. Poslovno povsem zgrešena investicijska politika prejšnjih let je začela »obrojati« in pridružile so se še težave s surovinami. Sovjetsko uvozno tržišče za svinjske kože se je zaprlo, preusmeritev k drugim virom in na dražje surovine pa je Utok pričakal finančno izčrpan. Usnjarska in konfekcijska tehnologija zahtevam nista bili dorasli, kakovost je padala, zaloge so se kopičile in z njimi tudi izgube...

Tisočlanski kolektiv se je začel spraševati, ali ima sanacija sploh pravi smisel. Prišlo je do likvidacije TOZD Ipok in 150 delavcev se je znašlo na cesti. Delavci so začeli bežati s potaplajoče se ladje in število zapo-

slenih se je s 1000 skrčilo na 550. To je v začetku vse poskuse sanacijskih ukrepov še bolj zavrho, danes pa v Utoku zatrujejo, da je imelo tudi svojo dobro plat. Res so se spopadali s pomanjkanjem kadrov, res so mnogi delavci, katerim je kolektiv dodelil stanovanja, le-ta »odnesli« s seboj in s tem povzročili veliko škodo — res pa je tudi, da se je razkrinkalo nekajletno nesmotno zaposlovanje, saj zdaj z bistveno manj zaposlenimi dosega isti in celo večji fizični obseg proizvodnje. Najbolj so »počistili« v skupnih službah, kjer namesto prejšnjih 120 zdaj svoje delo prav dobro opravlja 60 delavcev. In kar je najpomembnejše, Utoku zvesti delavci, ki so kljub črnim izgledom vztrajali do konca, tvorijo zdaj enotno, zavzeto jedro, okrog katerega ne bo težko graditi boljše bodočnosti tega kolektiva. Prekaljeni v mnogih težavah in stiskah so vsa kronizna leta pokazali izredno visoko zavest in solidarnost. Zagojili so osebne dohodke vsem

Ipokovim delavcem, dokler si niso našli dela drugje, zavestno so se odločili za nižje osebne dohodke in vztrajali, čeprav so kar za 20 do 25 odstotkov zaostajali za povprečjem osebnih dohodkov v občini, republiki in panogi, odrekli so se obveznicam posojila za ceste, v letih 1977 in 1978 so opravili 40.000 solidarnostnih ur ter nekaj drugih akcij. Volje niso izgubili niti takrat, ko so jim resno grozili zajamčeni osebni dohodki. Vztrajali so in vedno dosegli 100-odstotne, čeprav nizke... Izgledi za uspeh so bili dokaj pičli, družbene podpore so pošteno pogrešali, lani so ostali brez sredstev za nakup surovin, ko so bili pogoji najugodnejši in morali so jih nabavljati kasneje, manj kakovostne... Pa vendar! Lani je začela delovati v tej delovni organizaciji komisija za družbeno varstvo, ki v samem začetku ni imela dovolj velikega vpliva na banko in druge institucije, ki bi lahko prispevale k njihovem stabilnemu gospodarskemu razvoju. Komisijo so raz-

širili s strokovnimi in političnimi delavci, tako da je prerasla v neke vrste družbeni svet. Pripravila je izhodišča za nov sanacijski program do leta 1983. Usmerili se bodo predvsem na predelavo svinjskih kož ter z novo, sodobno opremo in dobro organizacijo dela močno povečali produktivnost in kakovost. Prav takšne cilje imajo s konfekcijo, v kateri bodo povečali delež krznenege velurja. Neprestano bodo pospeševali tudi izvoz, dograjevali nagrajevanje po delu in spodbujali inovacijsko dejavnost ter izobraževanje vseh profilov svojih delavcev... Nekaj teh ukrepov je že rodilo sadove, saj so letošnje prvo tromesečje končno zaključili brez izgube. Pomembno je zrasla prodaja in tudi izvoz je vse uspešnejši. Tako se nekajletni napori delavcev, ki so ostali zvesti svoji delovni organizaciji v najtežjih trenutkih, obrestujejo in prizadevnost je poplačana tudi z 20-odstotnim porastom osebnih dohodkov.

»Slovenščina v javnosti«

Zbor v Portorožu — Jezikovni odbori — Osrednje jezikovno glasilo — Razpisi za imena — Holiday Inn v Ljubljani?

Milan Dolgan

»Slovenščina v javnosti« pomeni: dolgotrajno in usmerjeno posvetovanje in povezovanje zaradi jezikovnih vprašanj, ki se postavljajo v Sloveniji in v zamejstvu. Središče posvetovanj in povezovanja sta republiška konferenca SZDL Slovenije, pri čemer sta se osebno zavzela Mitja Ribičič in Beno Zupančič, ter Slavistično društvo Slovenije pod vodstvom Brede Pogorelec.

Akcija je doživela zunanji vrh z nedavnim srečanjem delegatov v Portorožu. Vendar je bilo veliko dela opravljenega že prej in se bo nadaljevalo naprej. V socialistični skupnosti in v združenem delu je jezik vedno manj zasebna ali na pol zasebna zadeva, ampak postaja vedno bolj javna zadeva. Toda kakor je v združenem delu pomembna tudi osebna zavzetost in osebni ustvarjalni prispevek, podobno v spremljajoči jezikovni pojavnosti načelo javnosti jezika ustvarjalno uredništvu vsak posameznik, vsak samoupravljavec.

Da bi javnost jezika in pomen jezika uresničevali v večji meri kot doslej, je predvideno, naj bi na različnih družbenih, strokovnih in gospodarskih ravneh in področjih ustanovili **jezikovne odbore**. Sestavljali jih bodo izbrani matični delavci, sodelovali bodo pa tudi zunanji člani, jezikovni delavci, saj jih je danes že precej.

Po drugi strani morajo specializirane jezikoslovne in izobraževalne ustanove in posamezni jezikovni delavci v večji meri kot doslej obravnavati in upoštevati jezikovna vprašanja, ki se pojavljajo v združenem delu in v različnih strokah. Skratka, pri obravnavi jezikovnih vprašanj je potrebna večja javnost, povezanost in dogovarjanje. Premagovati je treba nestrokovnost, neznanje, zaprtost, individualizem in nedemokratičnost jezikovnega področja, naj se pojavljajo te negativne težnje tu ali tam.

Delavci v materialni proizvodnji in drugje se po navadi dobro zavedajo, v čem je kulturni in družbeni pomen jezika. S pomočjo ustreznega imenovanja si delovni človek lahko pomaga,

da povzdigne stvari v stvaritve, predmete v kulturne predmete. Tudi če je na voljo slika ali skica in se zdi, da je vidno sporočilo bolj praktično kot jezikovno, je vendarle potrebno izraziti se jezikovno in iskati jezikovne rešitve. To zahteva človeška kultura.

S pomočjo ustreznega jezikovnega oblikovanja si delovni človek lahko pomaga, da povzdigne bivanje (eksistiranje) v življenje (ustvarjanje). S pomočjo jezika ureja medsebojne odnose in opisuje družbena razmerja, s čimer omogoči, da pojavi ne bežijo, ampak se uredijo in postanejo razvidni. Tako se ustvarja podlaga za nadaljnji razvoj, za izboljšave in napredek.

Velikokrat imajo pomembno jezikovno vlogo ali dobijo pomembne jezikovne naloge delavci, ki niso vodilni. Na splošno pa so vodilni delavci odgovorni za jezikovni položaj v delovni skupnosti.

Pomemben dejavnik jezikovnega kultiviranja v delovni skupnosti je poleg obširnega celotnega jezikovnega dela še posebej **glasilo (časopis)** delovne skupnosti. Jezikovni odbor bi ravno v glasilu (časopisu) delovne skupnosti lahko našel dobrodošel vzvod svojega delovanja. Seveda mora glasilo postati priznana središča za obravnavo aktualnih jezikovnih vprašanj. Glasilo mora postati tudi jezikovno glasilo. Mislim, da so že doslej te novinarske ustanove v delovnih organizacijah opravljale tudi pomembno jezikovno delo.

Dandanes pa nimamo **osrednjega** slovenskega časopisa za obravnavo jezikovnih vprašanj in za učinkovito dogovarjanje o njih. Nimamo časopisa, ki bi s pomočjo strokovnosti in razgledanosti postal glasilo glasil, jezikovno glasilo jezikovnih glasil. Osrednje glasilo bi pomagalo odkrivati in reševati posebno pereča in nujna jezikovna vprašanja v delovnih skupnostih in strokah.

»Delavska enotnost« je med drugim glasilo glasil. Tudi jezikovno veliko pomeni. Vendar se neposredno z jezikom ne ukvarja, samo posredno.

Nekateri časopisi imajo stalne ali občasne jezikovne rubrike,

pri čemer je vsa teža jezikovne politike na posamezniku, ki pa nima družbene potrditve ali podpore. Osrednje jezikovno glasilo bi imelo med drugim nalogo, da zbira, povzema in razširja ključne in sistematične jezikovne obravnave v različnih časopisih, revijah, na radiu.

Slavistično društvo izdaja revijo Jezik in slovnost. Kot pove naslov, ta revija ne obravnava samo jezika, ampak tudi literaturo, poleg tega deloma metodična vprašanja pouka slovenščine na šolah. Morda bi lahko to revijo spremenili tako, da bi postala osrednje slovensko jezikovno glasilo z veliko združevalno in razširjevalno težnjo. Morda bi to glasilo lahko obravnavalo tudi šolsko metodiko. Temeljilo bi na jezikovnem delu v delovnih skupnostih in njihovih glasilih, na jezikovnem delu v šolah, na jezikovnem delu v različnih strokah in dejavnostih. Potemtakem bi bil potreben premik težišča od obravnave jezika v lepovedno v obravnavo jezika v strokah. Osrednje jezikovno glasilo bi potrebovalo vsaj enega polklicnega, novinarsko večjega urednika, kajti urejanje ne bi temeljilo na naključno zbranih člankih in razpravah, ampak na usmerjeni, živi, novinarsko in dokumentacijsko zasnovani sodobni jezikovni dejavnosti.

Ne morem tu razpravljati o celotni zamisli morebitnega osrednjega jezikovnega glasila, to je, kaj bi pomenilo in kakšne vrste prispevke bi objavljalo. Naj samo omenim, da bi uredništvo lahko razpisovalo natečaje za imena. Spomnim se, da je izjemoma časopis Mladina pred nedavnim razpisal natečaj ali iskanje slovenske besede namesto tuje in nerodne »rekreacija«.

Prav na portoroškem shodu je neko omenil, da Slovenci še ne znamo izraziti tega, kar pove srbohrvaški izraz »zajedništvo«, ki se uporablja v zvezi z delovanjem krajevnih skupnosti. V tem primeru je potreba po besedi (imenu) šele rojena.

Še v času, ko so bila imena neustaljena, bi bili lahko razpisali na primer natečaj za besede vikend, boutique, antifriz, kontejner, trapec (pri bolniški poste-

lji), baby beef, grape fruit itd. Nekateri pravijo, da tistega, kar se je uveljavilo, ni mogoče spremeniti. Drugi pravijo, da je še vedno čas za spremembe ali da je celo pravi čas.

Medicinski strokovnjak dr. Schauer mi je pripovedoval, kakšne težave je slovenskim piscem o genetiki povzročala prevzeta angleška beseda »crossing over«. Potem je uvedel izraz »prekrižanje« in baje se je že splošno uveljavil. Gotovo bi bilo dobro, če bi svojo odločitev ali pa predlog lahko objavil v jezikovnem glasilu. Ko bi posamezni strokovnjaki v glasilu razglasili kak jezikovni problem, bi ga lahko opisali, s čimer bi omogočili, da bi ga pomagala reševati tudi širša javnost. In bi bilo potrebno, da bi ga reševala. Poleg tega se mnogi Slovenci zanimajo za besedotvorje.

Značilno pa je, da Slovenci zlepa nismo zadovoljni. Tudi v imenoslovju strokovnega jezika upoštevamo Slovenci estetske dejavnike. Naš jezik ima rad pisanost, svobodnost, ne ljubi uniformiranosti in prevelike doslednosti in razumske. Vede ali nevede smo zelo občutljivi za pravo mero. Prava mera pomeni tudi to, da včasih radi sprejmemo kako tujo besedo, torej včasih rajše sprejmemo kot pa naredimo slovensko. (Zlepa se ne zgodi, da bi zavestno sprejeli kako srbohrvaško besedo. Bilo je mogoče, da smo sprejeli, denimo, angleški »vikend«, ni pa mogoče, da bi sprejeli »zajedništvo«.)

Pred nedavnim sem bral v Delu namesto kontejner — vsebovalnik. Kar tako, skrivaj, s strani, nekdo predlaga in uvaja

novi besedo. Dobro, nekako je treba začeti. Toda bolje bi bilo, če bi bodisi predlagatelj bodisi jezikoslovec bodisi urednik jezikovnega glasila odprl javno razpravo o tem vprašanju. Na koncu bi se bilo treba odločiti, morda glasovati v širšem krogu, ne le v neki komisiji.

Ne jezikovna oblast, potrebna je jezikovna razprava. Slednjič, je potrebna tudi odločnost, to je osrednja odločitev, zato, da ne bi eno stvar imenovali z več imeni, kar se ne dogaja redko in je večinoma škodljivo. Samo pomislimo na našo jezikovno negotovost celo v šoli.

Omenim naj še lastna imena izdelkov in delovnih organizacij. Tu se gotovo uveljavlja pretirano tuječevanje, tako da ga ni mogoče več prenašati. Še posebno zato, ker gre včasih za imena, ki so posebno izrazito javna, pa so tudi posebno izrazito tuja, to je prav nič prilagojena.

Osrednje jezikovno glasilo bi se lahko zanimalo, kaj se dogaja za kulisami razpisov za ime delovnih organizacij. Naj povem primer. Ob združitvi podjetij Transturist iz Škofje Loke in Creina iz Kranja je bil objavljen razpis za novo ime. Sprejeto je bilo neprilagojeno tuje ime »Alpetour«. Ni bilo objavljeno, katera imena so bila še predlagana. Osrednje jezikovno glasilo bi lahko zahtevalo celotno gradivo in ga objavilo. Ne samo zaradi pravice, ampak tudi zaradi zanimivosti.

Tako tuječevanje smo v zadnjih dneh doživeli v Ljubljani. Nova hotelska stavba v sklopu hotela Union se že imenuje »Holiday

Inn«. Upali smo, da je to samo delovni naslov na projektivni tabli. Ne, zdaj je ta napis že vgrajen nad vhodnimi vrati. Razpisa za ime v tem primeru sploh ni bilo. Izgovarjajo se, da ime Holiday Inn omogoča, da se vključijo v svetovno turistično menjavo. Prav je bilo povedano v Portorožu, da tuji gostje želijo najti pri nas kaj novega, ne pa da najdejo, kar imajo doma. Tudi je bilo predlagano, da — če že ne gre drugače — naj bi bili pač dve imeni, domače in tuje.

Ali bo treba, če bo šlo tako naprej, spremeniti na primer imena Iskra, hotel Lev, Gorenje, to je poiskati tuja imena?

Kaže, da bo zadevo Holiday Inn treba prijaviti javnemu tožilstvu.

Holiday Inn ni le slovenski, ampak jugoslovanski problem. Uprava bi se morala posvetovati z delavci, ki bodo upravljali (samoupravljali) novi hotel. Izbira in določitev imena delovne skupnosti bi morala biti ena od demokratičnih in samoupravnih pravic delavcev. Delavci ne bi nikoli sprejeli takega imena.

Če bo Holiday Inn ostal Holiday Inn, bo Holiday Inn ostal stvar, ne pa stvaritev, bo predmet, ne pa kulturni predmet, bomo v Ljubljani in v Sloveniji in v Jugoslaviji bivali (eksistirali), ne pa živeli in ustvarjali.

Če bi bilo dovolj zgodaj napovedano lepo slovensko oziroma kolikor toliko slovensko ime, bi lahko navdihnili tudi arhitekta, da bi napravili — ne stavbo, ki je podobna žalosti, temveč stavbo, ki bi bila podobna svobodi.

Slovenski in jugoslovanski kvalitetni vrh

VI. srečanje pihalnih orkestror slovenskih železarn na Ravnah na Koroškem, 26. V. 1979

Tone Lotrič

Minilo je šest let, odkar so se prvič srečali pihalni orkestri slovenskih železarn in se odločili, da bo tako srečanje postalo njihova vsakoletna praksa in tradicija. Prvi pobudnik tega srečanja je bil Ivo Klančnik, ki se kot generalni direktor SOZD slovenskih železarn tega vsakoletnega praznika svojih godbenikov redno udeležuje in ostaja z njimi ob dopoldanskem kulturnem in popoldanskem zabavnem srečanju.

Velika kulturna akcija KOMUNISTA »Človek, delo, kultura« je v srečanju pihalnih orkestror slovenskih železarn že našla svetel primer delavske kulture in ga po politični liniji legalizirala ter še bolj utrdila. Pihalni

orkestri slovenskih železarn po svoji kvaliteti danes predstavljajo slovenski in jugoslovanski vrh; lani pa so posegli po zlatih medaljah tudi na svetovnem tekmovanju pihalnih orkestror v Holandiji. Svojim delovnim uspehom so slovenski železarji dodali še kulturne dosežke, ki ne ostajajo samo pri pihalnih godbah, temveč obsegajo tudi druge dejavnosti (pevski zbori, folklor, gledališka in likovna dejavnost in še kaj) in s tem praktično dokazujejo, da se delo v tovarniških dvoranah in ob martinarnah dopolnjuje s kulturnimi aktivnostmi in da šele sinteza obojega izpolnjuje njihov delovni in kulturni »vsakdan«. Tudi delavci s

specifičnim delovnim časom »štiri plus ena«, kar pomeni štiri delovne dneve in en prosti dan ne glede na praznike in nedelje v letu in še druge kombinacije, najdejo čas za aktivno kulturno udejstvovanje.

Prvo srečanje pihalnih orkestror železarjev je bilo 1974. leta na Jesenicah, drugo 1975. leta v Ravnah, v Štorah pri Celju je bilo 1976. leta, leta 1977 so se godbe srečale v Lescah, lani spet na Jesenicah, letos pa je bilo VI. srečanje spet na Ravnah.

Srečanje pihalnih orkestror je prikaz umetniških dosežkov, ki ne ostaja povsem brez tekmovalnega prizvoka. Če en orkester

ne bo boljši od drugega, vsaj ne sme biti slabši! Ta zavest spodbuja godbenike vse leto pri njihovem delu, da so vedno prisotni na vajah in na vseh številnih nastopih. Svojo delovno sezono, ki pa tudi ni popolnoma prekinjena, zaključujejo orkestri vsako leto v povezavi s praznovanjem dneva mladosti. Ostajajo še vedno prisotni na vseh slavjih in praznovanjih različnih delovnih zmag kot tudi spremljevalci svojih umrlih delovnih tovarišev na njihovi poslednji poti.

Organizator srečanja so vedno sindikalne organizacije železarn, ki se dogovarjajo tudi o programu. Še pred izidom zakona o

svobodni menjavi dela, železarji to svobodno menjavo izvajajo zelo dosledno. Organizatorji — sindikati že vnaprej ugotavljajo programske želje potrošnikov — svojih delavcev — in pripravljajo za srečanje tak program, ki bo gotovo najbolje sprejet. To smo v polni meri občutili vsi udeleženci letošnjega srečanja. Vsi štirje orkestri so poleg programa s partizansko tematiko izvedli tudi popularne skladbe iz mednarodne zakladnice del za pihalne orkestre.

Ob koncu svečanega dela srečanja so pihalni orkestri po že ustaljeni navadi podarili organizatorju s srečanja, tokrat raven-

skim železarjem, lepa slikovna darila, vsem sodelujočim orkestrom pa je sindikat železarne Ravnne podelil diplomu v spomin na VI. srečanje.

Prihodnje leto bo slavje železarskih pihalnih orkestror v Lescah. Sindikati železarn bodo ob strokovnem sodelovanju ZKOS naročili slovenskim skladateljem za VII. srečanje tudi prve nove skladbe. S tem želijo obogatiti programe svojih orkestror, poustvarjalno dejavnost pa dopolniti tudi z ustvarjalnostjo, ki je pri nas še močno deficitarna zlasti na področju pihalnih orkestror.

Športne igre varnosti Jugoslavije

25 let organizirane športne aktivnosti invalidov

Ekipa Zemuna najboljša

Delovna organizacija VARNOST — Ljubljana je bila v tednu pred dnevom varnosti, 13. majem, organizator III. delavskih športnih iger varnosti Jugoslavije.

Igre so bile od 10. do 13. maja v Kranjski gori. Udeležilo se jih je 370 športnikov delovnih organizacij Sigurnosti iz Labina, Reke, Dubrovnika, Splita, Zagreba, Karlovca, Titograda, Bjevolara, Osijeka, Zadra, Beograda, Zemuna, Sarajeva in Varnosti iz Ljubljane. Igre je odprl Vladimir Haas, delegat republiškega odbora sindikata delavcev stanovanskega in komunalnega gospodarstva. Športniki so se pomerili v nogometu, streljanju, kegljanju, šahu in namiznem tenisu. V končni uvrstitvi je prvo mesto zasedla ekipa Zemuna, druga je bila ekipa Zagreba in tretja ekipa Ljubljane.

Do sodelovanja v športnih dejavnosti je med tovrstnimi delovnimi organizacijami prišlo pred dvema letoma in sicer na pobudo delovne organizacije Sigurnost iz Osijeka. Prvič so bile igre organizirane v Osijeku, lani v Zagrebu, letos pa so se športniki srečali v Kranjski gori, kjer so bile igre pod pokroviteljstvom

Ljubljanske Varnosti, ki letos praznuje tudi 20-letnico obstoja.

Ljubljanska Varnost opravlja zelo odgovorno nalogo: združeno delo ji je zaupalo varovanje družbenega premoženja pred vsemi oblikami družbi škodljivih pojavov.

Razvoj varovanja premoženja je od osvoboditve pa do danes doživel in prešel različna obdobja in tudi različne oblike. Nesporno je, da so varnostniki ves čas učinkovito sodelovali v socialistični samoupravni graditvi, bili so najtesneje povezani z revolucionarno dejavnostjo delovnih množic in tudi njen sestavni del.

Dosegli so lepe uspehe na področju varovanja premoženja, pri usposabljanju varnostnikov, zadovoljivi so tudi rezultati na organizacijskem, ekonomsko-finančnem in samoupravnem področju.

Športno srečanje varnostnikov pa je bilo tudi prijateljsko srečanje varnostnikov iz vseh tovrstnih delovnih organizacij, da bi se med seboj spoznali in izmenjali izkušnje. Igre naj bi bile tudi prispevek k proslavljanju 20-letnice Ljubljanske Varnosti, 60-letnice ZKJ, ZSMJ in revolucionarnih sindikatov.

Milena Čepon

V teh dneh mineva 25 let organiziranega invalidskega športa v Jugoslaviji. Svečanosti so se začele že jeseni s konferenco Zveze za šport in rekreacijo invalidov Jugoslavije, končale pa se bodo ob koncu junija. To je torej priložnost, da tudi mi spregovorimo o nalogah in pomenu športa in rekreacije med invalidi.

Pomen športa in rekreacije je za invalide večstranski, je dejal na nedavni podelitvi zlatih značk najzaslužnejšim delavcem predsednik ZTKOS Marjan Lenarčič. Najprej gre za **družbenoekonomski** pomen, saj prispeva k usposabljanju invalidov za produktivno delo. Ima pa tudi **pedagoški** pomen, ki se kaže v tem, da ni pomembno, kaj je invalid izgubil, ampak je pomembna njegova aktivnost in potrjevanje lastne sposobnosti za življenje. Naslednji pomen je **medicinski**. Kaže se v tem, da se z usposabljanjem invalidov v ustreznih zdravstvenih in rehabilitacijskih zavodih uresničuje proces resnične resocjalizacije in rehabilitacije invalidnih oseb. Nič manj pomemben ni **politični** aspekt, ki se izraža v udeležbi invalidov

športnikov v javnem družbenem življenju, delegatskem sistemu, v samoupravnih telesih, organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah in skupnostih v enotni fronti organiziranih socialističnih sil, združenih v SZDL. Prav tako gre za **humani** pomen, ki kot najplemenitejši omogoča vsestransko povezovanje in udejstvovanje invalidov tudi na področju telesne kulture; in slednjic, še **športni**, ki se kaže v pomembnih dosežkih, s katerimi so nas invalidi športniki mnogokrat prijetno presenetili z zlatimi, srebrnimi in bronastimi odličji na državnih, mednarodnih, svetovnih in olimpijskih tekmovanjih ter prvenstvih v plavanju, namiznem tenisu, atletiki, košarki, rokometu in šahu.

Doseženi rezultati imajo še toliko večjo vrednost, če upoštevamo okoliščine, v katerih se invalidi pripravljajo in usposabljujejo zanje in če jih primerjamo s pogoji, ki jih imajo naši profesionalni, polprofesionalni ali amaterski vrhunski športniki.

V zadnjih štirih letih se je bistveno povečalo število osnovnih

organizacij (športnih društev Invalid in sekcij za rekreacijo in šport pri društvih invalidov) — od 27 na 46, članstvo pa od 2164 na 4288 (vendar niso upoštevani slepi, gluhi, paraplegiki in civilne žrtve vojne). Ta izreden porast števila aktivnih invalidov v športu in športni rekreaciji kaže na čedalje večjo osveščenost invalidov, ki si prizadevajo, da bi imeli v naslednjem štiriletnem obdobju v prav vsaki občini osnovno enoto za rekreativno in športno aktivnost invalidov.

Z doseženimi rezultati, kar zadeva množičnost organizirane športne dejavnosti invalidov, namreč še vedno ne moremo biti zadovoljni. Zakaj ne? V Sloveniji je 120.000 invalidov; v športne dejavnosti pa jih je vključenih le blizu 7000 ali 6%. Zlasti ne morejo biti organizatorji športne dejavnosti zadovoljni s starostno strukturo aktivnih, saj še vedno prevladujejo starejši od 45 let. Prav tako stoji preveč ob strani ženske. Pomembna naloga novega vodstva zveze bo zato poiskati nove prijeme, privlačnejše za mlade in ženske invalidne osebe.

Tudi v akcijo »Nič nas ne sme presenetiti« se bo invalidska športna organizacija dejavno vključila; med drugim z množičnimi strelskimi prireditvami za invalide, s krepitvijo splošne telesne pripravljenosti, z orientacijskimi pohodi in poučevanjem plavanja. Prizadevanja pa naj bi ostala trajna, saj so sestavni del temeljnih nalog zveze.

Sicer pa bo treba v prihodnje še tesneje povezovati in usklajevati športno aktivnost vseh vrst invalidnih oseb športnikov: gluhih, slepih, paraplegikov, amputirancev, spastikov, multiinvalidnih in drugih, da bi skupno uresničevali dogovorjeni koncept telesne kulture z najvažnejšim ciljem Zveze za rekreacijo in šport invalidov: psihična in fizična krepitev invalidov, utrjevanje njihove preostale delovne sposobnosti in navajanje na tovariške medsebojne odnose.

Postojna

V krosu zmaga Transavta in VVZ!

Atletski klub iz Postojne je v športnem parku organiziral letošnji kros, ki sodi v okvir delavsko športnih iger postojnske občine. Nastopilo je 43 tekmovalcev iz 11 delovnih organizacij. Ekipno so v ženski konkurenci zmagale prestavnice VVZ Postojna pred Postojnsko jamo. V moški konkurenci pa so bili najboljši delavci Transavta, druga je bila Prosveta, tretji ZS Triglav, itd.

Po štirih letošnjih disciplinah (smučanje, šah in streljanje) vodijo za prehodni pokal delavci Transavta z 22 točkami pred Postojnsko jamo 20 točk, itd. DŠI se bodo nadaljevale te dni v namiznem tenisu v Prestranku, organizator je TVD Prestranek.

Velenje

Uspel turnir v počastitev dneva mladosti

Komisija za šport in rekreacijo temeljne organizacije združenega dela Štedilniki velenjskega Gorenja je tudi letos organizirala v počastitev dneva mladosti turnir v malem nogometu. Na igrišču osnovnih šol v Velenju se je zbralo več kot 200 prijateljev malega nogometa, saj se je prijavilo za turnir kar 16 ekip. Ze po tradiciji sodi ta turnir med eno izmed najbolj kvalitetnih srečanj delavcev Gorenja v malem nogometu.

Čprav tudi letos vreme tekmovalcem ni bilo naklonjeno, je turnir lepo uspel. Vodja temeljne organizacije Štedilniki Viktor Knez je v pozdravnih besedah poudaril, da postaja turnir posrečena oblika zblizevanja in spoznavanja delavcev.

Turnir so vzorno pripravili športni organizatorji temeljne organizacije Štedilniki, odlično pa so se ti delavci odrezali tudi na igrišču, saj so zmagali v vseh srečanjih in tako zasluženo osvojili lep pokal tega tradicionalnega turnirja v malem nogometu.

Še izidi četrtfinala: Štedilniki: Embalažnica 3:2, Hladilniki: Pohoštvo 1:2, RKS: Galvanika 3:1, Zmrzovalniki: Avtopark 0:3; polfinale: Štedilniki: Pohoštvo 11:1, RKS: Avtopark 0:1; finale: Štedilniki: Avtopark 2:0; za tretje mesto: Pohoštvo: RKS 1:5.

H. Jerčič

DE NOVO!

OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA!

V zbirki knjižnica SINDIKATI sta pravkar izšli brošuri:

št. 19: Mag. Gabrijel Sfiligoj:

TEMELJNA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA

Posebna vrednost knjižice je v tem, da na novo zelo natančno, razumljivo in predvsem uporabno opisuje in razčlenjuje posamezne samoupravne in gospodarske funkcije in vloge ter naloge TO kot integralne samoupravne in gospodarske celice naše samoupravne družbe. Brošura obsega 184 strani, cena 120 din.

Brošura št. 21:

DELITEV PO DELU

V njej so objavljena stališča o pridobivanju in razporejanju dohodka in uveljavljanju načela delitve po delu.

Cena 10 din.

Obe brošuri lahko naročite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4

brošur knjižnica SINDIKATI št. 19 in

brošur knjižnica SINDIKATI št. 21. Naročeno nam pošljite na

naslov:

(ulica, poštna št., kraj)

Naročeno, dne:

podpis naročnika

Zig

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu brošur.

Turnir v počastitev dneva mladosti

Fotografija: H. J.

Ob 60-letnici ustanovitve KPJ, SKOJ in združitve revolucionarnih sindikatov Jugoslavije

VIII.

Rojstna leta in prvi boji delavskega razreda

Vinko Blatnik

Iz Engelsovih načel komunizma pa je že mogoče izluščiti namesto nazorske izpovedi skico manifesta.

Engelsova »Načela komunizma«, kakor je sam imenoval popravljeni osnutek besedila, še vedno spominja na prve poskuse Zveze pravičnih, da bi izoblikovali svojo nazorsko izpoved. Kljub temu pa pomeni Engelsov osnutek nekaj vsebinsko povsem novega. Zadnja razvojna faza, ki je vodila od tega osnutka do končnega klasičnega Manifesta komunistične partije, je povezana z drugim kongresom Zveze komunistov, ki je bil od 29. novembra do 8. decembra 1847. leta v Londonu. Vsa protislovja in dvome so na 2. kongresu dokončno odpravili ter soglasno sprejeli nova načela. Marxa in Engelsa so pooblastili, da sestavita manifest.

Po kongresu sta Marx in Engels nadaljevala delo pri oblikovanju manifesta. Zadnjo redakcijo je verjetno opravil Marx sam. Izdelava strankinega programa se je zavlekla prek predvidenega roka tja do sredine januarja 1848. leta. Šele proti koncu januarja, morda tudi šele v začetku februarja je prišel rokopis v London. Manifest komunistične partije je nato izšel tik pred začetkom februarске revolucije v Franciji leta 1848. Ta zgodovinska listina svetovnega pomena se je po zunanji obliki razlikovala od poprejšnjega Engelsovega osnutka. Izginila je vsaka sled prvotne oblike. Po kompoziciji, slogu in izrazu je Manifest stvaren, goreč poziv proletarcev vseh dežel, naj se združijo, da bi odpravili kapitalistično izkoriščanje. Tudi vsebinsko pomeni Manifest povsem novo predelavo tem, ki jih je Engels obravnaval v svojih »Načelih komunizma«.

Z izidom Manifesta komunistične partije je bil postavljen temeljni kamen za zmagoslaven pohod tistega revolucionarnega nauka, ki je dal delavskemu razredu v roke nujno potrebno teoretično orožje v boju za socialistično družbeno ureditev. Manifest je bil borbeni program, ki je nastal v posebnih zgodovinskih okoliščinah tik pred revolucijo leta 1848. Z njim se je oborožila majhna organizacija Zveze komunistov za neposreden boj v bližajoči se revoluciji. Marsikatero vrstico tega trajno aktualnega dokumenta, ki je dal delavskemu razredu jasne perspektive, prežema strastno razburjenje v pričakovanju bližajoče se revolucije. Januarja 1848, ko Marx še ni dokončal Manifesta, so se že začele vstaje v Lombardiji, na Siciliji in revolucije v Neaplju, Torinu in Firencah. Dva tedna po izidu Manifesta pa je izbruhnila februarска revolucija v Franciji.

Spojitev znanstvenega socializma in revolucionarnega delavskega gibanja

Manifest je postal program Zveze komunistov. V tej zgodovinski listini trajnega pomena je osvetljena zgodovinska in družbena vloga proletariata in njegova revolucionarna pot pri graditvi socialistične družbe. Avtorji Komunističnega manifesta so v tem dokumentu prvi v zgodovini zapisali, kako je treba znanstveno vrednotiti in razlagati zapletena dogajanja v družbi.

Od rojstva Marxove in Engelsove Zveze komunistov nas ločuje več kot 130 let, kljub temu pa so ideje, ki jih vsebuje program te revolucionarne organizacije delavskega razreda, vsak dan bolj žive. Za nas, Jugoslovane, ima proučevanje rojstnih let in začetkov boja delavskega razreda še toliko večji pomen, ker je tudi naša KPJ, ko je opredeljevala svojo vlogo in metode dela, prav po zgledu Marxove in Engelsove Zveze komunistov na svojem VI. kongresu leta 1952 na predlog tovariša Tita sprejela ime v Zvezo komunistov Jugoslavije. Proučevanje Zveze komunistov za nas ni zanimivo samo zaradi enakega imena, marveč ima veliko širši pomen. Predvsem je Zveza komunistov prva komunistična organizacija delavskega razreda. V delu Zveze komunistov in načinu njenega organiziranja so se izrazila in uveljavila mnoga načela, ki so jih kasneje sprejele vse resnično revolucionarne partije proletariata, kar še posebno velja za našo ZKJ. Ena največjih odlik Zveze komunistov je, da pomeni prvo praktično spojitev znanstvenega socializma in revolucionarnega delavskega gibanja. Vse dotlej se je socializem razvijal le kot teorija oziroma kot različni nauki o družbenem razvoju in novi družbi v delih naprednih mislecev tistega časa, medtem ko je delavsko gibanje hodilo po svojih poteh, brez jasnega programa o svojih ciljih in zgodovinski vlogi. S Komunističnim manifestom pa se je delavski razred dokončno poslovil od svojega deinstva.

Poglejmo zdaj, katera glavna Marxova in Engelsova spoznanja iz revolucionarnih let 1848—1849 so najbolj vplivala na vsebino Komunističnega manifesta!

Poudarili smo že, da sodi evropska revolucija iz leta 1848 v tisto obdobje, ko se je delavski razred v današnjem smislu tega pojma šele rojeval. Po tedanjem Marxovem mnenju bi morala vsaka civilizirana dežela najprej doseči stopnjo kapitalizma, preden bi delavski razred lahko upal na uspeh, ko bi se odločil za revolucionarni prevzem oblasti. V Nemčiji so imeli komunisti nalogo, da pomagajo

buržoaziji na oblast. Proletarska revolucija bi lahko sledila buržoazni torej šele kot drugi akt zgodovinskega razvoja. Dejanski nosilec demokratične revolucije je bil za Marxa industrijski proletarijat. Kolikor bolj bo napredovalo demokratično gibanje, toliko bolj mora preiti pod proletarsko vodstvo. Na podlagi takšnega prepričanja sta Marx in Engels v Komunističnem manifestu natančno opredelila naloge komunistov v različnih deželah. Na predvečer revolucije sta delavcem priporočala največjo enotnost v taktiki. Bila sta tesno povezana z zastopniki revolucionarne demokracije, napredno inteligenco, zlasti pa z delavskimi organizacijami. Marx je sodil, da je prvi pogoj za uspeh demokratične fronte sodelovanje med francoskimi in angleškimi demokrati. Prizadeval si je vzpostaviti enotnost demokratičnega tiska zapadne Evrope, ki naj bi takšno sodelovanje pospešila in okrepila. Računal je, da bo v Angliji pod okrepjenim pritiskom množic prišlo do razširjene voline pravice, ki bi čaristom omogočila vstop v vlado. Tesna povezanost angleškega delavskega gibanja s francosko republiko pa bi ustvarila podlago za mednarodno demokratično politiko. Zmaga demokracije v Angliji ali Franciji naj bi izzvala buržoazno revolucijo v Nemčiji in nacionalno revolucijo na Ogrskem, Italiji in na Poljskem, tako ustvarjena evropska demokracija pa bi morala nato skupaj s svojimi zavezni ki voditi vojno proti ruskemu carju, na močnejšem stebru fevdalne reakcije

Marx in Engels sta zato s posebno pozornostjo spremljala razvoj revolucije v Franciji in Nemčiji. Marx in drugi člani Zveze komunistov so že tedaj poudarili, da ni mogoče revolucij in republik uvažati, ampak da mora sleherni delavec z aktivno udeležbo podpreti revolucionarno gibanje, ki se je pričelo v Nemčiji. Demokrati naj se zato posamič ali v majhnih skupinah vrnejo v domovino in pospešujejo revolucijo.

Nemška revolucija je po Marxovem mnenju predstavljala središče evropskega revolucionarnega gibanja. Od usode te revolucije je bil odvisen ne le uspeh revolucije v Italiji, na Madžarskem in Poljskem, ampak tudi uspeh boja celotne evropske demokracije.

Vloga »Novega renskega časopisa«

Posebno skrb je Marx posvetil svojemu redakcijskemu delu v »Novem renskem časopisu«, ki je postalo glavno glasilo nemškega revolucionarnega gibanja. »Neue Rheinische Zeitung« je postal zavoljo doslednosti svoje politične usmeritve zgleđen,

svetal primer revolucionarnega časopisa. Izhajal je kot organ demokracije, toda... demokracije, ki je povsod poudarila specifično proletarski značaj, ki ga še ni mogla vselej zapisati na zastavo (Lenin). Pred nemško demokratično javnost je nastopil z obsežnim programom mednarodne politike. Ta program je zahteval svobodno, enotno in nedeljivo nemško republiko, svobodno Poljsko, Ogrsko, hkrati pa je odločno zavrnil panslavizem celo v njegovem revolucionarnem izrazu, ki mu ga je skušal dati Bakunin.

Po političnem programu »Novega renskega časopisa« naj bi se nemška buržoazija polastila oblasti in s pomočjo proletariata uničila celotno fevdalno reakcijo, delavstvo pa bi moralo preprečiti buržoaziji sleherni poskus pomiritve s fevdalnimi elementi. V deželah, kjer je buržoazija že premagala reakcionarne sloje družbe, pa naj bi se z njo spopadel proletarijat in začel uresničevati svoje lastne življenjske in zgodovinske interese.

S pomočjo »Novega renskega časopisa« sta Marx in Engels, kot je zapisal Lenin, diktirala akcijski program celotni demokraciji — delavskemu razredu, kmetom, malomeščanom in zatiranim narodom, ki so se borili za svojo neodvisnost. Časopis si je prizadeval pospešiti preobrazbo proletariata v razred, prebuditi in izostriti njegovo razredno zavest ter ga politično vzgojiti v duhu Komunističnega manifesta.

Marx in Engels sta v svojem časopisu opredelila odnos delavskega razreda do nacionalnih osvobodilnih gibanj zatiranih ljudstev kakor tudi do lastne buržoazije in različnih slojev. Opozarjala sta na položaj kmečkih množic in na potrebo, da delavci podpirajo kmete v boju proti ostankom fevdalizma. Prepričana sta bila, da bo nemška buržoazno-demokratična revolucija le uvod v socialistično, zato sta nastopila proti mali buržoaziji, ki je razširjala utvare, češ da se je revolucija z marčnimi dnevi končala in da je sedaj treba le še pospraviti sadove Engles je izrecno poudaril:

»Februar in marec imata le tedaj pomen resnične revolucije, če ne bosta zaključek, ampak nasprotno — izhodiščni točki dolgega revolucionarnega gibanja. Ljudstvo se bo v njem kot v velikem francoskem preobratu na osnovi lastnih bojev razvijalo naprej, stranke se bodo ostreje in ostreje razlikovale, dokler ne bodo povsem sovpadle z velikimi razredi buržoazije, male buržoazije, proletariata. Tu pa bo proletarijat v vrsti dnevnih spopadov zavzel posamezne položaje, drugega za drugim«...

(Nadaljevanje prihodnjic)

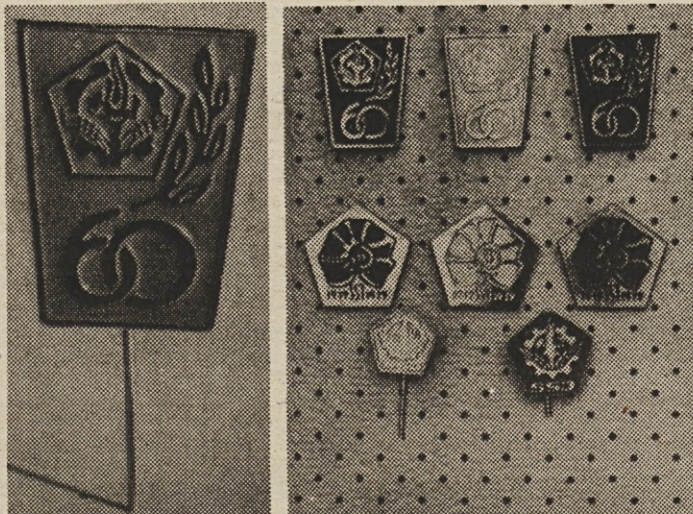
JUBILEJNA ZNAČKA OB 60-LETNICI REVOLUCIONARNIH SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

Na predlog vseh sindikalnih listov Jugoslavije, to je Delavske enotnosti iz Ljubljane, Dolgozoka iz Novega Sada, Radničke štampe iz Beograda, Radničkih novin iz Zagreba in Trudbenika iz Skopja, je sekretariat predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije sprejel sklep, da bomo 60-letnico revolucionarnih sindikatov Jugoslavije počastili tudi s spominsko značko.

Jubilejna značka bo izdelana v 300.000 izvodih za področje vse Jugoslavije. Značka ima obliko obrnjenega trapeza, velikosti 14 x 20 mm. Na njeni rdeči osnovi je pozlačen znak sindikatov in številka 60 z vejico. Cena značke je 15 dinarjev.

Redakcije sindikalnih listov pa so se tudi odločile, da poleg jubilejne značke skupaj izdajo tudi komplet osmih sindikalnih značk v nakladi 30.000 kompletov za vso Jugoslavijo. V kompletu so po tri jubilejne značke, tri značke nageljna in dve znački SSJ (glej sliko). Vseh osem značk je zloženih v posebnem etilju. Cena kompleta je 100 dinarjev.

Jubilejne značke in komplete lahko naročite na naslov: **Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali jih neposredno kupite v naši trgovini, v Ljubljani, Tavčarjeva 5.**

Naročilnica

Pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo jubilejnih značk »60 let revolucionarnih sindikatov Jugoslavije« po 15 dinarjev za komad in kompletov osmih značk po 100 dinarjev za komplet.

Značke pošljite na naslov (točen naslov in št. pošte)

Datum Čitljiv podpis in žig

Račun bomo poravnali v 15 dneh po prejemu značk in kompletov.

DE

Osnovne organizacije sindikata!

Priloga Delavske enotnosti SINDIKALNI POROČEVALEC št. 5 objavlja:

- Pravila o organiziranosti in delovanju OO ZS (vzorec)
- Poslovnik o organizaciji in delovanju konference OO ZS (vzorec)
- Sestava svetov pri republiškem svetu ZSS

Dodatno število izvodov Sindikalnega poročevalca št. 5 naročite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 ali neposredno kupite v knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 nepreklicno naročamo _____

izvodov Sindikalnega poročevalca št. 5. Prilogo nam pošljite na naslov: _____

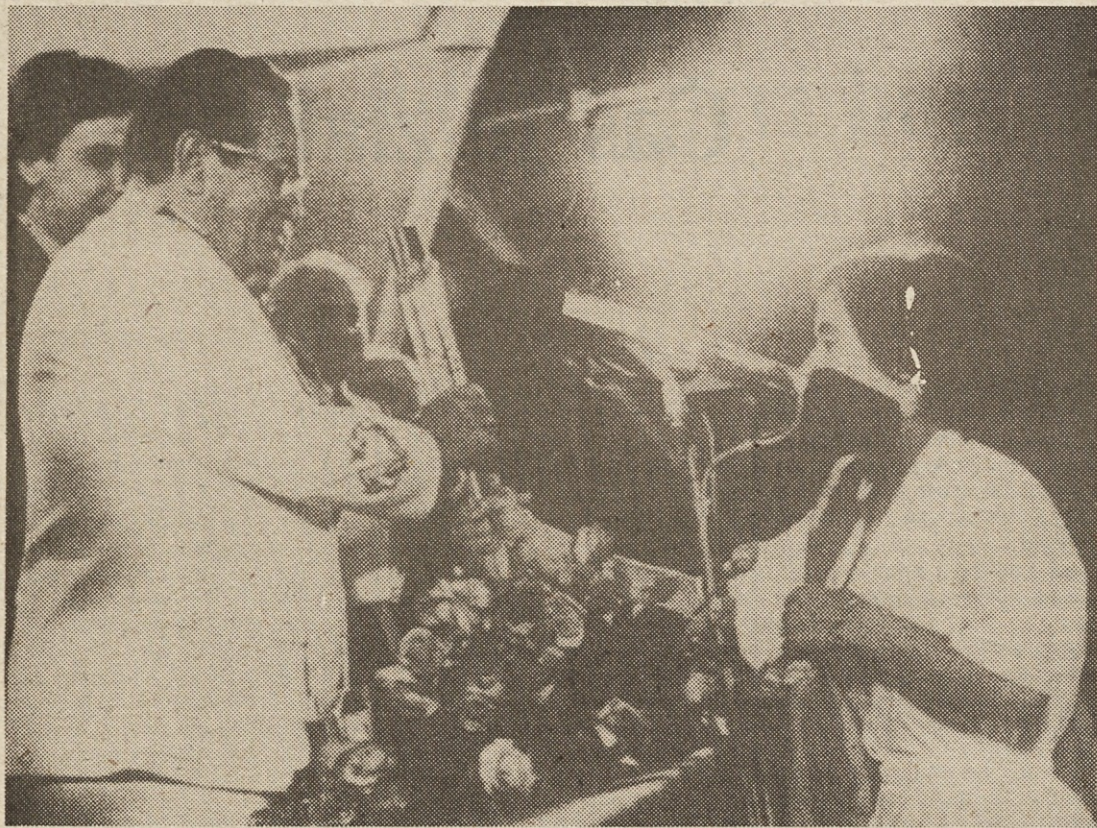
(ulica, poštna št., kraj)

Naročeno, dne: _____

Žig

Čitljiv podpis naročnika

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu priloge.

Praznik vseh nas, ki smo bili in smo še mladi

Bil je dan mladosti, praznik naših proletarcev, delovnih ljudi in naših otrok, torej vseh tistih, ki so v bitki za naše razredne vrednote že izoblikovali svojo samoupravo, in so bili in so še mladi. Naš praznik.

Tudi letos se je vsak izmed nas — kot vsa leta doslej — spomnil vsega, kar je nekoč bilo, vseh tistih težkih let, ko smo se v mezd- nih bojih razredno udejstvovali

in ko smo delavci šli v odločilni boj in v njem zmagali, hkrati pa smo zgradili tudi temelje naše samoupravne družbe.

Obenem se spominjamo tudi prizadevanj vseh naših tako imenovanih partijskih razrednih tovarišev, ki so nam pomagali, da smo doumeli ves pomen teh naših bojov.

Ob Titu in z njim smo se pred dobrimi štirimi desetletji po-

novno prešteli in našli možnosti, da bi delavske sanje postale resnica.

Ko v teh dneh govorimo o Titu in o njegovem rojstnem dnevu (in vseh naših rojstnih dnevih in o naših bitkah), ko mu želimo vso obilico sreče in mu obenem na beograjskem telovadišču, s štafetno palico, obljublamo, da bomo spoštovali njegove napotke, to ne pomeni nič drugega kot

izraz našega globokega spoznanja, da si lahko samo delavci sami — in s pomočjo naše partije — oblikujemo takšno življenje in tolikšno družbeno veljavo, ki bi nam omogočila, da premagamo vse tisto, kar smo nekoč poimenovali človeška beda.

Samo zmaga v teh naporih nam bo omogočila popolno veljavo proletarcev (samoupravljavcev) na vseh področjih sa-

moupravljanja, o čemer nam je predsednik Tito govoril in nas učil zadnjih štirideset let; in tudi zavoljo tega mu otroci zdajšnjega proletarskega stanu pošiljajo ob rojstnem dnevu veliko dobrih želja in veliko teženj da bi še dolgo živel med nami.

Tudi letos je torej dan mladosti, praznik mladih in starih ljudi, ki so si izbojevali pravico, da na temelju socialističnih družbenih

odnosov gradijo svoje samoupravno ravnanje.

Pravimo: »Tovariš Tito, radi te imamo!« In ko ti tudi ob tem rojstnem dnevu pripovedujemo, kako resnično so te naše želje, ti moramo povedati, da vsa ta naša hotenja temelje na spoznanju, da delavec vsak dan bolj prevzema vajeti oblasti v svoje roke, obenem pa se tudi uči, kako čim več prilagoditi in pošteno deliti.

V sredo in v četrtek se je na dvodnevem obisku v Sloveniji mudila študijska delegacija sindikatov delavcev cestnega prometa in gospodarstva iz Sovjetske zveze, ki je našo državo obiskala na povabilo zveznega odbora sindikatov delavcev prometa in zvez. Člani delegacije, so se s predstavniki republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije ter delovne organizacije »Viator« in Združenega cestnega podjetja Ljubljana pogovarjali o varstvu pri delu, življenjskih in delovnih razmerah zaposlenih in varnosti v cestnem prometu. Poleg tega so si ogledali gradbišče avtomobilske ceste Ljubljana—Vrhnikar, mudili pa so se tudi v Polstojni. Na sliki: med razgovori na RO Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije.

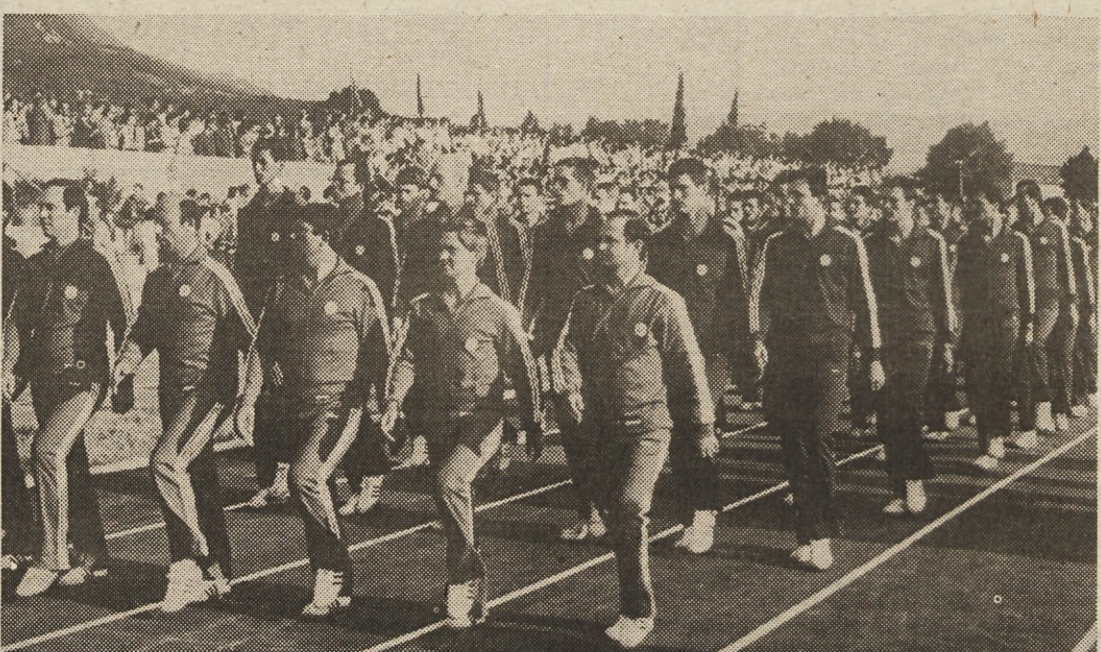
V Ljutomeru so se v ponedeljek v Domu kulture slovesno začele zaključne prireditve 22. srečanja gledaliških skupin Slovenije. Deset gledaliških skupin se je v tednu dni predstavilo s svojimi najboljšimi uprizoritvami. Srečanje je imelo tudi delovni program, saj je vsaki predstavi sledil razgovor, ki naj bi bil ocena predstave in nastopajočih. Še posebej pa so pripravili okroglo mizo o odnosu do uprizoritvenih hotenj v amaterskem gledališkem gibanju.

Da je zaključna prireditev bila prav v Ljutomeru ni naključje, saj letos domačini praznujejo 75 let gledališke dejavnosti. Letošnje srečanje so pripravili ZKO Slovenije, združenje gledaliških skupin Slovenije in ZKO Ljutomer.

Ob zaključku tedna starejših občanov v celjski občini je bilo v hali Golovec V. jubilejno srečanje pevskih zborov upokojencev Slovenije. Nastopilo je 37 zborov z 800 pevci. Pokrovitelj srečanja je bil Franc Leskoek-Luka.

Tekst in foto: T. TAVČAR

V sredo je pomočnik poveljnika ljubljanskega armadnega območja general podpolkovnik Peter Ristič v Vipavi slovesno odprl 34. športno prvenstvo ljubljanskega armadnega območja. Na novozgrajenem športnem centru se je pomerilo v športnih in vojaških disciplinah 700 tekmovalcev v šestih ekipah.

SLOVENIJALES
TOVARNA MERIL
SLOVENJ GRADEC

Tovarno meril so ustanovili leta 1904. Takratni lastnik Josip Farsky je leta 1904 prodal svoje celotno imetje Ernestu Siegelu ki je delno uredil delovne prostore in še istega leta proizvodnjo upognjenih stolov zamenjal s stroji za merila. Zaposlenih je bilo 60 delavcev. Po razpadu avstroogrške monarhije je svoje imetje prodal ljubljanskemu trgovcu Lavrenčiču, ki pa je zaradi prekomernega kopičenja zaloga zašel v finančne težave in moral tovarno meril prodati leta 1927. Novi lastnik Tovarne meril je postal Ivan Mikolič, dober organizator proizvodnje in tudi dober poznavalec tržnih zakonitosti. Poleg utečene proizvodnje lesenih zložljivih meril je uvedel še nove izdelke. Povečal je delovne prostore ter v njih vpeljal proizvodnjo lesenega šolskega pribora, manufakturnih metrov ter gozdarskih mer, kasneje pa še proizvodnjo lesenih igračk. Tovarna je zaposlovala od 100 do 160 delavcev.

Med okupacijo je tovarna izdelovala barake. Po končani vojni je bila tovarna nacionalizirana in leta 1952 so izvolili prvi delavski svet. Ponovno je stekla nekdanja proizvodnja in leta 1954 je kolektiv štel že 219 delavcev.

Zaradi neurejenih in preutesnjenih obstoječih delovnih prostorov, so leta 1954 izvedli prvo adaptacijo in to strojnega oddelka. Začeli so tudi osvajati proizvodnjo izdelkov iz plastike. Zaradi razširjene proizvodnje so do leta 1960 zgradili in uredili 1100 kv.m proizvodnih prostorov in 650 kv.m skladišč.

Lesenim merilom, šolskim priborom in leseni galanteriji so se pridružili še izdelki iz brizganih plastičnih mas in iz akrilnih plošč. Zaradi izredne konjunkturo izdelkov iz plastike so 1965. leta zgradili novo proizvodno halo. Izdelkom iz plastike so se kasneje pridružili še kovinski izdelki, in sicer tesarski kotniki, kovinski kotniki, alu libele, tračna merila. Tako je leta 1972 kolektiv v Tovarni meril štel 565 delavcev.

Prikaz zaposlenosti in ustvarjenega celotnega dohodka:

leta	štev. zaposlenih:	ustvarjen celotni dohodek:
1954	219	1.480.821 din
1965	429	9.319.655 din
1972	565	33.353.205 din
1975	525	63.989.014 din
1976	525	68.800.000 din
1977	513	89.943.308 din

V novem obdobju, to je v času 1970—1973, je kolektiv Tovarne meril spoznal, da je vse premalo vlagal v modernizacijo in tipizacijo tehnologije v vseh treh obratih. Zato se je kolektiv leta 1972 odločil, da si poišče ustreznega gospodarskega partnerja in tako zagotovi hitrejši razvoj.

Tako so se še leta 1972 priključili proizvodno-trgovskemu podjetju SlovenijaLes Ljubljana. Skupno so izdelali razvojno investicijski program do leta 1976:

1. faza je zajela gradnjo nove proizvodne hale za potrebe obrata plastike in kovine

2. faza pa je zajela adaptacije nekaterih objektov lesnega obrata.

Za potrebe obrata plastike in kovinskega obrata so v industrijski coni v Pamečah zgradili novo proizvodno halo s površino 4.500 kv. metrov.

Finančni načrt industrijskih naložb v Pamečah po adaptaciji lesnega obrata je predvideval, da bo obrat plastike zaposloval 171 delavcev, ki bodo ustvarjali prihodek 63.718.000 din, lesni obrat pa 409 zaposlenih s prihodkom 71.262.000 din, torej naj bi skupni celotni dohodek pri 580 zaposlenih znašal leta 1976 135.060.000 din.

Investicijski program iz leta 1974 pa ni dal predvidene realizacije in tudi ne učinkov. Pravzaprav program sploh ni bil v celoti

uresničen saj je že v času izvajanja investicije prišlo do težav, kot je bila količinska sprememba proizvodnega programa zaradi zmanjšanja izvoza izdelkov lesne galanterije, nelikvidnost zaradi pomanjkanja obratnih sredstev in premajhna realizacija.

Ob vsem tem je treba omeniti še podražitev investicije. Tako je velik del kupljene strojne opreme za lesni obrat ostal neizkoriščen, za novi objekt v Pamečah pa niso kupili vse predvidene opreme. Tako so nastale motnje v poslovanju in tovarna je poslovno leto 1976 sklenila z veliko izgubo.

Ob pomoči družbene skupnosti občine Slovenj Gradec in SLOVENIJALES iz Ljubljane so pokrili tudi izgubo v letu 1977 in v decembru tega leta sprejeli sanacijski program in gospodarski načrt za 1978. leto.

Sanacijski program Tovarne meril je zastavljen za dobo dveh let (1978 in 1979). Glavno načelo tega programa bi lahko povzeli: proizvesti veliko več in ceneje, vse izdelke pa prodati kar

najbolje. Obstoječim programom, naj se pridružijo še novi, uspešnejši, vendar investicijska vlaganja ne smejo biti nerealna in število zaposlenih, ki se je ustavilo na približno 530 delavcih, naj se ne povečuje.

V letu 1978 so v glavnem dosegli predvidene rezultate. Za poslovno leto 1979 pa so sprejeli naslednje osnovne smernice za poslovanje po posameznih TOZD:

TOZD LES:

— poudarek na proizvodnji izdelkov za izvoz,

— poudarek izdelkom iz programa zložljivih metrov, libel, lesne galanterije in šolskega pribora

— poudarek elementom za kuhinjsko pohištvo, kar pomeni nov program

TOZD PLASTIKA:

— poudarek proizvodnji zahtevnih, večjih izdelkov iz brizgane in penjene plastike v kombinaciji s tehnologijami površinske obdelave,

— poudarek proizvodnji patele izdelkov iz plastike za partnerje

TOZD KOVINE:

— poudarek na izdelavi potrebnih orodij za brizganje plastike

— poudarek na povečanju serijske proizvodnje pri izdelkih standardnega programa (alu libele, metri, kotniki).

Ob vsem tem pa seveda boljše izkoriščanje materialov, delovnih sredstev in delovnega časa in usklajitev medfazne proizvodnje. S postopnim čiščenjem proizvodno programskih usmeritev bodo odpadle nekatere stranske tehnologije. Od novih programov pa velja omeniti področje računalniške elektronike oziroma osvajanje proizvodnje video terminalov. Investicijska dejavnost bo v letu 1979 še šibka, saj je potrebna velika mera realnosti kljub željam in tudi potrebam v vseh treh obratih. Vendar je kolektiv že z dosedanjimi napori pri uresničevanju sanacijskega programa dosegel dobre rezultate in tudi zato ni bojazni, da ne bi uspel v svojih prizadevanjih.

lesna | slovenj gradec

gozdarstvo in
lesna industrija
n. sol. o.
slovenj gradec

ŠIROKE DEJAVNOSTI
DELOVNE ORGANIZACIJE
LESNA SLOVENJ GRADEC

Med naloge delovne organizacije LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija, sodi v prvi vrsti gospodarjenje z gozdovi, trajno in nenehno povečevanje gozdne biosubstance in zaradi vedno večjih potreb po lesni surovini zagotavljanje trajnega povečevanja donosa iz gozdov tako po kakovosti kot količini. Zato je LESNA vsa leta posvečala skrb strokovnemu izobraževanju ter izpopolnjevanju gozdnih delavcev, kmetov in drugih gozdarskih strokovnjakov, prav tako pa tudi njihovemu življenjskemu standardu. Tako se je tehnologija dela v gozdu pri sečnji in spravilu v zadnjih desetletjih tako posodobila, da danes delavci ne uporabljajo več klasičnih orodij. Uredili so prevoz

na delo in z dela in toplo hrano na deloviščih, intenzivna stanovanjska gradnja pa je pripomogla, da večina delavcev živi v dolini.

Zdaj ima delovna organizacija LESNA štiriindvajset temeljnih organizacij združenega dela. Med zahtevne naloge temeljnih organizacij gozdarstva med drugim uvrščajo obnovo, nego, varstvo, izkoriščanje in urejanje gozdov, prodajo gozdnih asortimentov, gradnjo gozdnih prometnic pa tudi proizvodnjo ter prodajo kamenja in peska itd.

Žage kot temeljne organizacije LESNE proizvajajo žagan les in ladijski pod, s surovino pa zalagajo tudi lastne temeljne organizacije, ki se ukvarjajo s predelavo. To je, denimo, Tovarna pohištva Pameče, ki izdeluje

stavbeno pohištvo, stenske in stropne obloge, rolo omarice in vratne podboje za domači in tuji trg, različne dele stanovanjskega pohištva, obdeluje les na lesnoobdelovalnih strojih, izdeluje furnirske plošče, montira stanovanjsko pohištvo in opravlja različne druge storitve.

Temeljna organizacija pohištva Prevalje izdeluje vratna krila ter druge stavbne in mizarske izdelke, zaboje, stanovanjsko pohištvo, stenske in stropne obloge, stavbno pohištvo pa izdeluje tudi temeljna organizacija tovarne stavbnega pohištva Radlje: okna in balkonska vrata, kar je glavna dejavnost poleg še nekaterih stranskih. Stavbno pohištvo izdeluje tudi tovarna oken Podvelka, celovitost proizvodnega

programa LESNE pa zaokroža tovarna ivernih plošč Otiški vrh. Ta tovarna izdeluje iverne navadne, vodoodporne in oplemenitene iverne plošče; dele stavbnega pohištva, iverne talne obloge in iverne talne izolacije. Med proizvodnimi temeljnimi organizacijami naj navedemo še tovarno oblazinjenega pohištva Nova oprema, ki izdeluje vse vrste mizarsko-tapetniških izdelkov, avtomobilske sedeže, vzmetne vložke, razne polyuretanske izdelke itd.

Pri tako široki proizvodnji in prodaji izdelkov je zelo pomembna prevozna dejavnost. Temeljna organizacija Transport in servisi opravlja vse prevozne storitve — prevoz tovora na krajših in daljših razdaljah, opravlja pa tudi mehanične, avtomeha-

nične in elektromehanične storitve, servise za motorne žage, traktorje in kmetijske obdelovalne stroje, izdeluje transportne trakove, žičnice itd.

V Lesni deluje izobraževalni center, ki izobražuje predvsem kader za lesno stroko. Od leta 1963 do danes so v njem izobraževali več kot 8000 zaposlenih, več delavcev pa se je ta čas izobraževalo tudi zunaj delovne organizacije. Vsako leto izobražujejo v LESNI kakih 600 udeležencev, mimo tega ima delovna organizacija več kot 70 študentov, več kot 45 izrednih študentov, ki študirajo ob delu, pripravništvo opravlja približno 35 pripravnikov itd. V delovni organizaciji se očitno zavedajo, da bodo samo z dobrimi kadri lahko sledili napredku.

Kako lahko velika delovna organizacija pripomore k razvoju kraja, nam kaže primer LESNE, ki se je nekako leta 1970 vključila tudi v turizem in začela graditi smučarske vlečnice, ceste in poti, parkirišča, gostinske objekte. Z delom in vlaganji na tem področju prizadevno nadaljuje, zato ni pretirana sodba, da bo turistična dejavnost LESNE v kratkem dovolj močna, in bo prevzela vlogo koordinatorja vse turistične dejavnosti v regiji. V zadnjem času posveča veliko skrb tudi kmečkemu turizmu, ki pomeni, ne le nov vir zaslužka kmečkih proizvajalcev, ampak je tudi vse bolj zaželena vrsta rekreacije delovnega človeka, ki rad zapusti mestni in tovarniški hrup in svoj oddih preživi v mirnem in zdravem okolju. oad

Za občinski praznik
čestitamo
vsem delovnim ljudem in občanom

TOVARNA USNJA SLOVENJ GRADEC

Tovarna usnja Slovenj Gradec je začela obratovati leta 1850. Sprva je bilo v njej zaposlenih 15 do 20 delavcev. Danes je ta delovna organizacija organizirana v štirih TOZD in v delovni skupnosti skupnih služb ter zaposluje kakih 1200 delavcev.

Tovarna usnja Slovenj Gradec je samostojna samoupravna organizacija združenega dela s pravicami in obveznostmi. V njeni sestavi so:

TOZD UTEKS — usnjarna in tehnična konfekcija

TOZD NTU — Tovarna gumirane žime in penastih mas

TOZD KO-SI — kokos sisal blazine

TOZD PREVENT — Industrija delovnih zaščitnih sredstev, športne in avto-konfekcije

Delovna skupnost skupnih služb za opravljanje del skupnega pomena za vse TOZD

DEJAVNOST DELOVNE ORGANIZACIJE

TOZD UTEKS — industrijska predelava surovih kož v usnje in tehnična predelava usnja v kombinaciji z gumijastimi ploščami.

TOZD NTU — predelava vlaken in penastih mas za industrijo vozil in pohištveno industrijo.

TOZD KO-SI — predelava rastlinskih vlaken v končne izdelke.

TOZD PREVENT — izdelovanje delovnih zaščitnih sredstev, športne in ostale tekstilne, usnjene, krznene in avto-konfekcije.

DRUŽBENI STANDARD

Stanovanjska politika

Pri reševanju stanovanjske problematike je kolektiv v zadnjih nekaj letih storil veliko. Odločili so se za povečanje prispevne stopnje s 6% na 9% iz sredstev za osebne dohodke, kar pomeni, da lahko zberejo več sredstev, in omogoča tudi večja vlaganja v stanovanjsko gradnjo. Po določitvi samoupravnega sporazuma o združevanju v delovno organizacijo so se TOZD samoupravno dogovorile, da bodo sredstva za stanovanjsko gradnjo združevale na ravni delovne organizacije, kar omogoča solidarnostno prelivanje sredstev med temeljnimi organizacijami. Za reševanje stanovanjske problematike so sprejeli srednjeročni program stanovanjske gradnje in sanacijski program za urejanje stanovanjskih problemov delavcev v obdobju 1978—1980.

Družbena prehrana

Delavci tovarne usnja Slovenj Gradec so si družbeno prehrano zagotovili v lastni kuhinji oziroma obratu družbene prehrane, ki pripravlja 1000—1100 toplih obrokov na dan. Sredstva za vzdrževanje obrata družbene prehrane se združujejo na ravni delovne organizacije. Ko bodo pridobili nove prostore, bodo delavcem lahko zagotovili tudi kosilo.

Rekreacija

Na področju rekreacije so slovenjgraški usnjariji v zadnjem času dosegli velik napredek, kar velja predvsem za organizacijo oddiha delavcev v času letnega dopusta. Lani in letos so kupili 20 prikolic za kampiranje z vso opremo, tako da delavci lahko preživljajo dopust v 12 desetdnevih izmenah. Izdelali so idejne projekte in sklenili samoupravni sporazum s Planinsko zvezo Slovenije za adaptacijo

Ročno modeliranje gumirane žime v TOZD NTU

Šivalnica TOZD PREVENT

koče na Kremžarjevem vrhu, ki bo služila kot rekreacijski objekt za vse delovne ljudi v občini Slovenj Gradec.

SMERNICE ZA SREDNJEROČNO NAČRTNO OBDOBJE 1981—1985

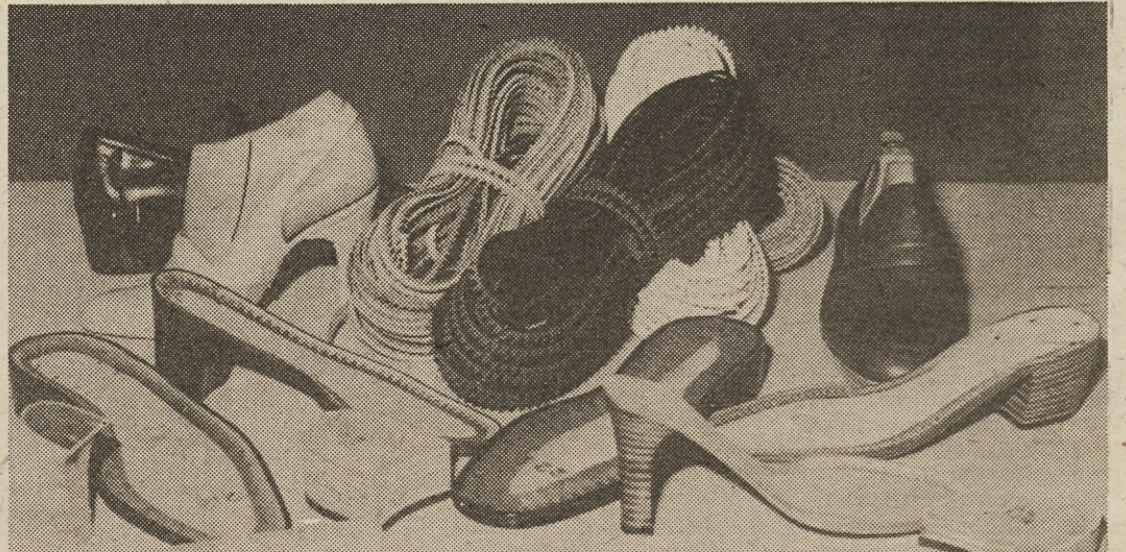
Tovarna usnja Slovenj Gradec se postavlja z dolgoletno tradicijo, saj je s svojo osnovno dejavnostjo — predelavo surovih kož — pričela pred nekaj manj kot 130 leti.

V letih svojega razvoja je najprej dosegala nenehno rast obsega proizvodnje osnovnih izdelkov, kot so vegetabilno pod-

platno usnje in nekatere vrste galanterijskega usnja.

Po osvoboditvi pa se je delovna organizacija razvijala veliko hitreje in hkrati že prehajala na sporedne proizvodne programe. Izdelovati so začeli udi okvirce, korita za čevljarstvo industrijo, kasneje pa uvedli še proizvodnjo varovalnih čelad, itd.

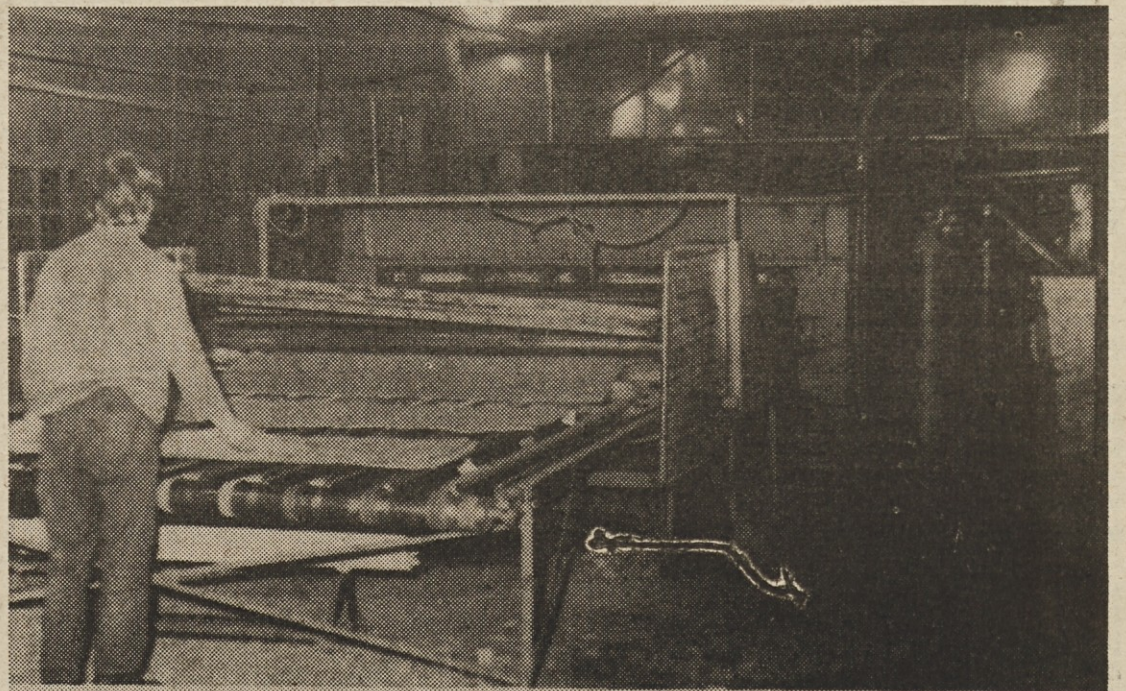
Leta 1956 so izdelali prve izdelke iz gumirane žime. Najprej so jih izdelovali le za pohištveno industrijo, kasneje pa so prešli na modelirane izdelke — avtomobilske sedeže. Ta proizvodnja se je razvijala zelo hitro in danes prodajo slovenjgraški usnjariji na tujem tržišču že tri četrtine vseh izdelkov iz gumirane žime.

Izdelki okvirne delavnice in montažnega podjetja TOZD UTEKS

Delo v usnjarni TOZD UTEKS

Razrez blazin za potrebe pohištvene industrije TOZD KOSI — BLAZINE

V času krize usnjarske industrije je delovna organizacija zmanjšala obseg proizvodnje, uvedla pa je proizvodnjo KO-SI blazin za potrebe pohištvene industrije. Tako se je obseg osnovne dejavnosti — predelave surovih kož — seveda občutno zmanjšal in danes delež te proizvodnje znaša le 15% celotnega prihodka te delovne organizacije. Iz navedenega vidimo, da je njihov proizvodni program zelo pester. Izdelki te tovarne so razvrščeni po področjih prodaje.

Kot dobavitelj sestavnih delov nastopajo predvsem na treh industrijskih področjih:

- avtomobilska industrija
- čevljarstva industrija

— pohištvena industrija
Zunaj teh področij prodaja svoje izdelke le TOZD Prevent, ki izdeluje delovna zaščitna sredstva ter TOZD NTU za zglavnike.

Nadaljnji razvoj delovne organizacije temelji predvsem na razvojnih smernicah, ki izhajajo iz analiz o prodajnih možnostih njihovih izdelkov iz obstoječih in predvidenih proizvodnih programov:

I. notranja oprema avtomobilov in drugih prevoznih sredstev;

II. proizvodnja in predelava usnja in drugih materialov v polizdelke za čevljarstvo industrijo;

III. predelava naravnih in sintetičnih vlaken za potrebe pohištvene industrije;

IV. delovna zaščitna sredstva.

Delovna organizacija se namerava še bolj kot doslej vključevati v znanstveno-raziskovalno delo. Še naprej bodo raziskovali možnosti uporabe in predelave odpadnega blata vegetabilnih usnjarn in kasneje raziskave razširili tudi na možnost uporabe odpadnega blata iz mestne čistilne naprave.

Le pogumno, pravočasno in hkrati vsestransko preudarjeno načrtovanje razvoja lahko zagotovi uspešno poslovanje delovne organizacije in s tem socialno varnost vseh, ki združujejo delo in sredstva v tej delovni organizaciji.

*Skupščina občine Slovenj Gradec
in družbenopolitične organizacije
čestitajo
delovnim ljudem in občanom
za njihov praznik*

 tovarna kovinskih izdelkov n. sol. o.

 gorenje fecro
slovenj gradec

PROIZVODNI PROGRAM

NERJAVEČA OPREMA ZA ŽIVILSKO INDUSTRIJO

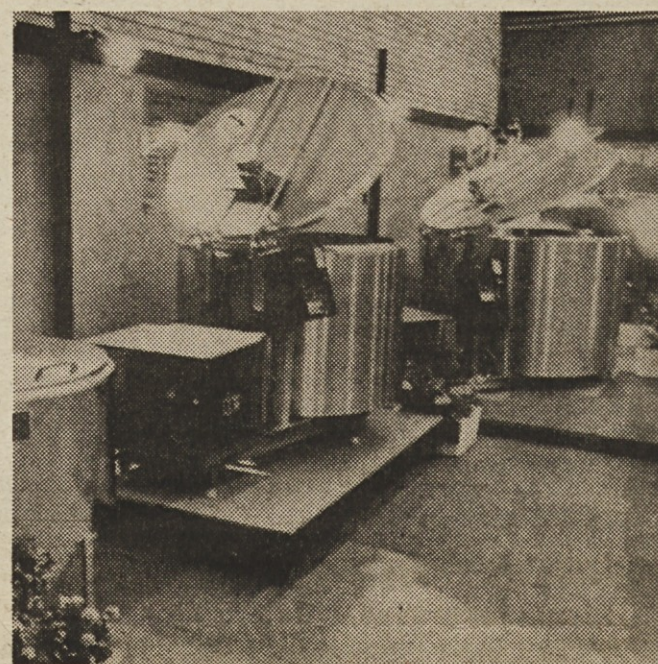
A. Oprema za klavnice

Sekalna oprema • transportna oprema za obešanje • mize za razsekovalnice, črevarne itd. o posode — stabilne in prevozne • lodne (posode) • vozički — transportni in za dimne komore • tekoči trakovi v eni ali dveh višinah • stroj za masiranje mesne mase s hidravličnimi napravami za preobračanje • hidravlične naprave za preobračanje • lavaboji s sterilizatorji • stroji za pranje palic • komore za termično obdelavo.

B. Oprema za mlekarne

— bazeni za hlajenje mleka z neposrednim hlajenjem, od 100 do 1200 l
— bazeni za hlajenje in cisterne večjih dimenzij
SERVIS IN NADOMESTNI DELI ZAGOTOVLJENI
VSO NAVEDENO OPREMO IZDELUJEMO IZKLJUČNO IZ NERJAVEČEGA MATERIALA

Iz tovarne kos ustanovljene pred 200 leti, kjer so izdelovali orodje za kmeta in kmetijstvo, smo razširili delovni program še na izdelovanje opreme za živilsko industrijo. S tako proizvodnjo smo pripravili naši družbi devize, saj lahko zadovoljimo potrebe mesno-predelovalne industrije do 60%, pri opremi za mlekarne pa 100%. S svojimi izdelki smo konkurenčni.

Za občinski praznik čestitamo vsem delovnim ljudem in občanom.

 TRGOVSKO PODJETJE
nama
LJUBLJANA

TOZD VELEBLAGOVNICA
Slovenj Gradec

čestita

vsem občanom Slovenj Gradca —
kupcem in poslovnim sodelavcem

za

PRAZNIK OBČINE SLOVENJ GRADEC

z željo,

da bi se medsebojni stiki še naprej poglobljali in razvijali v
korist samoupravne socialistične skupnosti

Ljubljanska banka

Temeljna koroška banka
Slovenj Gradec

*Za občinski praznik
čestitamo
vsem delovnim ljudem in občanom*

S G P
n. sol. o.

KOGRAD
DRAVOGRAD

TOZD »GRADITELJ« SLOVENJ GRADEC n. sol. o.

*Za občinski praznik
čestitamo
vsem delovnim ljudem in občanom*

VELETRGOVSKO, GOSTINSKO-TURISTIČNO
IN PROIZVODNO PODJETJE CELJE

*Za občinski praznik Slovenjega Gradca čestitajo in se priporočajo
s svojimi prodajalnami:*

BISERKA
— Slovenj Gradec
KOLONIALE
ELEGANCE
VESNA
OBRT SERVIS
IDEAL
KONFEKCIJA — čeviji
AKUSTIKA — ŠPORT

SAMOPOSTREŽBA
PRI RIMSKI CESTI
CICIBAN
PRESKRBA — DOVŽE
ŽELEZNINAR — MISLINJA
PRI POHORCU
PLANINKA
MARKET — MISLINJA
DOM — DOLIČ

ALPINA ŽIRI

V pospešeno specializacijo

V proizvodnji tovarne obutve ALPINA ŽIRI je prišlo do zanimivega premika: polovico celotne načrtovane proizvodnje obutve bodo sestavljali športni čevlji, smučarski čevlji, tekaški smučarski čevlji in čevlji, ki jih obujemo po smučanju (apreski) ter planinski čevlji.

Dolgoletna tradicija nekdanjih žirovskih čevljarjev se zelo uspešno potrjuje tudi v dosežkih ALPINE, ki oskrbuje s športno obutvijo domači trg, s temi kakovostnimi izdelki pa si je tudi v svetu ustvarila velik sloves.

Letos so v Alpini prvič načrtovali razmerje 50:50 med modno obutvijo in športnimi čevlji. V prihodnje pa želijo doseči še večjo specializacijo. Ekonomika narekuje spremembo notranje organizacije tehnoloških postopkov. Doslej so v tovarni izdelovali več modne obutve, čevljev za moške, ženske in otroke, čevljev za različne priložnosti. Zdaj pa bodo ta široki asortiman skrčili; poleg športnih čevljev bodo izdelovali le še žensko modno obutev.

Te spremembe narekujejo določena dejstva, med njimi je upadanje izvoza zaradi slabih, izvoznih pogojev predvsem v SZ, in se posebnega izboljšanja, kot kaže, ne morejo nadejati. Na drugi strani pa lahko tovarna vso proizvodnjo lahke modne obutve proda na domače tržišče. Vse izdelovalce obutve tare tudi nenehna rast cen usnja in celo pomnikanja tega materiala. Vendar pa bo ALPINA skušala v prihodnje obdržati navedeno razmerje 50:50 med modno in

športno obutvijo. To je pomembno tudi zaradi izvoza, saj do 64 % vse proizvodnje odhaja iz Žirov na tuje trge, na Vzhod in na Zahod. V deželah zahodne Evrope in Amerike je največ kupcev športne obutve.

Zato tokrat namenimo nekaj več prostora športnim čevljem za različne panoge športov, začnimo s smučarskimi teki. Ta dejavnost se je v zadnjem obdobju močno razvila po vsem svetu in tudi pri nas je iz leta v leto vse več ljubiteljev teka na smučeh. V ALPINI, kjer izdelujejo tudi smučarske tekaške čevlje, so to občutili. Povpraševanje po teh čevljih je strmo naraščalo. Pred desetimi leti so izdelali 8.000 parov tovrstnih čevljev, proizvodnja pa se je nato vsako leto podvojila. Za letos ima tovarna naročil za 280.000 parov! In nalogo bo opravila. Pa ne samo to, tovarna pravkar pripravlja nov program tekaških čevljev. Novi smučarski tekaški čevlji bodo zaradi svoje konstrukcije omogočali tekaču daljši korak, bodo izredno topli, lahki, ne bodo se deformirali in zagotavljali večjo stabilnost. Ti čevlji so sad poglobljenega študija razvoja športne obutve ALPINE, ki ga postopoma uresničujejo. Kot zanimivost naj omenimo, da so v tovarni prototip novega smučarskega tekaškega čevlja že testirali in je preстал 300.000 pregibov, kar bi pomenilo uporabo za 1.000 kilometrov! V tovarni so nam tudi povedali, da bodo že letos izdelali 60.000 parov teh novih smučarskih tekaških čevljev.

ALPINA je znana doma in v svetu po smučarskih čevljih.

Smučarske čevlje je po »klasičnem načinu« izdelovala vse dotlej, ko je posodobitev smučanja zahtevala tudi drugačne čevlje, izdelane z vbrzganjem plastičnih mas v kalupe. Prehod na novo tehnologijo pri izdelavi sodobnih smučarskih čevljev je povzročil nihanje v količinah izdelanih parov, dokler se ni uveljavil na trgu smučarski čevlji, ki je v celoti brizgan. Ta vrsta proizvodnje smučarskih čevljev je zelo zahtevna, kajti za vsak model čevlja in celo za vsako posamezno velikost (številko) čevlja mora tovarna kupiti samostojen stroj, mimo tega pa je potrebno uvoziti tudi surovino za smučarske čevlje! Toda ALPINA je vseeno sprejela nove tehnološke postopke za izdelavo teh čevljev. Letos bodo izdelali

za poprečne planince bo tovarna začela izdelovati tudi lažje čevlje. Tudi izdelava planinskih čevljev 230.000 parov smučarskih čevljev.

ALPINA je pri nas edini izdelovalec težkih gorskih čevljev. Izdelajo veliko različnih modelov te obutve, z njo zalagajo domači in tuji trg. Povpraševanje po gorskih čevljih pa ni posebno veliko. ALPINA izdeluje planinske čevlje za vrhunske plezalce in za vse, ki hodijo po gorskem svetu iz ljubezni do lepote narave, zaradi zdravja in rekreacije. Prav ljev zahteva strokovnost, izkušnje in tudi ta proizvodnja temelji na testiranju prototipov, na zbiranju vseh vrst podatkov in ugotovitev. Tudi pri tem delu so Alpinisti strokovnjaki uspešni: člani

naše odprave na Mont Everest, ki so svojo nalogo tako uspešno opravili, so bili opremljeni s čevlji ALPINE, ki jih tovarna izdeluje serijsko. Nosili so jih do prvega tabora, od tam naprej pa so nosili drugačne čevlje, ki jih je posebej za našo odpravo izdelala ALPINA, saj je morala pri tem upoštevati težke razmere, pri težavnih vzponih, zlasti pa mrz kot najhujšo nadlogo. Lahko torej rečemo, da je tudi ALPINA prispevala svoj delež k uspehu naše ekspedicije na Mont Everest. Sicer pa tovarna že dolgo sodeluje z našimi planinci in je tudi prejšnje odprave na Himalajo opremljala s svojo specialno obutvijo.

Obutev ALPINE ŽIRI lahko dobijo kupci v prodajalnah obu-

tve po vsej Jugoslaviji, tovarna pa ima v naši in sosednjih republikah tudi 61 lastnih prodajalnih, ki zelo dobro poslujejo. V tovarni so nam povedali, da bodo to mrežo še razširili, saj so še mesta in kraji, kjer bi bilo smotrno odpreti prodajalne. Naj dodamo, da v tej trgovski mreži delajo 304 delavci, lanski promet pa je znašal 44 milijard in 700 starih milijonov dinarjev, letos pa bo promet še za staro milijardo večji, gotovo pa bodo prodajalne še presegle ta plan, saj so že načrt za prvo četrtletje presegle za blizu 30 odstotkov. Več kot polovico čevljev, ki jih tovarna proda doma, gre skozi njene prodajalne.

